

ZÁKLADNÉ PRAVDY VIEROUKY

Učebnica náboženstva pre odborné a stredné školy

Z POVERENIA SPOLKU KATECHÉTOV A PROFESOROV
NÁBOŽENSTVA

Napísal
ANDREJ KLIMAN,
profesor náboženstva

III. vydanie.

NIHIL OBSTAT.

Dr. Stephanus Dubravec,
censor dioec.

IMPRIMATUR.

Nr. 156/43.

Nitriae, 14. I. 1943.

Dr. Eduardus Nécsey,
vic. generalis.

S jazykovej a štátne-výchovnej stránky schválilo Ministerstvo školstva a národnej osvetý výnosom z 2. júla 1943, čís. 5.214/43-II/3 ako učebnicu rim.-kat. náboženstva pre odborné a stredné školy s vyučovacím jazykom slovenským. Tlačou knihtlačiarne Spolku sv. Vojtecha v Trnave.

Ú V O D.

Slovo vierouka složené je zo slov „viera“ a „náuka“.
Vierouka je teda náuka o viere.

Vierouka základná je náuka o základných pravdách našej viery.

Základné pravdy našej viery sú trojaké:

a) Do prvej skupiny patria tie pravdy našej viery, ktoré sú **predpokladom každého náboženstva**. Takými sú napr. pravdy, že je Boh a že človek má nesmrteľnú dušu. Tieto pravdy nachodíme aj v iných náboženstvách.

b) Do druhej skupiny patria tie pravdy našej viery, ktoré nachodíme **len v kresťanských náboženstvách**. Takými sú napr. pravdy starozákonného a novozákonného zjavenia Božieho.

c) Do tretej skupiny patria tie pravdy našej viery, ktoré sa vyskytujú **len v náboženstve rímskokatolíckom**. Takými sú náboženské pravdy o Cirkvi, o pápežovi a o neomylnosti pápeža.

Úlohou vierouky základnej je:

a) rozumovými dôkazmi dokázať pravdivosť najzákladnejších právd našej viery,

b) upevniť v nás vieru, aby sme vo veci náboženstva náhodou nezblúdili.

Vierouku základnú delíme na tri čiastky:

I. O PREDPOKLADOCH VIERY,

II. O NÁBOŽENSTVE ZJAVENOM,

III. O CIRKVI KRISTOVEJ.

Prvá čiastka.

O PREDPOKLADOCH VIERY.

Každé náboženstvo spočíva na dvoch pravdách ako by na dvoch základných pilieroch. Tieto dva piliere každého náboženstva sú pravdy:

1. že je Boh a
2. že človek má nesmrteľnú dušu.

Tieto dve pravdy sú predpokladom každého náboženstva a každej viery.

I. JE BOH.

Dôkazy zo sveta a zo svetového pohybu.

Obsah: 1. Stopy Boha v prírode. — 2. Veľkosť vesmíru. — 3. Vzdialenosť hviezd. — 4. Odkiaľ je vesmír? — 5. Odkiaľ je pohyb vo vesmíre? — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Stopy Boha v prírode. — Prvý článok Apoštolského vyznania viery znie: „Verím v Boha Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme.“ Tento článok Apoštolského vyznania viery poučuje nás o jestvovaní Boha. O jestvovaní Boha môžeme sa však presvedčiť aj svojim vlastným rozumom. Keď sa totiž trochu pozornejšie zadívame na svet okolo seba, nájdeme v ňom stopy, ktoré nás privádzajú k poznaniu Pána Boha. Najzreteľnejšie stopy Pána Boha nachádzame na oblohe nebeskej. Tieto zreteľné stopy Pána Boha na oblohe nebeskej poznal už aj žalmista Pána, a preto zvolal: „Nebesia vyprávajú slávu Boha a dielo jeho rúk zvestuje obloha“ (Žalm 18, 2). Stopy Božie na oblohe nebeskej poznali však už pohani, hoci aj nemali celkom čisté pojmy náboženské.

2. Veľkosť vesmíru. — Keď za krásneho letného večera pozorujeme nebeskú oblohu, vidíme ju posiatu hviezdami. Ohromné milióny hviezd trblietajú sa v takýto večer na nebeskej klenbe a dosiaľ sa ešte nenašiel človek, ktorý by ich všetky bol vedel spočítať. Veľkosť týchto hviezd naplňuje nás úžasom (Urán je napr. 14, Neptún 17, Saturn 93, Jupiter 1279, Slnce 1,300.000 ráz väčšie ako naša Zem, Sírius je 12 ráz väčší ako Slnce a sú ešte aj od Síria väčšie hviezdy) a náš úžas sa ešte stupňuje, keď si predstavíme ich ohromnú vzdialenosť od nás.

3. Vzdialenosť hviezd. — Naša kilometrová miera nepostačuje na meranie vzdialenosti hviezd, a preto ju hviezdári merajú tzv. svetelnými rokmi. Svetelný rok je vzdialenosť, ktorú prekoná svetelný lúč za jeden rok. (Svetelný lúč prekoná za sekundu 300.000 km, svetelný rok je teda $300.000 \times 60 \times 60 \times 24 \times 365 = 9.460.800.000.000$ km, t. j. deväť biliónov 460 miliárd 800 miliónov km.) Lenže ani týmito svetelnými rokmi nemôžu hviezdári odmerať vzdialenosť všetkých hviezd od našej Zeme. Po ohromných tisícoch svetelných rokov ostáva totiž aj ďalekohľad slabý, lebo niektoré hviezdy sú od nás vzdialené až na niekoľko miliónov svetelných rokov.

4. Odkiaľ je vesmír? — Pri pohľade na krásnu hviezdnatú oblohu mimovoľne nám príde na um: Odkiaľ sú všetky tie telesá nebeské? V živote totiž skusujeme, že nijaká vec nepovstala sama od seba. Veci vo svete vznikajú od iných vecí. Čo začne jestvovať, má pôvod od iného. Keď sa dívame na dom, rozum nám povie, že ho voľakto vystaval, pri obraze nám povie, že ho voľakto namaľoval, pri soche, že ju voľakto vytesal, pri stroji, že ho voľakto zostavil. Každé — i to najmenšie — zvieratko pochádza od iného zvieraťa, i najnepatrnejšia bylinka vyrástla zo semienka. Nič vo svete nepovstalo samo od seba. Z toho teda nasleduje, že ani vesmír nemohol povstať sám od seba. Keď ani len nepatrné vreckové hodinky nemôžu povstať samy od seba, tým menej mohol povstať sám od seba ten veľkolepý stroj hviezd nebeských. Náš rozum pri pohľade na vesmír nám teda jasne hovorí, že — ako každá vec — tak aj vesmír musí mať svojho majstra, svojho umelca, svojho Stvoriteľa.

5. Odkiaľ je pohyb vo vesmíre? — Hvezdári nám hovoria, že telesá nebeské nestoja na oblohe, ale sa pohybujú. Zem sa napr. pohybuje okolo svojej osi a okolo Slnca, Mesiac okolo svojej osi a okolo Zeme a Slnce sa pohybuje okolo ústrednej hmloviny. Okrem hviezd pohybujú sa vo vesmíre aj iné veci. Celý svet okolo nás je samý pohyb a neprestajné vlnenie síl. Zvuk, svetlo, teplo, magnetizmus, elektrina, rádioaktivita je vlastne pohyb. Zo svetelnej energie vzniká pohyb, z pohybu elektrina, z elektriny svetlo a teplo. Vo svete všetko sa hýbe a je v činnosti. Vo vesmíre je teda pohyb. Odkiaľ je však tento pohyb? Naša životná skúsenosť nás učí, že každý pohyb predpokladá pohybovateľa. Hmota sama od seba sa nikdy nezačne pohybovať. Už Galileo¹ bol stanovil zákon o zotrvačnosti hmoty a tento zákon platí aj dnes, a preto, keď vidíme pohyb, ihneď myslíme aj na pohybovateľa. Je teda celkom prirodzené, že si tak počíname aj pri pohľade na pohyb vo vesmíre a pýtame sa: Odkiaľ je pohyb vo vesmíre? Samy od seba sa tie ohromné svety a všetky tie veci istotne nezačaly pohybovať. Kto ich rozhýbal? Kto ich uviedol do pohybu? Veda nám na túto otázku nevie odpovedať a učitelia mlčia, keď ju počujú. Jasnej a určitejšej odpovede na túto dôležitú otázku nemajú. Kto teda uviedol vesmír do pohybu? — náš zdravý rozum nám odpovedá, že to urobil Pán Boh.

(Cvičenie: Ako znie prvý článok Apoštolského vyznania viery? — O čom nás poučuje prvý článok Apoštolského vyznania viery? — Akým spôsobom sa môžeme presvedčiť o jestvovaní Boha? — Aké stopy nachádzame v prírode? — Kde nachádzame najzreteľnejšie stopy Pána Boha? — Poznali ľudia tieto stopy už aj v staroveku? — Čím býva pokrytá večerom obloha nebeská? — Koľko hviezd je na oblohe nebeskej? — Aká je veľkosť hviezd? — Aká je vzdialenosť hviezd od zeme? — Čím meriame vzdialenosť hviezd? — Co je svetelný rok? — Na koľko svetelných rokov sú od nás vzdialené niektoré hviezdy? — Aká myšlienka nám príde na um pri pohľade na hviezdnatú oblohu? — Prečo nám príde na um táto myšlienka? — Koho musí mať aj vesmír? — Kto je pôvodcom vesmíru? — Je vo vesmíre nejaký pohyb? — Kde sa javí predovšetkým tento pohyb? — Ako sa pohybuje Zem, Mesiac a Slnce? — Pohybujú sa vo vesmíre aj iné veci? — V čom sa javí pohyb vo vesmíre? — Co sa musíme pýtať v súvislosti so svetovým pohybom?

¹ Galileo Galilei (1564—1642), taliansky hvezdár a fyzik.

— Prečo sa to musíme pýtať? — Kto stanovil zákon o zotrvačnosti hmoty? — Mohol svetový pohyb povstať sám od seba? — Kto je pôvodcom svetového pohybu?)

Čítanie:

Slová Pasteura.²

Čo je za hviezdnatou oblohou? Druhá hviezdnatá obloha. Nuž, dobre. A čo je za ňou? Akási neodolateľná sila núti ľudského ducha k tejto otázke a neustále sa pýta: Čo je za týmto? A nepomôže odpoveď, že za tým je nekonečný priestor, čas a veľkosť. Lebo pod týmito výrazmi si nikto nič nepredstavuje .. Keď sa táto otázka zmocní človeka, nepozostáva mu nič iného ako padnúť na kolenná.

(Dr. T. Tóth: Verím v Boha.)

Hvezdár a jeho priateľ.

U hvezdára Kirchera³ bol raz na návštevc istý vzdelaný pán, ktorý sa rád chvastával svojou neverou. Kircher sa všemožne usiloval tohto pána priviesť k Pánu Bohu, ale ten vytrval vo svojej nevere. Raz zanesol teda Kircher potajomky zemeguľu do izby svojho priateľa a hosťa a pomocou nej sa pokúsil priviesť k poznaniu Pána Boha zaťatého neverca. Keď sa chvastavý pán vrátil do svojej izby, bol milo prekvapený najdenou zemeguľou. Tešil sa jej veľmi a od radosti nemohol ani zaspáť. Na druhý deň ráno zavolať si sluhu a usilovne sa ho dopytoval, odkiaľ je tá zemeguľa, kto ju zhotovil a do izby priniesol. Sluha nevedel o ničom, bo spomenutú zemeguľu ani len nevidel.

— Včera večer — tak hovoril neveriacemu pánovi — po vašom odchode som zamkol dvere vašej izby a do vášho príchodu som dovnútra nikoho nevpustil!

Učenému pánovi sa nijako nepozdávala táto sluhova odpoveď, a preto sa dopytoval Kirchera, odkiaľ je tá zemeguľa? Atanáz Kircher dal mu takéto vysvetlenie:

— Ak je to tak, ako sluha hovorí, tak ti vec neviem ináč vysvetliť, iba tak, že tá zemeguľa povstala sama od seba.

— To je nemožné! — zvolal neverec.

— Prečo by to nebolo možné? — pýtal sa ho vtedy Kircher. — Keď celý svet mohol povstať sám od seba, ako ty hovoríš, prečo by nemohla povstať sama od seba takáto nepatrná zemeguľa?

Tieto slová pohly k premýšľaniu zaťatého neverca a priviedly ho na dobrú cestu.

(A. Kliman: Verím v Boha.)

² Louis Pasteur, čítaj Pastór (1882—1895), francúzsky chemik, ktorý preukázal vede neoceniteľné služby.

³ Atanáz Kircher (1601—1680), nemecký jezuita-polyhistor.

Názorné poučovanie obecnstva.

Spisovateľ Leo Wolpert stretol sa raz so známym zubným lekárom, ktorý ako neverec veľmi rád vyvolával debaty o náboženských otázkach. Popieranie Pána Boha bolo u spomenutého lekára na dennom poriadku. Nie je teda div, že sa po onom stretnutí čoskoro rozpriadla živá debata o jestvovaní Pána Boha medzi ním a Wolpertom.

— Vznik sveta je už predsa dávno objasnený! — hovoril medzi iným zubný lekár. — Istotne poznáte aj vy známy pokus: Sklená nádoba naplní sa najprv vodou a potom olejom. Cez nádobu zdola nahor ide kľučka, ktorou možno nádobu uviesť do pohybu. Za takéhoto pohybovania olej sa srazí v guľu, ktorá sa pohybuje okolo kľučky. Rýchlejším krútením sa guľa sploští a dostane podobu veľkej šošovice, od ktorej sa napokon odtrhne veľký prsteň a začne sa pohybovať okolo nej... Takto sa vyvinulo aj Slnce so svojimi obežnicami z pôvodnej plynovej látky a tak vznikla časom aj celá slnečná sústava.

— Poznám ten pokus veľmi dobre — odpovedal mu Wolpert — a poznám aj závery, ktoré z neho vyvodzujú. Istý voľnomyšlienkar predvádzal raz ten pokus aj na verejnom shromaždení a napokon vyhlásil: Takto vznikol svet. Vtedy však povstal zpomedi shromaždených istý celkom jednoduchý človek a povedal mu: Pán profesor, vy ste nám tú vec veľmi pekne vysvetlili. Ja by som však rád vedel aj to, kto pokrútil tú „mašinu“ na začiatku?... Vidíte, pán doktor, toto je tá hlavná otázka. A dokiaľ mi vy nepoviete, kto uviedol hviezdy do pohybu, do tých čias ja ako rozumný človek musím veriť v Boha.

(Wolpert: Fünf Minuten Christenlehre.)

S ú h r n :

Nič vo svete nepovstane samo od seba, a preto ani vesmír nemohol povstať sám od seba. Vesmír musí mať teda svojho Stvoriteľa.

Každý pohyb predpokladá pohybovateľa, a preto aj svetový pohyb predpokladá pohybovateľa.

Stvoriteľom a prvým pohybovateľom vesmíru je Pán Boh.

Dôkazy z poriadku, zákonitosti, plánovitosti a súladu vo svete.

O b s a h : 1. Poriadok vo svete predpokladá Boha. — 2. Zákonitosť vo svete predpokladá Boha. — 3. Plánovitosť vo svete predpokladá Boha. — 4. Súlad vo svete predpokladá Boha. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Poriadok vo svete predpokladá Boha. — Vo svete je obdivuhodný poriadok. Všetko je v ňom majstrovsky usporiadané. Ľudia preto už v dávnej minulosti nazývali svet „kosmosom“, čo znamená súlad, harmóniu (opačne však, „chaos“ znamená neporiadok).

Najlepším dôkazom poriadku vo vesmíre je hviezdnatá obloha. Ohromné milióny hviezd už od tisícročí s najväčšou presnosťou sa pohybujú na oblohe nebeskej a nikdy ešte nedošlo pri nich k nejakej srážke. Stačilo by, keby sa len jedna jediná hviezda vyšinula zo svojej koľaje a nešťastie by bolo hotové. K tomu však ešte nedošlo. V novinách veľmi často čítavame o srážkach vlakov (hoci všetky železnice majú svoje cestovné poriadky), a ie sa ničoho nedočítame o srážkach hviezd. Pohyb hviezd na oblohe je tak presný, že nám hvezdári bez akýchkoľvek ťažkostí až sekundovou presnosťou vedia vyrátať, kedy bude zatmenie Slnca, Mesiaca atď. Keď sa objaví nejaká hviezda, hvezdári nám ihneď vedia vyrátať, kde tá hviezda bude stáť nielen o niekoľko rokov, ale aj o niekoľko desaťročí, storočí, ba aj tisícročí. Tak presné sú dráhy hviezd! Odkiaľ je táto presnosť, odkiaľ ten poriadok? Naša životná skúsenosť nás učí, že kde je poriadok, tam musí byť aj nejaký poriadateľ. Keď napr. vidíme pekne usporiadanú izbu, ihneď si spomenieme na starostlivú domácu paniu; keď vidíme výstavu, ihneď myslíme na jej poriadateľstvo. Je teda ceikom prirodzené, že aj pri pohľade na poriadok vo vesmíre myslíme na jeho pôvodcu, na Pána Boha.

2. Zákonitosť vo svete predpokladá Boha. — Vo svete je vo všetkom zákonitosť a presnosť.

O tejto zákonitosti a presnosti dočítame sa v ktorejkoľvek školskej fyzike. Fyzika rozpráva nám o zákonoch optických, akustických, magnetických, elektrických svetelných a tepelných, ktoré učitelia zistili v prírode. Týmto zákonom ďakujeme dnes za vše-

tky vynálezy modernej doby (telegraf, elektrinu, rozhlas atď.) a za všetok technický pokrok.

O zákonitosti vo svete okrem fyziky rozpráva nám aj prírodopis. Ten nás zas učí, že aj každá rastlinka a každý tvor sa správa určitými zákonmi. Rozmnožovanie rastlín deje sa vždy rovnakým spôsobom a tak je to aj u živočíšstva (sliepka vždy rovnako dlho sedí na vajciach). Z prírodopisu vieme napr., že zo pšeničného zrna vyrastie pšeničný klas a nie žihlava, z jablkového jadierka vyklíči jabloň, a nie hruška, od mačky pochádza mačka, a nie pes. Tak to bolo, tak to je a tak to aj vždy bude, lebo tak to žiada prírodný zákon.

V prírode je teda zákonitosť. Odkiaľ je však tá zákonitosť? Každý zákon predpokladá zákonodarcu, a preto aj prírodné zákony predpokladajú zákonodarcu. Kto však môže byť pôvodcom prírodných zákonov? Nikto iný ako Pán Boh.

3. Plánovitosť vo svete predpokladá Boha. — Svet nie je len náhodne poskladaný, ale je plánovite usporiadaný. V ňom všetko má svoje určenie a svoj cieľ. Najlepším dôkazom plánovitosti vo svete je vlastné naše telo, v ktorom nachádzame v malom vlastne všetky vynálezy ľudstva. Telo ľudské je najsložitším strojom na svete. V ňom nachodíme: telefónne počúvadlá (uši), fotografické prístroje (oči), organ (hlasové orgány), ústredné kúrenie (žalúdok), pumpu (srdce), telefónne vedenie (nervová sústava), sochory (ruky a nohy), mechy (pľúca) atď. Pritom celé telo ľudské složené je podľa obdivuhodného plánu, takže budí obdiv aj najväčších učencov. Plánovitosť okrem tela ľudského nachodíme vo svete aj inde. Vzduch je napr. tak složený, aby v ňom mohlo vyžiť všetko živočíšstvo a rastlinstvo. Každé iné jeho slozenie bolo by záhubné. Aby sa voda neskazila, musí sa pohybovať. A skutočne sa aj pohybuje. Potok vteká do rieky, rieka do veľriecky, veľriecka do mora. V mori pohýba vodu mesiac pri prílive a odlive, aby sa neskazila. Okrem toho je v mori aj hodná zásoba soli, ktorá tiež chráni vodu pred skazením. More sa nikdy nevyleje, lebo sa stále znižuje vyparovaním. A tak by sme mohli uvádzať vždy novšie a novšie dôkazy na dokázanie plánovitosti vo svete. Teraz sa však zamyslime! Kde je plánovitosť, tam musel byť

aj inžinier. Vo svete je všetko plánovito zostavené, a preto aj svet musí mať nejakého preveľmi múdreho inžiniera, ktorý tie svetové plány zostavil. Týmto múdrom inžinierom je Boh.

4. Súlad vo svete predpokladá Boha. — Vo svete je veľká rozmanitosť, ale popri všetkej tej rozmanitosti je v ňom súlad a harmónia. Vo svete žijú napr. milióny ľudí, rastlín a živočíchov, ale zato nie je v ňom chaos. Každý, — i najnepatrnejší — tvor má vo svete svoje vlastné miesto, svoj cieľ a opatrený je všetkým, čo potrebuje, aby mohol dosiahnuť svoj cieľ. Jeden tvor vo svete odkázaný je na druhého a ani jeden jediný nie je vo svete zbytočný. Vo svetovom celku každý tvor má svoj význam. Odkiaľ pochádza tento súlad vo svete? Keď počujeme hudbu orchestra, ihneď myslíme na kapelníka, ktorý tie rozličné nástroje uviedol do súladu. Podobne aj pri pohľade na súlad a harmóniu vo svete myslíme na Boha, ktorý uviedol do súladu miliardy drobulinkých a ohromných tvorov. Bez Boha si súlad vo svete nevieme vysvetliť.

(Cvičenie: Okrem pohybu čo ešte môžeme pozorovať vo vesmíre? — Ako sa nazýva svet pre tento poriadok? — Co znamená slovo „kozmos“? Kde sa javí najlepšie poriadok vo vesmíre? — Ako sa pohybujú hviezdy na oblohe nebeskej? — K čomu nedochádza pri hviezdach? — Co nám vedia vyrátať hviezdári? — Comu nás učí životná skúsenosť v súvislosti s poriadkom? — Koho teda predpokladá aj poriadok v pohybe hviezd? — Co súvisí úzko s poriadkom vo svete? — Kde sa môžeme dočítať o zákonitosti vo svete? — Aké zákony pozná fyzika? — Za čo ďakujeme fyzickým zákonom? — Comu nás učí prírodopis? — Koho predpokladá každý zákon? — Koho teda predpokladajú aj zákony prírodné? — Kto je zákonodarcom prírody? — Je svet len náhodne poskladaný? — V čom sa javí plánovitosť vo svete? — Co je najlepším dôkazom plánovitosti vo svete? — Co všetko nachodíme v tele ľudskom? V čom sa nám ešte javí plánovitosť vo svete? — Ako je složený vzduch? — Ako sa pohybuje voda? — Prečo sa musí voda pohybovať? — Prečo sa more nikdy nevyleje? — Koho predpokladá každá plánovitosť? — Koho teda predpokladá aj plánovitosť vo svete? — Kto je pôvodcom plánovitosti vo svete? — Je vo svete chaos alebo súlad? — V čom sa javí tento súlad? — Je nejaký zbytočný tvor vo svete? — Odkiaľ pochádza súlad a harmónia v hudbe? — Odkiaľ pochádza súlad vo svete? — Môžeme si vysvetliť súlad vo svete aj bez Boha?)

Čítanie:

Objavenie Neptúna.

Dňa 13. marca 1781 objavil Herrschel⁴ Urána. Hvezdári sa ihneď dali do roboty a vypočítavali jeho dráhu. Lež aké prekvapenie! Urán im nešiel po vypočítanej dráhe. Prapodivne sa vrtel a nedajbože ísť po vyrátanej koľaji. Raz letel rýchlejšie, raz zasa pomalšie. Učenci si darmo lámali hlavy, nevedeli si objasniť, čo je toho príčinou. Mysleli si, že sa zmýlili vo výpočtoch. „Na oblohe je predsa poriadok“ — mysleli si — „a tu odrazu takéto voľačo!“ Chybu hľadali len vo výpočtoch, a preto počítali a rátali poznovu. Výsledok bol zakaždým ten istý. Urán nešiel po dráhe, ktorú mu určili. Tak to trvalo roky a roky. Konečne ozval sa učený a zbožný Leverrier.⁵ Veľmi dlho premýšľal o veci a pritom si myslel: „V celej prírode je predsa najväčší poriadok, čo teda môže byť príčinou tohto zjavu u Urána?“ Počítal a rátal, až konečne vyhlásil: „Pánovia! Výpočty sú správne. Chyba je inde. Tu musí byť nejaká hviezda, ktorá porušuje dráhu Urána.“ A vypočítal, kde asi bude tá neznáma hviezda. Potom 23. septembra 1846 oznámil Leverrier do Berlína: „Namierte ďalekohľad na to a to miesto!“ Poslúchli ho a o niekoľko hodín na určenom mieste objavili Neptúna, o ktorom ani sám Leverrier nevedel. Neptún bol objavený len na základe výpočtov. (A. Kliman: Verím v Boha.)

Slová hvezdára Mäedlera.⁶

Kto dal tieto prírodné zákony? Prírodopisec nie, na nijaký spôsob hvezdár, ani fyzik, tí ich len zistili: ani príroda, lebo tá ich len vždy poslúchala. Kto iný môže byť teda pôvodcom týchto zákonov ako pôvodca prírody sám?

Strassburské hodiny a mravec.

V krásnom strassburskom kostole — v Münstere — namiesto oltára stoja veľkolepé hodiny. Sú tak vysoké, že siahajú až po klenbu. Ukazujú minúty, hodiny, dni, mesiace, roky a ročné obdobia. Okrem toho konštrukcia týchto hodín pohybuje aj veľa figúriek: každú štvrt-hodinu udiera na zvon malé dieťa, každú polhodinu mládenec, každú trištvrtehodinu muž a každú hodinu starec. Môžete si myslieť, aká složitá je konštrukcia týchto hodín!

⁴ Friedrich Wilhelm Herrschel (1738—1822) nemecký hvezdár.

⁵ Urbain Jean Joseph Leverrier, čítaj L'verjé (1811—1877), francúzsky hvezdár.

⁶ Johann Heinrich Mädler (1794—1874). nemecký hvezdár.

A teraz si predstavte, že malý mravec ide medzi pohybujúcimi sa kolieskami, zúbkami a reťazami. Prezrie si všetko, všimne si sochorov, obrovského závažia, kolies, napokon začne mudrovať.

— Nuž veď niet v celej veci nič zvláštneho! — myslí si. — Že sa ručičky krúti? Pravda: ich os je zavesená do zvláštneho kolesa. Toto zvláštne koleso je však spojené s druhým kolesom, ktoré sa tiež krúti. Prečo sa krúti toto koleso? Veď, pravda! Tam je veľké kyvadlo, ktoré sa pohybuje. A prečo sa pohybuje kyvadlo? Nuž, hej! Tam visi veľké závažia, ktoré ho pohybuje. Teda je tu dačo zvláštneho, mimoriadneho? Kdežeby! Jedno hýbe druhým, druhé zasa tretím; všetko je veľmi jednoduché.

Takto mudruje malý mravec a myslí si, že všetkému rozumie.

Len jednému nerozumie.

Nerozumie a nevie, kto zostavil tak presne tie kolesá a kolieska, aby jedno poháňalo druhé. Hej, hej! Kto bol hodinár? Múdry, obratný, obozretný hodinár?

Veľkolepé zariadenie ľudského tela je sto ráz jemnejšie, podivnejšie majstrovské dielo ako strassburské münsterské hodiny.

(Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode.)

Slová Newtona.⁷

Obdivuhodné usporiadanie Slnka, obežníc, komét mohlo povstať podľa plánu vševediacej a všemohúcej Bytosti, a len podľa jej pokynov. Keď každá stálica je stredom inej sústavy, podobnej našej slnečnej sústave, vtedy celý vesmír je očividome usporiadaný podľa jednotného plánu: to je riša jedného a toho istého vladára. Z toho vyplýva, že Boh skutočne je živý, všemohúci a mocný Boh, nekonečne dokonalá Bytosť, ktorá stojí vysoko nad svetom.

(Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode.)

Slová Ampèra.⁸

Najpresvedčivejším dôkazom existencie Boha je skutočnosť, vzatá z očividného súladu tých prostriedkov, ktoré udržujú poriadok vesmíru a v ktorých živé bytosti nachádzajú pre svoj organizmus všetko, čo je potrebné pre ich trvanie, oplodzovanie a pre vývoj ich fyzických a duševných schopností.

(Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode.)

⁷ Sir Isaac Newton, čítaj Njútn (1643—1727), anglický fyzik a matematik, zakladateľ matematickej fyziky.

⁸ André Marie Ampère, čítaj Ampér (1775—1836), francúzsky fyzik, prírodovedec a matematik.

S ú h r n :

Poriadok, zákonitosť, plánovitosť a súlad nepovstávajú samy od seba. Preto ani poriadok, zákonitosť, plánovitosť a súlad vo vesmíre — vo svete nemohly povstať samy od seba. Ich pôvodcom môže byť len najvyšší múdry Boh.

D ô k a z z o ž i v o t a n a z e m i .

Obsah: 1. Život na zemi. — 2 Život nebol vždy na zemi — 3 Život nemohol povstať z neživej hmoty. — 4. Život sa nemohol vyvinúť z praživoka. — 5. Život nemohol prísť na zem s inej hviezdy — 6. Odkiaľ je teda život? — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Život na zemi. — Na zemi je život. Stretávame sa s ním pri každom kroku. Môžeme ho obdivovať v rastlinách, v zvieratách a v korune celého tvorstva, — v človekovi. Čo je život? To nevieme. Na túto otázku nevedia nám uspokojivo odpovedať ani najväčší učitelia tohto sveta. Život bol, je a azda aj ostane najväčšou záhadou ľudstva. Učitelia nám nevedia objasniť podstatu života. Tým menej nám však vedia povedať: Odkiaľ je život?

2. Život nebol vždy na zemi. — V minulosti sa ľudia nazdávali, že život vždy bol na zemi. Táto mienka dnes už neobstoí. Prírodné vedy nás totiž učia, že v istom čase nebolo na zemi života. Túto dobu nazývajú učitelia a zoológovia (Zóon-živočích, a — bez; doba azoická — doba bez živočíchov). Život ani nemohol byť vždy na zemi, veď naša Zem podľa mienky učencov bola voľakedy žeravou tekutou látkou, v ktorej sa nemohol zachovať nijaký zárodok života.

3. Život nemohol povstať z neživej hmoty. — Materialisti tvrdili, že život vznikol z neživej hmoty (samoplenie, praplenie). Dnes už ani táto mienka neobstoí. Naš zdravý rozum nám totiž hovorí, že nikto nečá, čo sám nemá. Nemôžeme siahnuť do prázdneho vrečka, v ktorom nemáme ani haliera a nemôžeme dať z neho niekomu peniaze. aby sme ho urobili veľkým

boháčom. Z mŕtvej hmoty tiež nemôže povstať život. Tento náš úsudok potvrdzuje ináč aj naša životná skúsenosť. Ešte nikdy sme predsa nevideli v živote, že by sa z mŕtvej hmoty bol vyvinul čo len najnepatrnejší živočích. Keď chce mať roľník úrodu, nielen orie a bráni, ale aj seje. Keď chceme mať kurence, musíme pod kvočku podložiť čerstvé vajcia. Učenec Pasteur svojimi pokusmi dokázal, že živé len zo živého môže pochádzať. Pokusy o oživenie mŕtvej hmoty ostali bezvýsledné a zostavenie umelej bunky so všetkými vlastnosťami živej bunky sa nepodarilo. Preto sa veda ešte vždy pridržiava zásady, že živé len zo živého môže pochádzať.

4. Život sa nemohol vyvinúť z praživoka. — Našli sa učitelia, ktorí si mysleli, že sa život vyvinul z akéhosi praživoka:

- a) z eozóonu kanadského,
- b) z bathybia Haeckelii,
- c) z protoplazmy.

Novšia veda vyvrátila však aj toto tvrdenie. Dokázalo sa totiž, že tzv. eozoon kanadské bolo len nerastom, bathybius Haeckelii len mŕtvou hmotou a protoplazma bez bunecného jadra sa nemôže rozmnožovať.

5. Život nemohol prísť na zem s inej hviezdy. — Boli konečne aj takí učitelia, ktorí zastávali názor, že sa život dostal na zem s inej hviezdy. Túto svoju mienku však nevedeli dokázať. Hviezdy sú totiž alebo v stave ohnivom a nemôžu na sebe chovať život alebo nemajú životu priaznivých podmienok. Okrem toho sa nám ešte vždy vynoruje otázka, ako by sa ten život bol dostal s inej hviezdy na našu Zem? Aby sa ten život odtiaľ sem dostal, bol by musel prejsť vzduchoprázdny priestorom a bola by ho zničila zima (-273 C). Keby sa to nebolo stalo a na nejakom meteore — ako sa niektorí nazdávali — bol by sa dostal do vzdušnej vrstvy, bol by musel zahynúť následkom horúčosti. Meteory sa totiž vo vzdušnej vrstve rozhorúčia a dopadajú na zem také žeravé, že by sa na nich zárodoky života nemohly udržať. A konečne sa nám ešte vždy vtiera aj otázka: Ako sa dostal život na iné hviezdy?

6. Odkiaľ je teda život? — Ako vidieť, veda nám nevie odpovedať na otázku, odkiaľ je život? O pôvode života nevieme teda nič viacej, ako vedeli naši predkovia voľakedy. V takýchto okolnostiach nepozostáva nám nič iného, ako hľadať vysvetlenie a odpoveď na otázku o pôvode života v náboženstve. A náboženstvo buduje ďalej na základoch vedeckých a hovorí: Veda vyhlásila, že živé len zo živého môže pochádzať; teda aj život na zemi môže pochádzať len zo živého... len od živého Pána Boha.

(Cvičenie: Čo nachodíme na zemi? — V čom sa javí život na zemi? — Co je život? — Čím je a čím azda aj ostane život? — Vieme, odkiaľ je život? — Aký názor mali ľudia o tejto otázke v minulosti? — Obstojí dnes tento ich názor? — Prečo neobstojí? — Co nám hovoria prírodné vedy? — Mohol byť život vždy na zemi? — Co tvrdili materialisti? — Prečo nemohol život vzniknúť z neživej hmoty? — Co nám hovorí o tejto veci životná skúsenosť? — Co dokázal svojimi pokusmi Pasteur? — Podarilo sa učencom umelým spôsobom vytvoriť život? — Aká zásada platí dnes v tejto otázke vo vede? — Nevyvinul sa život z praživoka? — Prečo sa nemohol život vyvinúť z praživoka? — Ako si ešte vysvetľovali učitelia pôvod života? — Mohol prísť život na zem s inej hviezdy? — Prečo nie? — Na aké ťažkosti by bol musel naraziť život cestou s inej hviezdy na našu Zem? — Ktorá je najväčšia ťažkosť v súvislosti s touto otázkou? — Vieme my viac o pôvode života, ako vedeli naši predkovia? — Kde teda máme hľadať odpoveď na otázku o pôvode života? — Co nám hovorí o pôvode života náboženstvo?)

Čítanie:

Povstal život z neživej hmoty?

Ako sa železo samo od seba neskladá tak, aby z neho vzniklo nádherné Rolls-Royce auto alebo aspoň len najjednoduchšie vreckové hodinky, ale je na to treba aj súčinnosti ľudskej inteligencie, tak ani z neživej hmoty nikdy by nebola vznikla živá bytosť, keby jej vyššia inteligencia nebola darovala život. (Dr. T. Tóth: Verím v Boha.)

Výroky učencov.

Cuvier:⁹ Život nebol vždy na zemi a ľahko možno ukázať chvíľu, kedy sa na nej začal.

Liebig:¹⁰ Exaktná prírodná veda dokázala, že zem v istej dobe

⁹ George Leópol'd Chrétien Frédéric Dagobert Cuvier, čítaj Kúvié (1769—1832), francúzsky lekár, reformátor zoológie a zakladateľ porovnávačej anatomie.

¹⁰ Justus Liebig (1803—1873), nemecký chemik.

mala takú teplotu, pri ktorej by bol nemožný akýkoľvek ústrojný život; dokázala, že ústrojný život na zemi mal svoj začiatok.

Sliepka a vajce.

- Povedz mi, Števkó, čo bolo prv na svete: sliepka alebo vajíčko?
- Sliepka alebo vajíčko? Nuž, pravdaže bola prv sliepka!
- Ale, ale! To nie je pravda. Videl si už takú sliepku, ktorá sa nevylihla z vajíčka?
- To je pravda! Nuž, tak bolo prv vajíčko...
- Ani to nie je možné! Videl si už slepačie vajíčko, ktoré ne-sniesla sliepka?
- Nuž teda na toto nemožno odpovedať.
- Veru, nemožno, Števkó! Dnes sú tieto pravdy dokázané troma latinskými vetami. (Juľko, prelož ich!): „Omne vivum e vivo.“
- „Všetko živé povstáva zo živého.“
- „Omnis cellula e cellula.“
- „Každá bunka povstáva z bunky.“
- „Omne chromosoma e chromosomate.“
- Toto, prosím, už neviem preložiť! — ozval sa Juľko.
- Nuž, „chromosomou“ sa volajú najmenšie čiastočky bunky.

Teda ani jedna chromosoma nemôže vzniknúť z neživej hmoty, iba z inej živej chromosomy. Teda pravdu má Lord Kelvin¹¹ († 1907), jeden z najvynikajúcejších prírodovedcov, keď píše: „Zreteľné stopy múdrej a dobrotivej účelnosti nás obkľučujú so všetkých strán: tieto nás učia, že každá živá bytosť závisí od Stvoriteľa a Zákonodarcu, ešte aj dnes pracujúceho.“

(Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode.)

Pasteurove pokusy.

Pasteur zostavil akúsi tekutinu, ktorá bola privedená k bodu varu a nepriedušne zatvorená. Po 1½ roku nejavila sa v nej nijaká stopa živej bytosti. Keď potom bol umožnený prístup voľnému vzduchu, už po jednom dni vyvinul sa v tekutine opäť život. Keď však bol umožnený prístup voľnému vzduchu len cez žeravú rúru, tekutina ostala bez života. Tým bolo dokázané, že atmosferický vzduch v obyčajnom (nežeravom) stave je v akejsi súvislosti so vznikom života v tekutine.

Teraz išlo už len o to, objasniť túto súvislosť. Pasteur dal aspirátorom (vysávačom vzduchu) hnať vzduch do rúry, uzatvorenej chumáčikom strelnej bavlny. Len čo tento chumáčik bol daný do toho

¹¹ William Thomson, čítaj Thoms'n, od roku 1892 Lord Kelvin (1824—1907). anglický fyzik.

odvaru, ktorý po 1½ roku nejavil život, v tekutine vznikol život. Suvislosť bola jasná: vzduch je nositeľom a šíriteľom malinkých semenných buniek, vajíčok, zárodkov, ktoré bývajú ním zanesené na priaznivú výživnú pôdu a u človeka nezasväteného môžu vzbudiť zdanie, že vznikly z neživej hmoty, a nie na neživej hmote. Lenže naozaj len zdanie! V skutočnosti vznik života nemožno vysvetliť ináč ako príčinou stvoriteľskou. (Dr. J. Klug: Životné otázky.)

Umelá bunka.

V poslednom čase sa rozprávalo o umelom zhotovení živej bunky, ale také niečo sa doteraz nikomu nepodarilo. Taká bunka by musela vzniknúť sama od seba a bez zakročenia ľudského. Musela by prijímať potravu a podľa biologických zákonov sa deliť. Delením musely by z nej vzniknúť nové bunky s patričnými biologickými vlastnosťami. Takto vzniklé bunky musely by sa sokupovať, aby sa z nich mohli utvoriť rastliny, zvieratá a ľudia. Len vtedy by sme mohli rozprávať o prapľodení. Takéto niečo sa doteraz nepodarilo. Veda stojí už na vysokom stupni, ale ani po zdĺhavej a namáhavej robote nemôže oživiť mŕtvu hmotu. Čím ďalej, tým väčšmi pozoruje, že medzi živou a mŕtvou hmotou je ohromná a nepreklenuteľná priepasť. Musí uznať, že živé len zo živého môže pochádzať.

(A. Kliman: Katolíci vo víre moderného života.)

S ú h r n :

Živé len zo živého môže pochádzať. a preto aj život na zemi môže pochádzať len od živého Pána Boha!

S v e d e c t v o I u d s t v a o B o h u .

Obsah: 1. Čo hovorí o Bohu dejepis? — 2. Čo hovorí o Bohu etnológia? — 3. Čo hovorí o Bohu náboženská štatistika? — 4. Čo hovoria o Bohu veľikáš! ľudstva? — 5. Čo hovoria o Bohu konvertiti? — 6. Čo plynie zo svedectva ľudstva o Bohu? — Cvičenie. — Čítanie — Súhrn.

Keď pozorne skúmame svet, prichádzame k presvedčeniu, že musí byť Boh. V tomto našom presvedčení utvrdzuje nás nielen náš rozum, ale aj okolnosť, že ľudstvo v každom čase verilo a v prevažnej väčšine aj dnes verí v Boha. O viere ľudstva v Bo-

ha nesvedčí nám len dejepis etnologia a náboženská štatistika, ale nám svedčia o nej aj velikáši ľudstva a konvertiti.

1. Čo hovorí o Bohu dejepis? — Dejepis zaoberá sa nielen minulosťou, ale aj náboženstvom jednotlivých národov. A tento dejepis nám hovorí, že v minulosti všetky národy zeme verily v Boha. V minulosti nebolo totiž národa, ktorý by nebol mal vo svojej reči slovo „Boh“. Predstava o Bohu bola síce u väčšiny národov nesprávna, ale zato bezbožného národa nebolo nikdy na zemi. Pri vykopávkach najstarších kultúr všade nachodíme stopy viery v Boha. Keď napr. v Egypte okolo roku 2000 pred Kristom stavali Cheopsovu pyramídu, pri kopaní základov našli zvyšky starého neznámeho chrámu. Vieru ľudí v Boha spomínajú nám: Starý zákon Židov, posvätné Vedy Indov, Zend-Avesta Peržanov, kniha King u Číňanov, kultúrne pamiatky Egyptanov, Asýrov, Babyloncov, Grékov a Rimanov. To nám je najlepším dôkazom, že ľudstvo hneď od počiatku svojho jestvovania verilo v Boha. Dejepis nepozná národ, ktorý by nebol veril v nejaké božstvo.

2. Čo hovorí o Bohu etnologia? — Etnologia skúma náboženské pomery terajších primitívnych národov. Je to pomerne celkom nové odvetvie vedecké. Etnologia nám hovorí, že bezbožného národa niet ani medzi národmi celkom primitívnymi. Keby sme teda precestovali zem, nenašli by sme národa, ba ani mesta, ani dedinky bez viery v Boha. Tento objav etnologov v plnej miere potvrdzujú aj najslávnejší cestovatelia, ktorí ani v najodľahlejších končinách zeme nenašli národ bez viery v Boha.

3. Čo hovorí o Bohu náboženská štatistika. — Náboženská štatistika nám podáva obraz náboženských pomerov v kultúrnych štátoch. Ona nás teda najlepšie môže poučiť o náboženskom rozvrstvení kultúrnych národov. Podľa nej počet neveriacich v Boha tvorí len mizivé percento kultúrneho ľudstva. Prevažná väčšina ľudstva verí v Boha. Jestvovanie Boha popierajú nanajvýš jednotlivci, ale neveriaceho národa niet v kultúrnom svete.

Či už teda skúmame život obyvateľov Európy, Ázie, Afriky, Ameriky alebo život obyvateľov Austrálie, všade nachádzame u ľudí vedomie o Bohu. Presvedčenie o jestvovaní Boha je teda majetkom všetkých národov, a to aj najväčších ich synov.

4. Čo hovoria o Bohu velikáši ľudstva? — Velikáši ľudstva nám hovoria, že je Boh. Oni všetci verili v Boha a usilovali sa aj vedecky dokázať jeho jestvovanie.

Veriacimi boli už aj najstarší velikáši ľudstva, ako: Sokrates¹², Platón¹³, Aristoteles¹⁴, Cícero¹⁵, žijúci ešte pred narodením Kristovým. Podobne boli však veriacimi aj velikáši stredoveku a novoveku. Veriacimi boli napr.: Kopernik¹⁶, Keppler¹⁷, Galilei, Herschel, Ampère, Faraday¹⁸, Davy¹⁹, Marconi²⁰, Franklin²¹, Röntgen²², Krištof Kolumbus²³, Michelangelo²⁴, Rafael²⁵ a iní. Newton pri vyslovení slova „Boh“ zakaždým složil klobúk. Volta²⁶ denne chodieval na omšu svätú, modlieval sa ruženec, na sviatky pristupoval k svätým sviatostiam atď., Pasteur na otázku, prečo je taký nábožný, odpovedal: „Práve preto, že som veľa študoval, je moja viera taká ako u nejakého Bretónca. Keby som bol ešte viac študoval, mal by som nezlomnú vieru Bretónky.“

Najväčší mužovia ľudstva boli teda veriacimi a len druhoradi a tretioradi učenici a jednostranní namyslenci sa chvastali svojou neverou.

¹² Sokrates (469—399 pred Kr.), grécky filozof a jeden z najväčších mysliteľov ľudstva.

¹³ Platón (427—347 pred. Kr.), grécky filozof.

¹⁴ Aristoteles (384—322 pred Kr.), grécky filozof a najväčší učenec staroveku.

¹⁵ Marcus Tullius Cícero (106—43 pred Kr.) rímsky rečník a štátnik.

¹⁶ Mikuláš Koperník (1473—1543), kanonik a zakladateľ dnešnej svetovej sústavy heliocentrickej.

¹⁷ Johannes Keppler (1571—1630), nemecký hvezdár.

¹⁸ Michael Faraday, čítaj Feredé, anglický fyzik (1791—1867).

¹⁹ Humphrey Davy (1778—1829), zakladateľ elektrochémie a objaviteľ alkalických kovov.

²⁰ Guglielmo Marconi (1874—1929), taliansky filozof a vynálezca bezdrôtovej telegrafie.

²¹ Benjamin Franklin, čítaj Fränklin (1706—1790), americký štátnik a fyzik a od roku 1776 americký vyslanec v Paríži.

²² Wilhelm Conrad Röntgen (1845—1923), nemecký fyzik.

²³ Krištof Kolumbus (1446?—1506), objaviteľ Ameriky.

²⁴ Buonarrotti Michelangelo, čítaj Mikelandželo (1470—1564), taliansky sochár, maliar, staviteľ a básnik.

²⁵ Raffaello Santi (1483—1520), taliansky maliar, staviteľ a sochár.

²⁶ Alessandro Volta (1745—1827), objaviteľ elektrického prúdu.

5. Čo hovoria o Bohu konvertiti? — Konvertitmi voláme tých, ktorí sa po dlhom blúdení obrátili k Pánu Bohu a vrátili do Cirkvi. Boli to muži a ženy, ktorí sa veľa ráz len po dlhom štúdiu dostali na cestu pravdy, a preto nám je ich svedectvo veľmi vzácne. Všetci konvertiti nám jasne svedčia, že je Boh. Konvertitov mala naša Cirkev nielen v dávnej minulosti, ale ich má v hojnom počte aj dnes. Najznámejší zpočiatku sú F. V. Faber (neskorší spisovateľ), kardinál Manning²⁷, kardinál Newman²⁸, Claudel²⁹, James³⁰, Chesterton³¹, Luiza Henselová, Bourget³², Fr. Coppée³³, Huysmans³⁴, Psicharri³⁵ a iní. Ich obrátenie bolo výsledkom ich pevného presvedčenia o jestvovaní Boha.

6. Čo plynie zo svedectva ľudstva o Bohu. — Presvedčenie o jestvovaní Boha je teda majetkom všetkých národov, a preto nie je možné, aby toto presvedčenie bolo bludné. Keď všetky národy zeme a najväčší muži dejín verili v Boha, tak musí byť Boh. Nie je predsa možné, aby sa ľudstvo v jednej veci po toľké storočia mýlilo. Ľudstvo sa síce neraz mýlilo vo veciach smyslom prístupných (napr., že sa Slnce pohybuje okolo zeme), ale tento svoj mylný názor neskoršie na základe rozumového usudzovania korigovalo. Podobné opravy názorov sú možné aj v iných fyzických otázkach, v ktorých ľudstvo na základe hlbšieho rozumového skúmania opraví mylný názor, založený na smyslovom pozna-

²⁷ Henry Manning, čítaj Manning (1808—1892), anglický kardinál, pôvodne protestant.

²⁸ John Henry Newman, čítaj Njumen (1701—1809), anglický katolícky teológ a filozof, syn protestantských rodičov a pôvodne anglikánsky duchovný.

²⁹ Paul Claudel, čítaj Klódel (nar. 1868), francúzsky katolícky básnik.

³⁰ François James, čítaj Zam (nar. 1868), francúzsky básnik.

³¹ Gilbert Keith Chesterton, konvertita a popredný anglický spisovateľ.

³² Paul Bourget, čítaj Buržé (nar. 1852), francúzsky spisovateľ a člen francúzskej akadémie.

³³ François Coppée, čítaj Kopé (1842—1908), francúzsky básnik a člen francúzskej akadémie.

³⁴ Joris Charles Huysmans, čítaj Uismás (1848—1907), francúzsky spisovateľ a od roku 1899 benediktínsky mních.

³⁵ Ernest Psichari (1883—1914), francúzsky spisovateľ a vnuk Renanov, ktorý chcel byť mníchom, ale padol vo vojne.

ni Poznanie Boha nie je však poznanie smyslové (Boha nepozná-
vame smyslami), ale poznanie, nadobudnuté rozumovým skúma-
ním stvorených vecí. A toto poznanie a presvedčenie o jestvo-
vaní Boha je v celom ľudstve stále a všeobecné, hoci sa vášne
ľudské zrovna stavajú proti nemu. Tento zjav vieme si v dejš-
tvo-
nách ľudstva vysvetliť len tak, keď uznáme, že poznanie Boha zo
stvorených vecí ľudia tak ľahko a všeobecne nadobúdajú, ako by
toto poznanie bolo vštepené do samej prirodzenosti ľudskej.

(Cvičenie: Okrem vesmíru čo nám ešte svedčí o jestvovaní Boha? —
Čím sa zaoberá dejepis? — Co nám hovorí dejepis o viere v Boha? — Aké slo-
vo sa vyskytuje vo všetkých rečiach? — Žil v minulosti na zemi nejaký ná-
rod bez Boha? — Co vykopali pri stavbe Cheopsovej pyramídy? — Ktoré kní-
hy a kultúrne pamiatky nám svedčia o viere starých národov? — Čím sa za-
berá etnologia? — Co nám hovorí etnologia o viere národov primitívnych? —
Kto nám potvrdzuje objavy etnologie? — O čom nás poučuje náboženská šta-
tistika? — Co sa z nej môžeme dozvedieť v súvislosti s vierou v Boha? — Koho
majetkom je viera v Boha? — Verili v Boha aj učení ľudia? — Ktorí staro-
veklí učenci boli veriacimi? — Boli veriacimi aj učenci stredovekí a novo-
veklí? — Ako si počínal Newton? — Co robieval Volta? — Ako sa vyslovil
Pasteur? — Co sú konvertiti? — Ktorí sú najznámejší moderní konvertiti? —
Prečo nám je dôležité svedectvo konvertitov? — Koho majetkom je presved-
čenie o jestvovaní Boha? — Nemýli sa ľudstvo v otázke jestvovania Boha? —
V akých otázkach sa mýľeva ľudstvo? — Ako si možno vysvetliť všeobecné
presvedčenie ľudstva o jestvovaní Boha?)

Čítanie:

Útek z pomedzi veriacich.

Prichádza mi na um čudná myšlienka: Co by sa asi stalo, keby
si nejaký Boha popierajúci človek s veľkými ústami vzal do hlavy,
že sa necíti dobre medzi nami, ľuďmi veriacimi v Boha, a že sa vydá
na cestu, aby objavil ľud jemu podobný, ľud Boha popierajúci.

Pristúpme len k nemu ako spolucestujúci: Kam asi pocestuje?

To on už vopred vie, že musí zájsť hodne ďaleko. Vydá sa teda
na cestu a zastaví sa až v Afrike. Zájde si k Bušmanom, k Hotento-
tom, Zulukafrom, tam už len nájde príjemnú spoločnosť? Lenže s hrô-
zou pozoruje, že aj tí veria v akúsi vyššiu bytosť. Zulukafer vyznáva,
že Boh stvoril človeka z blata. Potom si zájde k zambézkym trpaslí-
kom. Lenže márne! Zambezani pri vyslovovaní mena najvyššej bytosti

s úctivosťou pozrú na nebesia. Praobyvatelia Madagaskaru poznajú Boha, ktorý dobré odmeňuje a zlé trestá.

Potom náš sklamaný človek odcestuje ďalej do Austrálie, k najmenej vzdelaným národom. Lenže márne! U obyvateľov Polynézie pri každom kroku narazí na chrám a oni pokladajú to za ťažké previnenie, keď voľakto krivdí ich chrámu. Obyvatelia malajských ostrovov stavajú mohutné chrámy svojim bohom... ba si rozprávajú aj o najvyššom Bohu.

Neznaboh sa teda ani tam nemôže zastaviť! Skúsi to v Ázii. A tam veru prišiel na pravé miesto! V okolí riek Tigrisu a Eufrátu, odkiaľ pochádza celé ľudstvo, kde bývali starí Babylonci a ešte starodávnejší Sumeri, zem je plná zrúcanín chrámov, tajomným písmom popísaných kamenných a hlinených tabuliek, na ktorých možno čítať aj takéto texty, velebiace Boha: „Ty jediný si vznešený. Tvoje zákony hlásané sú na nebi a na zemi a anjeli bozkávajú pred Tebou zem.“ Len to chýbalo nášmu človekovi! Napochytre sbalí svoje veci a ide ďalej.

Ďalej, lenže kam?

To už naozaj nevie, kam má ísť! Do Ameriky? Ani tam sa nenašiel národ, ktorý by nepoznal Boha! A v Europe? Azda v dobách pred kresťanstvom? Riman sa nepustil do boja, neuzavrel mier, nekonal súd, kým neobetoval bohom. Má sa vybrať do Grécka? Najväčší filozofi tejto zeme: Platón, Aristoteles, Sokrates nielen že poznali pohanských bohov, ale svojím vlastným rozumom došli aj k poznaniu jediného pravého Boha. V Aténach stál oltár na počesť „neznámeho Boha“.

Hľa, široko-ďaleko na celom svete, kdekoľvek len človek žije — či je to v beduinskom stane a či v indiánskom wigwame alebo v eskimáckej chatrči: všetko jedno — kdekoľvek len žije človek, všade sa dvíhajú k nebu ľudské tváre, spínajú k modlitbe ľudské ruky, skláňajú sa k zemi ľudské kolená.

Tak je to dnes a tak to bolo kedysi a odjakživa, čo človek žije na svete.

(Dr. T. Tóth: Verím v Boha.)

Výrok Plutarchov.²⁶

Keby si prešiel ktorýmikoľvek krajinami, našiel by si mestá bez hradieb, bez kráľov, bez domov, bez bohatstiev, bez peňazí, bez škôl a divadiel, ale by si nenašiel mesto bez chrámov, bez bohov a obetí.

(Adversus Colotem.)

²⁶ Plutarchos (120—48) pred Kristom, grécky historik a filozof.

Voľtovo vyznanie viery.

Základné pravdy viery podrobil som dôkladnému štúdiu: prečítal som práce obrancov a odporcov viery, uvážil som dôvody, stojace pre a proti, a získal som také presvedčivé dôkazy, ktoré náboženstvo ešte aj pred prirodzeným rozumom činia tak hodnoverným, že duša tých, ktorých hriech a náruživosť neskazily, od prirodzenosti šľachetne smýšľajúca, nemôže nič iné urobiť ako objat a obľúbiť si tú vieru. Bár by dal Boh, aby sa moje vyznanie viery, o ktoré ma požiadali a ktoré s radosťou skladám, ktoré som vlastnoručne napísal, mohlo podľa ľubovôle každému ukázať, lebo ja sa za evanjelium nehanbím. Dal by Boh, aby toto moje priznanie prinieslo dobré ovocie!

(Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode.)

S ú h r n :

Súhlas všetkých národov zeme a náboženské presvedčenie najväčších mužov kultúrneho sveta nám svedčí, že je Boh.

Námietky proti viere v Boha.

O b s a h : 1. „Všetko je len príroda!“ — 2. „Len to verím, čo vidím!“ — 3. „Svet povstal náhodnou srážkou atomov!“ — 4. „Keď každá vec má svoju príčinu, odkiaľ je teda Pán Boh?“ — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Nepriatelia náboženstva všelijakými námietkami sa usilujú podkopať vieru v Pána Boha.

1. „Všetko je len príroda!“ — Toto je najčastejšie heslo neznabohov. Toto heslo však nemá rozumového podkladu. My pri jeho počutí ihneď sa pýtame: Čo je príroda? Prírodou nazývame vlastne vesmír so všetkou jeho krásou, so všetkým, jeho tvorstvom, so všetkými jeho prírodnými zjavmi a zákonmi. Lenže — ako sme videli — práve vesmír nás vedie k poznaniu Pána Boha. Náš rozum sa totiž pýta: Odkiaľ je vesmír? odkiaľ je príroda? A na túto otázku môžeme si odpovedať len slovami: Boh ho stvoril, Boh ju učinil. Keď každá vec má svojho pôvodcu, tak ho musí mať aj príroda. Príroda je jeden celok, pozostávajúci z častok. V tomto celku každá čiastka pochádza od iného, a pre-

to aj celok z tých čiastok složený musí pochádzať od iného. V prírode vidíme pohyb, poriadok a život a zdravý rozum nám hovorí, že ten pohyb predpokladá pohybovateľa, poriadok svojho poriadateľa a život svojho Stvoriteľa. Príroda je veľký samočinný stroj, a preto sa musíme pýtať po jej pôvodcovi a inžinierovi práve tak, ako sa pýtame po pôvodcovi a inžinierovi každého automatu.

2. „Len to verím, čo vidím!“ — S týmto heslom sa tiež často stretávame v každodennom živote, hoci ani ono neobstojí pred kritikou zdravého rozumu. Človek je predsa slabý tvor a o všetkom sa nemôže na vlastné oči presvedčiť. Ešte aj najväčší učenici sa musia spoliehať na skúsenosti iných. Keby sme len to verili, čo sme na vlastné oči videli, znemožnené by bolo akékoľvek vzdelávanie. Vo všetkých školách prednáša sa totiž žiactvu len to, čo iní videli a skúsili. Keby sme v škole len to chceli veriť, čo sme na vlastné oči videli, naše vedomosti by by naozaj chatrné. Z celej zeme poznali by sme len tie kraje, ktorými sme precestovali. Z prírodopisu by sme znali len tie zvieratá, ktoré sme doma alebo v cirkuse videli. Z dejepisu by sme sa museli omedziť len na tie udalosti, ktoré sa pred našimi očami odohraly. O nejakom vzdelávaní pri všeobecnej platnosti tejto zásady nemohlo by byť ani len reči a vedecký pokrok bol by celkom znemožnený. Pri všeobecnej platnosti tejto zásady by napr. **K r i š t o f K o l u m b u s** nikdy nebol objavil Ameriku a **L e v e r r i e r** Nep túna.

Heslu „Len to verím, čo vidím“ protiví sa ináč aj naše počínanie. V živote veríme totiž aj také veci, ktoré sme nevideli. Tak napr. veríme v kraje zámorské, veríme v osoby historické atď. a nevideli sme ich. Ba veľa ráz veríme aj také veci, ktoré my celkom inakšie vidíme. Tak napr. veríme v úžasnú veľkosť Slnca, v guľatosť Zeme, v pohyb Zeme okolo Slnca a svojimi očami to všetko vidíme inakšie. Keď teda veríme v toľko vecí nevidaných, prečo by sme neverili aj v Pána Boha, ktorý tak zrejmé stopy zanechal po sebe v prírode?!

3. „Svet povstal náhodnou srážkou atomov!“ — Tieto slová tiež často počujeme z úst ateistov. Toto ich tvrdenie však nemôže vyvrátiť jestvovanie Boha. Rozumný človek sa totiž pýta, od-

kiaľ sú tie atomy. Jestvovanie atomov nemožno si vysvetliť bez Boha-Stvoriteľa. Atomy nie sú vo svete bez ladu a skladu, ale sú usporiadané. Zisťujeme pri nich poriadok, zákonitosť, plánovitosť a súlad. Poriadok, zákonitosť, plánovitosť a súlad v usporiadaní atomov nemôže byť dielom „náhodnej srážky atomov“. Smiešaním bielej, čiernej, zelenej, belasej a žltej farby ešte nikde nevznikol obraz Murilla alebo Raffaela. Keď vysypeme do vetra za vrece litier, neutvorí sa nám z nich hymna „Hej, Slováci“. Keď smiešame železo s inými kovmi, nepovstane nám z neho „náhodou“ auto, lietadlo, stroj atď. „Náhodou“ ešte nikdy nič nepovstalo, a preto smele môžeme vyhlásiť, že nemohol povstať „náhodou“ ani ten majstrovsky zariadený svet. Pravdepodobnosť, že by z miliónov atomov „náhodou“ bol vznikol svet, rovná sa nule.

4. „Keď každá vec má svoju príčinu, odkiaľ je teda Pán Boh?“

— Aj takto hovorievajú ateisti, aby otriasli našou vierou v Boha. Táto ich otázka predpokladá, že by aj Boh mal príčinu a že by aj Boh bol začal jestvovať. Lenže Boh nezačal jestvovať, nepovstal ani sám od seba, ani od inej bytosti, ale jestvuje nevyhnutne bez začiatku a bez konca plnosťou svojej dokonalosti. Na otázku ateistov odpovedá už aj školský katechizmus slovami: „Boh bol vždy a bude vždy. Boh je večný.“ Táto katechizmová odpoveď zakladá sa na slovách samého Boha, povedaných ešte v Starom zákone: „Som Ten, ktorý som!“ (Ex 3, 14.) — totiž jestvujeme nevyhnutne bez začiatku, bez konca a bez všetkej zmeny. Okrem toho je potvrdená aj mnohými výrokmi Pána Ježiša, ktorý svojím svätým životom, svojimi zázrakmi a proroctvami, najmä však svojím zmŕtvychvstaním dokázal, že je pravý Boh. Vševediaci Boh nás bezpochyby najlepšie mohol poučiť o tejto dôležitej otázke.

(Cvičenie: Ktorými námietskami sa usilujú ateisti podkopávať vieru v Boha? — Ktoré je najčastejšie heslo neznabohov? — Má toto heslo rozumový podklad? — Aká otázka nám príde na um pri počutí tohto hesla? — Čo je príroda? — Odvádza nás príroda od Pána Boha? — Čo sa musíme pýtať pri pohľade na prírodu? — Ako si môžeme odpovedať na túto otázku? — Aký celok je príroda? — Mohla teda povstať príroda sama od seba? — Čo všetko vidíme v prírode? — A čo nám k tomu hovorí zdravý rozum? — Môžeme nazvať prírodu automatom? — Čo sa musíme pýtať aj v tomto prípade? — Ktoré je druhé heslo ateistov? — Obstoí toto heslo pred kritikou zdravého rozumu? — Prečo neobstoí? — Aké následky by mala všeobecná platnosť tohto

hesla? — Prečo by bolo znemožnené vzdelávanie? — Čo odporuje heslu „Len tu verím čo vidím?“ — Prečo mu odporuje? — Môžeme sa spolahnúť na svoje oči? — Z čoho my poznávame Boha, keď ho nevidíme? — Ktoré je tretie heslo ateistov? — Kedy by bolo na mieste toto heslo? — Je vo svete poriadok alebo chaos? — Povstáva poriadok, zákonitosť, plánovitosť a súlad „náhodou“? — Môže byť teda svet dielom „náhody“? — Ktoré je štvrté heslo ateistov? — Čo predpokladá táto otázka? — Začal Boh jestvovať? — Ako odpovedá katechizmus na útoky ateistov? — Odkiaľ vieme, že Boh je večný? — Môžeme sa spolahnúť na slová Pána Ježiša?)

Čítanie:

Automat prírody.

Kdesi bola výstava. Na tej výstave boli znázornené dva rozličné spôsoby výroby novín.

Prvý spôsob bol celkom primitívny. Niekoľko ľudí rozomielalo drevo na piliny, robilo z nich papierovú kašu a potom papier. Ich spolupracovníci zas sádzali noviny. Sadzbu aj s papierom vkladali potom do tlačiarkeho stroja, pokrútili ten stroj a vyberali z neho už hotové noviny. Vytlačené noviny brali do ruky ďalší robotníci. Skladali ich a odovzdávali predavačke. Tá ich vzala pod pazuchu a predávala po uliciach za niekoľko halierov.

To bol jeden spôsob výroby novín.

Na tej istej výstave bol však znázornený aj iný spôsob výroby a ten bol oveľa zaujímavejší.

Výroba novín bola prevádzaná automaticky. Vo veľkej dielni nebolo vidieť ani len duše. Všetku prácu konal jeden jediný stroj. Bolo vidieť dopravovanie stromových pňov, tých sa chápaly iné stroje, rozrezávaly ich, rozsekávaly a štiepaly ich na kúsky. Takto vzniklé kúsky išli do ďalších strojov, ktoré ich drvily na piliny, miešaly ich s vodou a robily z nich papierovú kašu. Túto kašu ďalšie stroje rozlievaly na plechy, postupne zohrievané, sušily ju a robily z nej papier. Orezávanie papiera dialo sa tiež mechanicky. Hotový papier šiel do valcov, opatrených literami a samočinne byly tlačené noviny.

To ešte nebolo dosť! Noviny byly mechanicky skladané a išly znova do stroja. Ten potom jednotlivé čísla vyhadzoval tomu, kto do neho vhodil šesť halierov.

To všetko dialo sa samočinne a bez akejkoľvek ľudskej pomoci. Pri celej výrobe novín nebolo vidieť ani len jedinkého človeka.

A teraz si predstav, že by ti pri pohľade na tento automatický spôsob výroby novín voľakto povedal: „K výrobe novín v modernej dobe už netreba človeka.“ Čo by si mu na to odpovedal? Povedal by si mu asi toto: „Je pravda, že sa pri výrobe novín na tom modele

nezjavuje človek, ale bez človeka sa zato pri nej nezaobídeme. Človek to bol, ktorý ten stroj vymyslel a zostavil. On je teda pôvodcom všetkého...

Priateľu, badáš kam smeruje toto moje porovnanie?!

Príroda je veľkolepý stroj. Všetko ide v nej samočinne. Sú Iudia, ktorí si myslia, že Boha už ani nepotrebujeme. Aký to omyl! Ktože vymyslel ten veľkolepý stroj prírody, kto ho zhotovil, zariadil, kto ho udržiava? Kto je jeho majstrom? Kto je jeho inžinierom?

Kto? — Pán Boh.

(A. Kliman: A čo zdravý rozum?)

Slová Fechnerove.³⁷

Všetky dejepisné znalosti podmieňujú vieru v spoľahlivosť prameňov: celá naša veda podmienená je vierou, že iní správne videli a len to povedali, čo správne videli... A čo by ostalo z celej vedy, keby nebolo tejto viery. Vezmi z vedy vieru a veda sa zrúti.

(Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode.)

Pádna odpoveď.

V železničnom vozni tretej triedy bolo raz plno cestujúcich a medzi nimi sedel aj istý pán a jeden dedinčan. Medzi cestujúcimi viedla sa živá debata o náboženstve. Vedľa dedinčana sediaci pán strúhal veľkého učenca a povýšeným hlasom hovoril:

— Ja len to verím, čo vidím!

Pritom pohľadavo pozrel na chudobného dedinského strýčka. Ten istý čas len mlčal, ale keď toho chvastania bolo už priveľa, zodvihol pánovi čiapku na hlavu, ako by pod ňou hľadal voľačo.

— Čo to robíte? — opýtal sa ho pán.

— Pozerám, či máte rozum.

— Pod čiapkou ho nemám.

— Mne sa zdá, že ho vy vôbec nemáte! — odpovedal dedinčan.

— Nedopaľujte ma!

— Aké dopaľovanie? Ja váš rozum nevidím, teda ho nemáte. Ja totiž tiež len to verím, čo vidím!

(A. Kliman: Katolíci vo víre moderného života.)

Zaujímavý rozhovor.

Väzenský duchovný Berghoff vysvetľoval raz akémusi väzňovi dôkazy jestvovania Boha. Za tohto vysvetľovania poukázal na knižnicu vo svojej izbe a povedal:

³⁷ Gustav Theodor Fechner (1801—1887), nemecký fyzik a zakladateľ psychofyziky.

— Všimnite si, ako tu stojí kniha pri knihe v najväčšom poriadku: vierouka, usketika, filozofia, dejepis, zemepis atď.

Potom sa ho opýtal:

— Odkiaľ je ten poriadok?

— Ten ste urobili vy! — odpovedá trestanec.

— Nie! — poznamenal Berghoff. — Ten povstal sám od seba.

— Nesmysel!

— Ano! Nesmysel! Kde je poriadok, tam musí byť aj poriadateľ.

(Berghoff: Gott hinter Kerkermauern.)

S ú h r n :

Námietky ateistov nevyvracajú vieru v Boha, a preto aj človek dvadsiateho storočia bez akýchkoľvek pochybností musí volať: „Verím v Boha!“

A t e i z m u s .

Obsah: 1. Druhy ateizmu. — 2. Ateizmus a veda — 3. Ateizmus nepresvedčuje ani len svojich vlastných vyznavačov — 4. Príčiny ateizmu — 5. Ateizmus je najväčším nešťastím. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Ateizmus je smer, ktorý popiera jestvovanie Pána Boha. Prívržencov tohto smeru voláme ateistami, neznabohmi alebo bezbožníkmi.

1. Druhy ateizmu. — Ateizmus rozoznávame dvojaký: praktický a teoretický.

Praktickým ateistom je ten, kto tak žije, ako by Boha nebolo.

Teoretickým ateistom je ten, ktorý sa sám sebe usiluje nahovoriť, že niet Boha.

Praktickými ateistami bývajú obyčajne ľudia, oddaní hmotárstvu a pôžitkárstvu, a preto sa s praktickými ateistami stretávame v živote veľmi často. Praktický ateizmus býva v živote jednotlivcov obyčajne trvalý.

Teoretickými ateistami bývajú ľudia obyčajne len prechodne pod vplyvom rozličných vášní. Rozum ľudský totiž len dočasne môže byť v omyle vo veci jestvovania Boha. Teoretický ateiz-

mus ako stále a pevné presvedčenie je nemožný, lebo a) nemá rozumového a vedeckého podkladu, b) nepresvedčuje ani len svojich vlastných vyznavačov.

2. Ateizmus a veda. — Teoretický ateizmus nemá nijakého vedeckého podkladu. Ľudstvo síce v posledných desaťročiach hodne pokročilo v prírodných vedách, ale tento vedecký pokrok ani len najmenej nepodkopal vieru v Boha. Ba naopak, vedecký pokrok posledných desaťročí vieru v Boha ešte viac upevnil. Popri všetkom vedeckom pokroku sú totiž isté otázky, na ktoré prírodoveda nevie odpovedať a ktoré si bez Boha nikdy neobjasníme. Takými sú napr.: odkiaľ je vesmír, odkiaľ je pralátka našej Zeme a celej slnečnej sústavy, odkiaľ je život na zemi, odkiaľ je pohyb a poriadok vo svete? Čo je cieľom človeka, čo nás čaká po smrti? Na všetky tieto otázky majú ateisti len jednu odpoveď: Nevieme. Takáto odpoveď však človeka vážne rozmýšľajúceho uspokojí nemôže. Prírodoveda teda neurobila vieru v Pána Boha zbytočnou a nepotrebnou. Prírodoveda a viera v Boha si neprotirečia, ale sa navzájom doplňujú. Prírodoveda skúma javy prírodné a vykladá ich podstatu a vnútornú súvislosť. Viera v Boha ide však ďalej a objasňuje nám aj poslednú príčinu celého sveta. O nejakom nedorozumení medzi nimi nemôže byť ani len reči. Ako sa nemôžu sraziť dva vlaky, uháňajúce na dvoch rozličných pároch koľajníc, tak sa nemôže sraziť ani veda s vierou v Boha, ak sa každá z nich pohybuje vo svojej duchovnej oblasti. Zdanlivá protiva medzi vedou a vierou v Boha môže nastať len vtedy:

- a) ak niekto jednotlivé pravdy nie v tom smysle chápe, ako ich viera učí, alebo
- b) ak niekto nejaké bludné mienky vyhlasuje za zistené pravdy vedecké. Toto sa veľmi ľahko môže stať najmä vtedy, keď prírodné vedy prekročia hranice svojej oblasti a vyjadrujú sa o otázkach, ktoré sa nedajú zistiť pozorovaním.

Prírodoveda a viera sú ako dvaja gazdovia, ktorých pozemky susedia. Každá z nich má svoju duchovnú oblasť, a preto sa do zdanlivého sporu môžu dostať len vtedy, keď ľudia ohľadom jednej alebo druhej z nich nezachovávajú správny postup. Z toho vidieť, že pravá veda nemôže byť príčinou ateizmu.

3. Príčiny ateizmu. — Ateizmus má niekoľko príčin:

a) Prvou príčinou ateizmu býva náboženská nevedomosť a povrchnosť. Ateisti obyčajne nemajú dostatočných náboženských vedomostí, a preto sa dostali na cestu nevery. Vo svojom odbore môžu byť síce dostatočne vzdelaní, ale v náboženskom ohľade zaostali.

b) Druhou príčinou ateizmu býva hriešny život. Väčšina ateistov len preto popiera Boha, lebo sa nechce spravovať jeho zákonmi. Príčinou nevery nebýva teda „Verím v Boha“, ale skôr „Desatoro“. Zo skúsenosti vieme, že predovšetkým tí popierajú Boha, čo majú osobný záujem na tom, aby Boha nebolo.

c) Tretou príčinou ateizmu býva učenecká domýšľivosť jednotlivcov. Ateisti si namýšľajú, že všetko musia pochopiť svojim rozumom; Boha však nemôžu pochopiť, a preto ho zavrhnú. No, zato s najväčšou ochotou prijímajú záhady, s ktorými sa stretávajú vo svetských vedách a v každodennom živote.

d) Štvrtou príčinou ateizmu býva ateistický duch času. Za našich čias stalo sa akosi módou popierať jestvovanie Boha a tejto „móde“ usilujú sa holdovať všetci tí, čo chcú platiť za „moderných“.

e) Piatou príčinou ateizmu býva zlá kniha a zlá tlač, ktorá bezohľadne ničí v srdciach ľudských vieru, po otcoch zdedenú.

4. Ateizmus nepresvedčuje ani len svojich vlastných vyznavačov. — Najlepším dôkazom toho nám je okolnosť, že ateisti žijú v stálych pochybnostiach a v stálej duševnej rozháranosti. Boha síce popierajú, ale zato stále myslia na neho. Na smrteľnej posteli sa však vracajú k Bohu. Voltaire³⁸, D'Alembert³⁹ a Diderot⁴⁰ napr. žiadali si pred smrťou kňaza, Heine⁴¹ a Littré⁴² sa na smrteľnej posteli obrátili. Aj z toho môžeme vidieť, že bezbožníctvo nemá svoje korene vo vede a v rozume.

³⁸ Francois Mané Aronet Voltaire, čítaj Voltér (1694—1778), francúzsky neverecký spisovateľ

³⁹ Jean Le Rond d'Alembert, čítaj Dalaber (1717—1783) francúzsky matematik a filozof.

⁴⁰ Denis Diderot, čítaj Didro (1713—1784), francúzsky encyklopedista.

⁴¹ Heinrich Heine (1797—1856) nemecký básnik.

⁴² Maximilien P. Emile Littré (1801—1881), francúzsky lekár, filológ, dejepisec.

5. Ateizmus je najväčším nešťastím. — Je najväčším nešťastím jednotlivcov, rodín a štátov, lebo:

- a) pozbavuje človeka duševného pokoja a otriasa jeho mravným životom,
- b) hlása rozlučiteľnosť manželstva, a tým rozbíja rodinu,
- c) podkopáva základy spoločenského života a podryva verejnú mravnosť.

Keď totiž niet Boha, tak človek slobodne môže páchať aj najväčšie zločiny, len nech sa nedostane do rúk svetskej spravodlivosti. Tým je potom ohrozená majetková bezpečnosť a znemožnený akýkoľvek život ľudský. Smutné následky ateizmu jasne nám dokazuje história.

(Cvičenie: Čo je ateizmus? — Ako voláme prívržencov ateizmu? — Koľkoraký môže byť ateizmus? — Koho voláme praktickým ateistom? — Koho voláme teoretickým ateistom? — Aki ľudia sa stávajú praktickými ateistami? — Ako dlho trvá praktický ateizmus? — Ako dlho a v akých okolnostiach bývajú ľudia teoretickými ateistami? — Prečo nebýva teoretický ateizmus trvalým? — Má teoretický ateizmus aj nejaký vedecký podklad? — Podkopá vedecký pokrok vieru v Boha? — Na ktoré otázky nám nevie odpovedať veda? — Ako odpovedajú na tieto otázky ateisti? — Je nejaký rozpor medzi vedou a vierou v Boha? — Prečo nemôže byť nijaký rozpor medzi vedou a vierou? — Kedy by mohol nastať rozpor medzi vedou a vierou? — Môže byť teda veda príčinou ateizmu? — Kde máme hľadať príčiny ateizmu? — Uspokojuje ateizmus aspoň len svojich vlastných vyznavačov? — Odkiaľ vieme, že ich neuspokojuje? — U ktorých ateistov to vidíme najlepšie? — Je ateizmus na úžitok alebo na škodu jednotlivcov, rodín a štátov? — Aké účinky máva ateizmus? — Kde sa nám javia najlepšie smutné následky ateizmu!)

Čítanie:

Následky hmotárstva.

Istý úradník z hmotných príčin zaprel svoju vieru. Jeho duchovný správca dal sa raz s ním do reči a usiloval sa ho presvedčiť, že urobil nerozumný krok. Všetko márne, ako by bol hádzal hrach na stenu! Odpadlík trval na svojom a stále mu opakoval slová:

- To nie je pravda! To nie je tak!
- Duchovný správca vtedy napísal na kúsok papiera slovo „Boh“ a predložil mu ten papier.
- Vidíte? — pýtal sa ho.

Potom kňaz zakryl písmo zlatým peniazom:

— Nuž a teraz vidíte?

Teraz už nevidím, teraz už vidím len zlato.

— Tento raz ste povedali svätú pravdu! — poznamenal kňaz a odišiel.

Veru mnohí nevidia Boha pre zlato. Zlato ich zaslepuje.

(Dr. Oberhammer—Kertész: Példák az életből.)

Hranice vedy.

Veda (prírodoveda) skúma, ako z hmlovín povstávajú slnká a planéty. Ale odkiaľ je hmota, či má bytie od seba a či ho odinakiaľ dostala, o tom veda nič nevie a ani sa na to nepýta. A toto je práve to pole, na ktorom rozhoduje viera a čo môže byť aj predmetom filozofického rozumovania. Veda zisťuje konečný výsledok, ku ktorému dochodí vývin hmlovín. Ale či dakto ten výsledok už predvídal a ho uskutočniť zamýšľal, to vedu vôbec netrápi. No zaujíma to filozofiu a patrí to aj k náboženstvu. Veda skúma, za akých podmienok sa ukazuje v ústroji tieh povedomie, pozoruje jeho premeny až po bod, zvaný smrť, pri ktorom ono mizne s poľa výskumov. Ale či je vnútorným predmetom toho povedomia duch alebo hmota — či po smrti ten duch sa premieňa v inú existenciu — to sú otázky, o ktorých veda nevie nič povedať a o ktorých nám hovorí vlastne náboženstvo a s ktorými sa svojím spôsobom zaoberá aj filozofia.

(M. Morawski—St. Weiss-Nägel: Večery nad Ženevským jazerom.)

Slová prírodovedca.

Americký prírodovedec Robert Andrews Williken, majiteľ Nobelovej ceny a Edisonovej medaily píše:

„Nemáme nijakého vedeckého podkladu k popieraniu viery. Keď voľakto nevie priniesť do súladu obidvoje, ten na tom sám nesie vinu... Ja s určitosťou len toľko môžem tvrdiť, že zavrňovať vieru nemá vedeckého podkladu. Podľa mojej mienky nemôže byť nijakej príčiny k rozporu medzi tými dvoma.“

(A. Koch: Homiletisches Handbuch.)

François Copée o príčine nevery.

Kresťansky ma vychovávali a dlhé roky po svojom prvom svätom prijímaní som s detskou skrúšenosťou konal svoje náboženské povinnosti. Otvorene sa priznávam, že od mojej horlivosti oddialily ma chybné kroky a bojazlivosť úprimného priznania sa. Veľmi mnohí, ktorí sú v podobnej situácii, ak sú úprimní, spolu so mnou sa priznajú,

že od náboženstva ich zpočiatku oddialil iba ten príkaz, ktorý náboženstvo predpisuje každému voči smyselnosti, a len v neskorších rokoch pocítovali potrebu, aby prekročené mravných zákonov okrašľovali a ospravedlňovali vedeckými zákonmi.

(Dr. T. Tóth: Čisté dospievanie.)

Zvláštny spôsob zbohatnutia.

Kapitán ktorejsi zaoceánskej lode zaujímavým spôsobom prišiel k bohatstvu. Je to už starodávnym zvykom, že na lodiach do ceny lodného lístku býva započítaná aj strava. Kto si teda kúpil lodný lístok, zaplatil si tým aj stravu na čas svojej plavby. Keď však dôjde k vlnobitiu, cestujúci dostane morskú nemoc a dlhší čas neje, zo zaplatenej sumy nevrátia mu ani len haliera. Tejto okolnosti využíval spomenutý kapitán. Pred obedom a pred večerou dal loď obrátiť proti vlnám, cestujúci cítili nevoľnosť, nejedli a kapitánovi ostalo veľké množstvo zaplatených jedál. To bol jeho zisk. A nebolo nikoho, kto by ho bol mohol preto vziať na zodpovednosť. Na takýto prípad niet paragrafu v trestnom zákonníku. Kapitán mohol sa vyhovoriť:

— Či ja môžem za to, že bolo vlnobitie?!

(Dr. T. Tóth: Desatoro.)

Schopenhauer⁴³ na smrteľnej posteli.

Keď neverec Schopenhauer ležal chorý na posteli, vo veľkej bolesti začal volať:

— Bože! Bože!

Lekár bol týmto jeho volaním nemálo prekvapený a zvedavo sa ho opýtal:

— Nuž a či aj vaša filozofia pripúšťa Boha?

— Eh! — odpovedal mu Schopenhauer. — V bolestiach ani moja filozofia nestojí nič bez Boha!

Neskoršie sa mu bolesti trochu zmiernily. Keď sa už lepšie cítil, lekár mu pripomenul tieto jeho slová a začal mu rozprávať o večnosti a o Ježišovi Spasiteľovi. Schopenhauer sa preto veľmi rozčúlil a zvolal:

— Dajte mi pokoj s tými strašidkami. Také veci sú dobré pre deti, ale filozof ich nepotrebuje!

A Schopenhauer zomrel ešte v ten istý deň.

(Dr. Oberhammer—Kertész: Példák az életből.)

⁴³ Arthur Schopenhauer (1788—1860), nemecký pesimistický filozof.

S ú h r n :

Ateizmus nemá vedeckého podkladu a nepresvedčuje ani len svojich vlastných význavačov: Jeho príčinou nebýva veda, ale niečo iného.

Ateizmus je najväčším nešťastím jednotlivcov, rodín a štátov.

Šťastlivý je človek, ktorý má vieru v Boha!

Šťastlivá je rodina, v ktorej žije viera v Boha!

Šťastlivý je štát, ktorý sa môže opierať o veriacich občanov!

ČLOVEK MÁ NESMRTELNÚ DUŠU.

D u š a I u d s k á.

Obsah: 1. O jestvovaní duše svedčí nám naše povedomie. — 2. O jestvovaní duše svedčí nám veda lekárska. — 3. O jestvovaní duše svedčí nám naša duševná činnosť. — 4. Duša je bytnosť duchovná. — 5. Duša je bytnosť od tela podstatne rozdielná. — 6. Duša je bytnosť nesložená z častok. — Cvičenie. — Citanie. — Súhrn.

1. O jestvovaní duše svedčí nám naše povedomie. — Na prvý pohľad tak sa nám zdá, ako by sa človek skladal len z hmoty. Keď však lepšie pozorujeme seba samých, presvedčíme sa, že je v nás okrem hmoty nášho tela aj čosi iného. V živote napr. často hovorievame: „ja viem, ja vidím, ja robím, ja sa pamätám atď.“ Týmto „ja“ nemôže však byť len samo naše telo. Naše telo je totiž deliteľné, ale naše „ja“ deliť nemožno. Lekár môže nám amputovať ruky, môže nám odňať obidve nohy, môže operatívne odstrániť niektoré naše údy, ale naše „ja“ tým ani len najmenej neutrpí. Naše „ja“ ostáva aj naďalej celé. O polovici alebo štvrtine svojho „ja“ človek zdravého rozumu rozprávať nemôže. Každá hmota je deliteľná, ale naše „ja“ je nedeliteľné. Z toho vidieť, že naše „ja“ nepozostáva len zo samej hmoty, ale sa skladá aj z čohosi iného. Je v nás aj duša.

2. O jestvovaní duše svedčí nám lekárska veda. — Lekárska veda nás učí, že sa naše telo stále obnovuje a mení. V našom tele

prevádza sa stála výmena látok, ktorá sa v mladom veku deje rýchlejšie, v starobe pomalšie. Táto výmena látok deje sa celkom nebadateľne a má za následok, že po 7—8 rokoch z terajšej hmoty nášho tela neostane na nás ani len čiastočky. Dnes je už vedecky dokázané, že sa naše telo v živote niekoľko ráz úplne vymení a obnoví. Vymenia sa nám kosti, vymení sa nám mozog, vymení sa nám svalstvo atď., ale my sa zato necítíme byť inými. Po určitom čase vymenia sa všetky bunky nášho tela, ale naše „ja“ ostáva nezmenené. My sme zato tí istí, ako sme boli v Iudovej škole: tí istí, ako sme boli v detskom veku: tí istí, ako sme boli pri detských hrách atď. Okrem meniacej sa hmoty nášho tela je teda v nás aj čosi nezmeniteľné a od hmoty nášho tela neodvislé. Je v nás od hmoty nášho tela rozdielna a zmenám nepodliehajúca duša.

3. O jestvovaní duše svedčí nám naša duševná činnosť. — V živote človeka pozorujeme nielen činnosť telesnú, ale aj činnosť duševnú. Takouto duševnou činnosťou je napr. myslenie a chcenie (rozum a vôľa). Človek rozmýšľa, uvažuje a to nielen o veciach smyslom prístupných, ale aj o veciach duchovných a nadsmyslových. Okrem toho však človek aj túži a tiež nielen po veciach smyslom prístupných, ale aj po veciach duchovných a nadsmyslových. Výsledkom tohto Iudského myslenia a chcenia je všetok Iudský pokrok: veda, umenie, literatúra atď. Uvedená duševná činnosť je tak obdivuhodná, že nemôže byť len výplodom nášho hmotného tela. V hmote nemôže predsa vzniknúť nič nehmotného. Nikto nedá, čo sám nemá. Je preto nemožné, aby v hmote vznikly myšlienky a túžby. Duševná činnosť človeka nemôže byť teda výsledkom činnosti jeho tela a predpokladá duchovnú dušu.

4. Duša je bytosť duchovná. — Duchovnou musí byť preto, lebo jej činnosť je duchovná. Táto jej duchovná činnosť je v myslení a chcení. Predmetom myslenia nebývajú však len veci hmotné, ale aj veci duchovné. Človek vo svojich myšlienkach vie sa totiž povzniesť aj k veciam nadhmotným (čas, priestor, dobro, krása, podstata vecí, príčina vecí). Podobne je to aj s jeho vôľou, ktorá okrem vecí hmotných túžieva aj po veciach duševných. V človekovi je teda aj činnosť nadhmotná a táto činnosť pred-

pokladá aj nadhmotného činiteľa. Nadhmotný činiteľ musí však byť duch, a preto aj duša ľudská musí byť duchovná.

5. Duša je bytnosť od tela podstatne rozdielna. — O rozdielnosti duše od tela jasne nám svedčí naša pamäť. Človek sa celkom dobre pamätá na udalosti svojho detstva. Hoci od jeho detstva uplynuly už azda aj celé desaťročia, zážitky detského veku predsa len nevymizly z jeho pamäti. Keby bol človek len hmotou — telom, takéto niečo by nebolo možné. Po 7—8 rokoch nemohol by sa na nič pamätať, lebo sa hmota jeho mozgu už celkom vymenila. Z toho vidieť, že naša duša nie je viazaná k telu, ale je od neho rozdielna.

6. Duša je bytnosť nesložená z častok. — Telo naše je deliteľné. Lekárskym zásahom môžu nám byť napr. amputované ruky alebo nohy, ale tým naše „ja“, t. j. naša duša na svojej celistvosti neutrpí nijakú škodu. Amputáciou dušu deliť nemožno. Duša vždy ostáva celou. Čo nemožno deliť, to sa neskladá z častok. Keď dušu nemožno deliť, tak sa nemôže skladať z častok.

(Cvičenie: Predovšetkým čo nám svedčí o jestvovaní duše ľudskej? — O čom sa presvedčujeme, keď lepšie pozorujeme seba samých? — Co totiž hovorievame v živote? — Je naším „ja“ naše telo? — Odkiaľ vieme že naším „ja“ nie je naše telo? — Akým je naše „ja“? — Môžeme rozprávať aj o častiach svojho „ja“? — Co vyplýva z nedeliteľnosti nášho „ja“? — Co nám hovorí lekárska veda vo veci nášho tela? — Za koľký čas sa vymení látka nášho tela? — Co všetko sa mení v nás pri výmene látok? — Co sa nemení pri výmene látok? — Aké povedomie máme aj pri viacnásobnej výmene svojho tela? — Co vyplýva z tohto zistenia? — Akú činnosť pozorujeme v živote človeka okrem činnosti telesnej? — Co rozumieme pod duševnou činnosťou? — O čom môže rozmýšľať každý človek? — Po čom môže túžiť každý človek? — Co je výsledkom duševnej činnosti človeka? — Môže byť duševná činnosť výplodom hmotného tela? — Prečo nie? — Akého činiteľa predpokladá duševná činnosť? — Aké vlastnosti má duša ľudská? — Prečo nazývame dušu ľudskú bytnosťou duchovnou? — V čom je duchovná činnosť duše ľudskej? — Co môže byť predmetom ľudskeho myslenia, chcenia? — Akého činiteľa predpokladá myslenie a chcenie? — Aký musí byť tento nadhmotný činiteľ? — Co nám svedčí o rozdielnosti duše od tela? — Na čo sa pamätá každý človek? — Je v tom niečo obdivuhodného? — O čom nám svedčí tento zjav? — Odkiaľ vieme, že naša duša nie je složená z častok?)

Čítanie:

V tábore.

Dnes popoludní usporiadal oddiel veľký volejbalový zápas. My „starší“, ako Julko, Belo a moja maličkosť, nezúčastnili sme sa na hre, ale na kraji ihriska, pri malom kopčeku, sadli sme si okolo brata vodcu.

— Ráčite vedieť, brat vodca, — začal Julko rozhovor — mojím obľúbeným čítaním sú prírodopisné knihy. Nedávno som čítal o výmene látok a vtedy mi prišla na um zvláštna myšlienka. Na základe výmeny látok dokážem, že máme od tela odlišnú, duchovnú dušu.

— Nuž, bude to zaujímavé! — ozval som sa. — Teda ako?

— Pravda, vieme, že naše telo sa stále obnovuje. Z potravy prijíma energiu, touto zväčšuje bunky, väčšie bunky sa delia, t. j. množia sa. Keď sa bunky množia, vtedy rastú aj organizmy. Miesto odumretých buniek zaujmú bunky vždy nové a táto náhrada, táto výmena látok deje sa takým rozmachom, že sa za sedem rokov (podľa niektorých aj za kratší čas) obnoví celé naše telo. Po siedmich rokoch niet ani kúska v mojom tele, ktorý som mal predtým. Toto je fyziologický fakt, a predsa sa pamätám na prípad, keď som ako päťročný dostal od mamičky poriadny výprask pre maškrtnosť. Teda čo je to, čím sa môžem rozpamätať na udalosť, odohravšiu sa pred dvanástimi rokmi? Azda mozog? Ale veď z môjho vtedajšieho mozgu neostal ani len atom! A v mojom vnútri ešte vždy cítim výčitky za skutok, keď ako deväťročný hodil som v hneve mladšiemu bratovi pohár do hlavy a rozbil som mu hlavu. Trápi ma to dodnes. Ale čo budí vo mne túto výčitku? Veď naše telo sa obnovuje každý siedmy rok! Márne sa obnovuje, niečo i potom chváli alebo haní za minulé veci: teda je v nás niečo, čo nie je hmota, čo sa neobnoví, hoci sa telo obnovuje, čo ostáva stále nezmenené: naša duša.

(Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode.)

Gennadiou sen.

Lekár Gennadius neveril v dušu, ale podľa zprávy sv. Augustína⁴⁴ pod vplyvom jedného sna zriekol sa svojej nevery.

Raz vo sne zjavil sa mu totiž mladík, oblečený do bieleho rúcha, a takto sa s ním rozprával:

— Vidíš ma? — pýtal sa ho mladík.

— Áno, celkom dobre ťa vidím!

— Vidíš ma svojimi očami?

— Nie! To ani nie je možné, veď ich mám zatvorené.

⁴⁴ S v. Augustín (350—430), biskup a zakladateľ kresťanskej filozofie.

- Čím ma teda vidíš?
  - To ja neviem.
  - Počuješ ma?
  - Áno.
  - Počúvaš ma svojimi ušami?
  - Nie, veď tie odpočívajú.
  - Čím ma teda počúvaš?
  - To ja neviem.
  - Rozprávaš teraz?
  - Áno.
  - Rozprávaš svojimi ústami?
  - Nie.
  - Čím teda rozprávaš?
  - To ja neviem! — odpovedal lekár.
- Zjavenie skončilo sa týmito slovami:

— Vidíš, ty teraz spíš a predsa vidíš, počuješ a rozprávaš. hoci sú tvoje oči, uši a ústa zatvorené. Príde čas, keď celkom zomrieš a predsa budeš vidieť, počuť a rozprávať.

(Josef Fattinger: Der Katechet erzählt.)

Názor hmotárov.

Hmotári hovoria, že duševná činnosť v hmotnom tele vzniká tým istým spôsobom, ako výbušná schopnosť pušného prachu. Súčiastky pušného prachu: síra, sanitra a uhlie samy od seba, vraj, nemajú výbušnej schopnosti, ale spoločne áno. Podobne je to, vraj, aj s mozgom. Jednotlivé čiastky mozgu samy od seba, vraj, nemajú rozmýšľajúcej schopnosti, ale spoločne áno. Tento vtipný príklad má však jednu chybu. Páni hmotári zabúdajú na to, že sa síra, sanitra a uhlie samy od seba nikdy nesjednotia v pušný prach, ale ich spojenie prevádza človek. Podobne je to aj so súčiastkami mozgu ľudského. Ani tie sa samy od seba nespoja, aby rozmýšľaly, ale ich k tomu privádza v ľudskom tele sa skrývajúca duša.

(A. Kliman: Apologetika.)

S ú h r n :

Naše povedomie, lekárska veda a naša duševná činnosť nám svedčí, že človek má dušu. Táto duša je bytnosť duchovná, od tela podstatne rozdielna a nesložená z čiastok.

Nesmrtelnosť duše ľudskej.

O b s a h : 1. Nesmrtelnosť duše dokazuje nám veda. — 2. Nesmrtelnosť duše dokazuje duchovnosť duše. — 3. Nesmrtelnosť duše vyžaduje naša túžba po šťastí. — 4. Nesmrtelnosť duše vyžaduje spravodlivosť Božia. — 5. O nesmrtelnosti duše svedčí nám všeobecné presvedčenie národov. — 6. Nesmrtelnosť duše hlásal Pán Ježiš. — 7. Dôstojnosť človeka so zreteľom na nesmrtelnosť duše. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Pri smrti človeka odlúči sa duša od tela a po tomto jej odlúčení telo ľudskej navráti sa do zeme. Duša človeka žije však ďalej, je nesmrtelná.

1. Nesmrtelnosť duše dokazuje nám veda. — Učenci nám tvrdia, že vo svete nič nezanikne úplne. Kameň môžeme napr. roztlačiť na tisíce kúskov, môžeme ho rozomlieť na prach, ale celkom zničiť ho nemôžeme. Francúzsky učenec *Lavoisier*⁴⁵ dokázal (1785), že hmotu nemožno zničiť, nanajvýš ju možno len premeniť. Tento jeho zákon volá sa „zákonom o zachovaní hmoty“ alebo zákonom Lavoisierovým. Podobný zákon známe aj o energii a ten sa volá „zákonom o zachovaní energie“. Ten nám zas hovorí, že je okrem hmoty nezničiteľná aj energia. Energia vo vesmíre je síce podrobená istým zmenám (mení sa na energiu tepelnú, elektrickú atď.), ale zato je nezničiteľná práve tak ako hmota. Zdanlivá strata energie je vlastne len premenou istej energie na energiu iného druhu. O koľko ubudne jednej energie, o toľko vzrastie energia druhá. O energii platí teda zákon, že množstvo energie je vo svete stále.

Prírodné vedy nás teda učia, že hmota a energia je nezničiteľná. Z toho však vyplýva, že musí byť nezničiteľná aj energia duševná, ktorej ďakujeme za vedu, umenie, techniku, literatúru a všetku ľudskú kultúru. Inými slovami nezničiteľná a nesmrtelná musí byť aj duša ľudskej.

2. Nesmrtelnosť duše dokazuje duchovnosť duše. — Smrťou nazývame vlastne rozklad, rozloženie tela na čiastky. Duša naša je však bytnosť duchovná, nehmotná a nedeliteľná, ktorá nepozostáva z čiastok, a preto sa nemôže rozpadnúť. Z toho nasleduje, že nemôže zomrieť a je nesmrtelná.

⁴⁵ Antoine Lavoisier, čítaj Lavoazje (1743—1794) zakladateľ modernej chémie, v roku 1794 bol popravený.

3. Nesmrteľnosť duše vyžaduje naša túžba po šťastí. — Každý človek túži po šťastí. Všetci ľudia bez výnimky chcú byť šťastní a blažení. Túžba po šťastí je totiž každému človeku vrodená, vstúpil mu ju sám Boh. Na zemi však úplného šťastia nedosiahneme. Niet človeka, ktorý by bol na zemi celkom šťastný. Každý má svoje bóle a žiale. Právom sa teda nazýva svet „slzavým údolím“. Jednako nám však učenci hovoria, že celý svet je účelne zariadený. Nič vo svete nie je zbytočné, a preto nemôže byť zbytočná ani vstepená nám túžba po šťastí. Keď nám ju Pán Boh vstúpil do srdca, tak ju musí dakedy aj ukojiť. Na zemi ju neukája. Aby ju mohol ukojiť aspoň po smrti, musí byť naša duša nesmrteľná.

4. Nesmrteľnosť duše vyžaduje spravodlivosť Božia. — Spravodlivosť žiada, aby dobrý skutok bol vždy odmenený a hriech vždy bol trestaný. Takúto spravodlivosť však nenachádzame na svete.

a) Svetská spravodlivosť nevie odmeniť všetky dobré skutky. Preto väčšina dobrých skutkov ostáva na zemi bez odmeny. Najväčší svätí a dobrodinci ľudstva napr. vôbec neboli odmenení za svoje dobré skutky.

b) Svetská spravodlivosť nevie a veľa ráz ani nemôže potrestať zločiny primeraným a spravodlivým spôsobom. Veľa ráz sa jej stáva, že malých zločincov potrestá a veľki zločinci ujdú pred jej trestajúcou pravickou (spáchajú samovraždu). Za vraždu býva napr. zločinec v najhoršom prípade popravený, ale čo môže urobiť svetská spravodlivosť s tým, ktorý povraždil celé stovky ľudí?

Nemôže byť teda ani len najmenej pochybnosti o tom, že na svete niet úplnej spravodlivosti (dobrí často trpia a zlým sa dobre vodí). Z toho však plynie pre nás veľké poučenie. Naše náboženstvo nás učí, že Boh je spravodlivý. On dobré odmeňuje a zlé trestá. Na zemi túto spravodlivosť nezakusujeme v plnej miere, a preto právom usudzujeme, že náš život má pokračovanie v záhrobí. Spravodlivosť Božia nás núti k presvedčeniu, že duša človeka musí byť nesmrteľná.

5. O nesmrteľnosti duše svedčí nám všeobecné presvedčenie národov. — Dejiny nám hovoria, že všetky národy zeme verily

v nesmrteľnosť duše a etnologia a štatistika nám svedčia, že viera v nesmrteľnosť duše nevymizla podnes zo srdc ľudských. Nesmrteľnosť duše ľudskej práve tak hlása náboženstvo pohanské ako aj náboženstvo židovské alebo kresťanské. Okrem toho v nesmrteľnosť duše ľudskej verili a veria aj najväčší učenci a vedec-
 kí pracovníci. Právom môžeme teda povedať, že viera v nesmrteľ-
 nosť duše ľudskej je spoločným majetkom celého ľudstva. Keď
 však všetky národy zeme verily a veria v nesmrteľnosť duše, du-
 ša ľudská musí byť nesmrteľná. Nie je predsa možné, aby sa ľud-
 stvo v tejto dôležitej otázke po toľké tisícročia mýlilo.

6. Nesmrteľnosť duše hlásal Pán Ježiš. — Pán Ježiš svojim svätým životom, svojimi zázrakmi a proroctvami, najmä však svojím zmŕtvychvstaním dokázal, že je pravý Boh. A tento Pán Ježiš takmer pri každom svojom kroku rozprával o nesmrteľnosti duše ľudskej (podobenstvo o boháčovi a Lazárovi, stále prízvukovanie večnej odplaty a večného trestu, prízvukovanie nezničiteľnosti duše atď.) a vo svojich rečiach učil, že celý náš pozemský život je len prípravou na život večný. Keby sme teda aj nemali iného dôkazu na dokázanie nesmrteľnosti duše ľudskej, už aj samé slová Pána Ježiša by nám postačily k presvedčeniu, že duša ľudská je nesmrteľná.

7. Dôstojnosť človeka so zreteľom na nesmrteľnosť duše ľudskej. — Človek svojou nesmrteľnou dušou prevyšuje všetko viditeľné tvorstvo a stáva sa korunou všetkého viditeľného tvorstva. Nesmrteľná duša robí človeka podobizňou Pána Boha. Preto je povinnosťou každého človeka, aby túto podobizeň Božiu v sebe udržal a ju ťažkým hriechom nezneuctil. Starostlivosť o dušu je najprednejšou povinnosťou každého človeka na zemi.

(Cvičenie: Čo sa stáva pri smrti človeka? — Čo sa stane po smrti s naším telom? — A čo sa stane s našou dušou? Aká je teda naša duša? — Odkiaľ vieme, že naša duša je nesmrteľná? — Aké dva dôležité zákony poznajú prírodné vedy? — Co hovorí zákon Lavoisierov? — Co hovorí zákon o zachovaní energie? — K akému úsudku nás vedú tieto dva zákony? — Co je smrť? — Co sa môže rozložiť na čiastky? — Môže sa rozložiť na čiastky aj duša? — Akou musí byť teda duša? — Po čom túži každý človek? — Od koho pochádza táto túžba? — Býva na zemi ukojená naša túžba po šťastí? — Môže byť táto túžba zbytočnou? — Prečo nemôže byť zbytočnou? — Co je k tomu

potrebné, aby naša túžba po šťastí mohla byť raz splnená? — Co žiada spravodlivosť? — Nachodíme vo svete úplnú spravodlivosť? — Prečo nie je vo svete úplná spravodlivosť? — Aký je Pán Boh? — Co je potrebné na dokázanie úplnej spravodlivosti Božej? — Veria v nesmrteľnosť duše všetky národy zeme? — Odkiaľ sa dozvedáme o viere národov v nesmrteľnosť duše ľudskej? — Verili v nesmrteľnosť duše aj učenci? — Co plynie zo všeobecnosti viery v nesmrteľnosť duše ľudskej? — Prečo? — Kto nám povedal najvýznamnejšie slová o nesmrteľnosti duše ľudskej? — Kto bo? Pán Ježiš? — Čím dokázal Pán Ježiš svoje božstvo? — Co učil Pán Ježiš o celi pozemského života? — Ktoré podobenstvo Pána Ježiša rozpráva o nesmrteľnosti duše ľudskej? — Čím robí človeka nesmrteľná duša? — Co je teda povinnosťou každého človeka?)

Čítanie:

Zákon o zachovaní hmoty a energie.

Telo sa po smrti rozdelí na čiastky, ale zato sa nestratí ani len jediná čiastočka tela; zásada o nepominuteľnosti hmoty vzťahuje sa aj na ľudské telo. V celej prírode nenájdeme takej sily, ktorá by ničto mohla zničiť. Ani sám všemohúci Boh nemôže tou mocou obdarit nejakého tvora, aby mohol zničiť ničto. K zničeniu je potrebná práve taká moc ako ku stvoreniu, stvorenie je však vlastnosťou nekonečnej prirodzenosti Božej; konečná bytosť nemôže byť nositeľkou nekonečnej moci.

Keďže sa ani len jediná čiastočka z čiastok tvoriacich telo nemôže stratit, tým menej možno zničiť dušu, ktorá nepozostáva z čiastok a ktorá sa následkom svojej jednoduchej prirodzenosti nemôže na čiastky delit...

Podľa zákonov fyziky množstvo energie je vo vesmíre stále. To toľko znamená, že prirodzené sily nemôžu fyzické a chemické sily ani zväčšiť, ani zmenšiť. Keďže sa teda ani energia mŕtvej hmoty nemôže stratit: akože by zanikla duša, najhlavnejšia a najpodivnejšia to energia celej prírody?

Jedine ten by mohol zničiť dušu, ktorý ju stvoril. Boh však ani hmotu, ani silu nezničí: tým menej teda zničí dušu. Vôľu Božiu vo veci duše hlása nám sama prirodzenosť duše: ak teda je duša jednoduchá a nemôže byť zničená, to je dôkazom toho, že ju Boh nechce zničiť... Ako Dante⁴⁶ a Raffael nie preto vytvorili svoje diela, aby ich zasa o deň-dva zničili, podobne ani Boh nemohol stvorit rozumnú bytosť, človeka, len na niekoľko rokov.

(A. Szuszay—A. Hlinka: Apologia.)

⁴⁶ Alighieri Dante (1264—1321), taliansky básnik.

Velikáši sveta o šťastí.

Goethe:⁴⁷ „Ludia ma pokladali za človeka šťastím osobitne obdareného . . . Lenže v základoch nebol môj život ničim iným ako únavou a prácou . . . Právom môžem tvrdiť, že som za svojho 75-ročného života nebol ani len 4 týždne spokojný. Môj život podobal sa gúfaniu kameňa, ktorý musí byť znovu a znovu dvíhaný.“

Anatole Françe:⁴⁸ „Nijaký tvor v celom vesmíre nie je tak nešťastný ako ja. Ludia mi hovorievali, že som šťastný. No ja nikdy som nebol šťastný, ani len jeden jediný deň alebo jednu jedinkú hodinu.“
(A. Koch: Homiletisches Handbuch.)

Spravodlivosť vyžaduje nesmrteľnosť duše.

Keby sa smrťou všetko skončilo, vtedy by zostali bez trestu najväčší zlodeji a vrahovia, ktorí azda unikli pred trestom svetským. Keby sa smrťou všetko skončilo, vtedy by unikli zaslúženému trestu najväčší tyrani, ako Nero,⁴⁹ Dioklecián,⁵⁰ unikli by Božiemu trestu vodcovia hrozných revolúcií, ako Robespierre⁵¹ a Marat:⁵² unikli by všetci falošní proroci, ktorí zavádzali úbohých ľudí a vháňali ich do nešťastia: unikli by ruke Božej kmíni, úžerníci, podpaľáči, prznivci a najväčší podvodníci ľudstva. Kde a kedy by sa potom ukázala spravodlivosť Božia? . . . A keby ľudská duša smrťou úplne zanikla, čo by na to povedali svätí, ktorí sa zapierali po celý svoj život, ktorí bojovali proti hriechu, ktorí všetko zanechali, čo mali a šli za Kristom? Či by to bola spravodlivosť? Hľa, tu sa ozve sama príroda a volá a apeluje na život a na smrť: my musíme žiť, my nesmieme zomrieť, veď na zemi nie je ešte všetko skončené!

(Dr J Kološ: Fakľový pochod večných právd.)

Presvedčenie národov.

Pochop o budúcom živote je u rozličných národov rozličný: mohamedán očakáva od neho smyselné rozkoše, Indián zasa sa ufá veľkým poľovačkám v kráľovstve Manitua, Eskimák konečne sníva o bo-

⁴⁷ Johann Wolfgang Goethe (1749 - 1832), nemecký dramatik a básnik.

⁴⁸ Anatole Françe, čítaj Fras (1844--1924), francúzsky spisovateľ a člen francúzskej akadémie.

⁴⁹ Lucius Domitius Nero (37--68), rímsky cisár a veľký prenasledovateľ kresťanov.

⁵⁰ Dioklecián (284--305), rímsky cisár a prenasledovateľ kresťanov.

⁵¹ Maximilien François Isidore Robespierre, čítaj Robspier (1758--1794), francúzsky revolucionár.

⁵² Jean Paul Marat (1744--1793), francúzsky revolucionár.

hatom love rýb atď. V tom sa však shodujú všetci: že duša žije za hrobom a že zlého očakáva pokuta, čnostného odplata.

Ludia v každom veku a v každej čiaske sveta s najväčšou starostlivosťou pochovávali svojich zomrelých: a keď milé veci zomrelého položili vedľa neho do hrobu, detinským síce spôsobom, ale predsa len prejavovali vieru v nesmrteľnosť.

(A. Szuszay—A. Hlinka: Apologia.)

Výroky Pána Ježiša.

Neshromažďujte si poklady na zemi, kde hrdza a moľ kazí, kde sa zlodeji podkopávajú a kradnú. Ale shromažďujte si poklady v nebi, kde ani hrdza, ani moľ nekazí, a kde sa zlodeji nepodkopávajú a nekradnú. (Mt 6, 19—20.)

A nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť, ale radšej bojte sa toho, ktorý môže i dušu i telo zatratiť do pekla (Mt 10, 28.).

S ú h r n :

Nesmrteľnosť duše ľudskej dokazuje nám veda a duchovosť našej duše, vyžaduje naša túžba po šťastí a spravodlivosť Božia.

O nesmrteľnosti duše presvedčené boly a sú všetky národy zeme.

Nesmrteľnosť duše ľudskej hlásal však aj sám Syn Boží, Pán Ježiš Kristus.

Starostlivosť o dušu je najprednejšou našou povinnosťou.

N á b o ť e n s t v o.

Obsah: 1 Pojem náboženstva. — 2. Všeobecnosť náboženstva. — 3. Význam náboženstva. — 4. Pôvodné náboženstvo. — 5. Pôvod náboženstva. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Pojem náboženstva. — Naš zdravý rozum nás nevyhnutne vedie k poznaniu Pána Boha a nesmrteľnej duše ľudskej. Rozmýšľajúci človek ním poznáva, že je odvislý od Pána Boha a že má aj isté povinnosti voči nemu. Keď človek uznáva svoju odvislosť

od Pána Boha a keď plní svoje povinnosti voči Bohu, má náboženstvo.

Náboženstvo je teda uznanie ľudskej odvislosti od Pána Boha a plnenie povinnosti voči nemu.

2. Všeobecnosť náboženstva. — Náboženstvo je všeobecným zjavom v živote národov a v živote ľudstva. Strelávame sa s ním vždy a všade, a to tak v minulosti ako aj v prítomnosti. Náboženstvo nachodíme u všetkých národov sveta, u starých národov práve tak ako aj u národov žijúcich. Dejepis nepozná ani len jediný národ bez náboženstva a nevie o národoch bez náboženstva ani etnologia, ani náboženská štatistika. Učenci nám hovoria, že ľudstvo vždy malo náboženstvo a že sa človek na javisku dejín zjavuje už s istými náboženskými vedomosťami a predstavami.

3. Význam náboženstva. — Náboženstvo má veľký význam tak pre jednotlivca ako aj pre rodinu a štát.

Náboženstvo osoží jednotlivcovi, lebo:

a) odpovedá mu na najdôležitejšie otázky životné, na ktoré mu veda nevie odpovedať. Takými sú napr.: Odkiaľ sme? Načo žijeme? Čo je našim životným cieľom? Prečo trpíme? atď.;

b) teší ho a naplňuje ho spokojnosťou aj uprostred najväčších neprijemností životných a dáva mu silu k životnej borbe.

Náboženstvo prospieva rodine, štátu a celej spoločnosti ľudskej, nakoľko pestuje mravnosť, poctivosť, svedomitosť, vytrvalosť a šľachetnosť, ktoré sú základom života rodinného, štátneho a spoločenského.

4. Pôvodné náboženstvo. — Materialisti tvrdia, že človek zo začiatku nemal nijaké náboženstvo a bol úplný ateista. Časom sa, vraj, stal animistom (oživoval si svet dobrými a zlými duchmi) vo forme fetišizmu (kult predmetov, v ktorých sídli duch), totemizmu (kult rastlín a zvierat, v ktorých sídli duch kmeňa alebo národa) alebo tabuizmu (kult posvätných predmetov alebo osôb); potom polyteistom (veril v mnoho bohov), henotheistom (zpomedzi viacerých bohov uctieval najmä jedného najvyššieho boha) a napokon monoteistom (uctieval len jediného Boha). Podľa mienky materialistov náboženstvo pre-

šlo rozličnými stupňami vývoja, ktorý nie je, vraj, ešte ani dnes celkom ukončený. Toto tvrdenie materialistov dnes už vôbec neobstojí, lebo:

a) dejepis a etnologia nám jasne svedčia, že ľudstvo vždy malo nejaké náboženstvo a nikdy nebolo ateistickým;

b) prvou formou náboženstva nebol animizmus, ale najčistejší monoteizmus. Animizmus, henoteizmus, polyteizmus nie sú teda vývojovými stupňami náboženstva, ale stupňami náboženského úpadku, zavineného zatemnením rozumu pri spáchaní prvého hriechu.

O monoteizme národov na začiatku ich národného života svedčí nám okolnosť, že:

a) všetky národy uznávaly jedného najvyššieho boha,

b) že niekedy aj vzývaly jedného boha.

Na základe vedy dnes sme môžeme vyhlásiť, že pôvodným náboženstvom ľudstva bol monoteizmus.

5. Pôvod náboženstva. — Materialisti tvrdili, že náboženstvo a) vzniklo zo strachu, b) vymysleli kňazi, c) vymysleli štátnici. Toto ich tvrdenie nemalo však vedeckého podkladu a dnes je už názorom zastaralým.

a) Náboženstvo sa nemohlo vyvinúť zo strachu pred búrkou a bleskom, lebo ľudia najprv uctievali božstvá dobré, nie zlé. Podľa učenia materialistov by to však bolo muselo byť naopak. Okrem toho aj zvierajúca sa pocífuje strach a nemá náboženstvo. Ďalej: Náboženstvo zachoval si človek aj potom, keď veda vysvetlila pôvod búrky a blesku. Konečne, človek vždy mal náboženstvo a nebol k nemu privedený až neskoršie.

b) Náboženstvo nevymysleli kňazi, lebo kňaz je osobou Bohu zasvätenou. Najprv muselo ľudstvo poznať Pána Boha a len potom sa mohli jednotlivci Bohu zasväcovať. Okrem toho dejepis nepozná kňazov pred náboženstvom. Bolo by tiež treba objasniť otázku: Ktorý kňaz vymyslel náboženstvo? Kedy a kde?

c) Náboženstvo nevymysleli štátnici, lebo ľudia už dávno pred štátnikmi mali náboženstvo. Štátnici mohli sa na náboženstvo odvolávať až vtedy, keď ono už bolo majetkom ich poddaných.

Pôvod náboženstva nemožno hľadať len v samom človekovi. Človek je síce rozumný tvor, je obdarený rozumom. Týmto svo-

jím rozumom môže poznať: a) že je Boh, b) že človek má nesmrteľnú dušu a c) že je povinný Boha ako svojho Pána uctievať. Na tomto poznaní mohlo by sa však zakladať len tzv. prirodzené náboženstvo (súhrn ľudským rozumom poznaných náboženských právd a povinností). V skutočnosti však India nikdy nemali len takéto prirodzené náboženstvo, lebo Boh už prvému človekovi dal svoje zjavenie (nadprirodzené náboženské poučenie.) Tým ho povýšil do nadprirodzeného stavu a určil mu nadprirodzenú blaženosť. Prirodzené náboženstvo, ku ktorému môžeme dospieť svojím rozumom, bolo teda hneď na začiatku doplnené nadprirodzeným náboženstvom, o ktorom by sme bez zjavenia Božieho nič nemohli vdieť.

(Cvičenie: Čo nás vedie k poznaniu Boha a nesmrteľnosti duše? — Čo poznáva človek svojím rozumom? — Čo má človek vtedy, keď uzná svoju odvislosť od Boha a plní svoje povinnosti voči Bohu? — Co je náboženstvo? — Kde nachodíme náboženstvo? — Bol alebo je nejaký národ bez náboženstva? — Odkiaľ vieme, že nebolo a niet národa bez náboženstva? — Co nám hovoria učenci? — Aký význam má náboženstvo? — Ako osoží náboženstvo jednotlivcovi? — Ako osoží náboženstvo rodine a štátu? — Aké bolo pôvodné náboženstvo podľa mienky materialistov? — Akými stupňami vývoja náboženstva prešiel človek podľa materialistov? — Co je fetišizmus? — Co je animizmus? — Co je totemizmus? — Co je tabuizmus? Co je heno-teizmus? — Co je polyteizmus? — Co je monoteizmus? — Obstoí tvrdenie materialistov o tomto vývoji náboženskom? — Prečo neobstoí toto tvrdenie? — Co nám svedčí o monoteizme národov na počiatku? — Ako vzniklo náboženstvo podľa mienky materialistov? — Vzniklo náboženstvo zo strachu? — Vymysleli náboženstvo kňazi? — Vymysleli náboženstvo štátnici? — Kde máme hľadať pôvod náboženstva? — K akému náboženstvu mohol človek dospieť svojim vlastným rozumom? — Co je prirodzené náboženstvo? — Vyskytuje sa, alebo vyskytovalo sa voľakde prirodzené náboženstvo? — Prečo sa nevyskytuje a prečo sa nikde nevyskytovalo prirodzené náboženstvo? — Čím bolo už na začiatku doplnené prirodzené náboženstvo? — Boli by sme mohli svojim rozumom dospieť k nadprirodzenému náboženstvu? — Kým bol teda človek poučený o nadprirodzenom náboženstve?)

Čítanie:

*Plukovník Drouót.*⁵³

Napoleon⁵⁴ sa vracia z horiacej Moskvy. Nemilosrdná víchrica bičuje ustatošou ochabnutých a vlečúcich sa vojakov. Tisíce ich

⁵³ Antoine Drouót, čítaj Druo (1774—1849), francúzsky generál delostrelectva a člen Napoleonovho štábu.

⁵⁴ Napoleon Bonaparte (1769—1821), francúzsky cisár.

mrzne na hradskej. Hustá hmla padá na nepatrný zástup vojakov a Napoleon prechodí pusté, zasnežené polia. Hľa, tam sa zablyskla akási žiara! Žiara v tme! Pošle svojho posla k tomu šiatru: „Pozri, čo je tam?“ Posol sa vráti: „Sire! Plukovník Drouôt bdie v šiatre: pracuje a modlí sa.“ Pri najbližšej príležitosti cisár ho vymenoval za generála a poďakoval sa mu, že v tej hroznej noci bol tak hrdinsky silný. „Sire, — povedal generál — nebojím sa ani smrti, ani hladu; jedine Boha sa bojím. V tomto spočíva všetka moja sila!“

„V tomto spočíva všetka moja sila!“ Hej: náboženské presvedčenie dáva mužský charakter, oceľovú chrbtovú kosť a smelosť. „Tie mestá a tí ľudia sú najodolnejší a najmúdrejší, ktorí sú najnábožnejší“ — ustaľoval už Xenofón⁵⁵...

(Dr. T. Tóth: Nábožný mladík.)

Slová Washingtona.⁵⁶

Náboženstvo a jeho mravnosť sú nevyhnutné piliere ľudskej spoločnosti. Nie bohatstvo, ale počestní a nábožní synovia vlasti zaistujú budúcnosť svojho národa.

Slová Kukučina.⁵⁷

Viera v Boha je klenot — neoceniteľný dar pre toho, kto si ju vedel udržať... Keby nie jej, spoločnosť by pozostávala zo zúfalcov, svet by sa pretvoril v predpeklie.

Význam Desatora.

Desatoro prikázani je vlastne základom ľudskeho a spoločenského života; keby ich Boh nebol dal, sami ľudia by ich museli vynájsť. Ony nie sú obmedzovateľmi ľudskej voľnosti, ale ochrancami života, dôstojného pre človeka.

Iba pravému Bohu sa klaňaj! — hovorí prvé prikázanie. A spomíname si na hrôzy pohanského modlárstva s krvavým obetovaním človeka. Xerxes⁵⁸ pred gréckou vojnou dal za živa zakopať deväť mládencov a deväť dievok, aby smieril pohanských bohov. Indovia sa klaňajú popri krave ešte aj dnes hadom a opiciam. V akej duševnej tme boli by sme aj my bez prvého prikázania Božieho! Druhé prikázanie chráni svätosť prísahy, ľudskej vernosti, spoľahlivosti a upevňuje

⁵⁵ Xenofón (434—355 pred Kr.), grécky dejepisec a vojvodca.

⁵⁶ George Washington, čítaj Uešingt'n (1732—1799), americký štátnik a prezident.

⁵⁷ Martin Kukučina (1860—1928), slovenský spisovateľ.

⁵⁸ Xerxes (485—465 pred Kr.), perzský kráľ.

pravdovravnosť. Tretie prikázanie zaisťuje ľudskému telu pokoj, ktorý vyžaduje každý živý organizmus. Štvrté prikázanie chráni autoritu rodiny a štátu, základ každého ľudského spolunažívania, poriadku a rozvoja. Piate prikázanie chráni ľudský život. V Číne ešte aj dnes môžu matky vyhodit svoje deti na ulicu, a keď sa im zapáči môžu ich aj zabiť. A čo chráni zdravú, čistú krv, mohutné generácie proti prechmatom telesných pudov? Šieste prikázanie! Čo chráni tvoje vlastníctvo? Siedme a desiate prikázanie! Teba a spoločnosť pred cigánstvom? Ôsme prikázanie.

Hľa, Bohu slúžiť značí byť skutočným pánom! Desatoro je pre ľudstvo výhodou a požehnaním!

(Dr. T. Tóth: Nábožný mladík.)

Caesar⁵⁹ vo víchrici.

Caesar v úžasnej víchrici chcel prejsť cez more. Nespokojné búrlivé more tak vysoko hádzalo vlny, že sám veslár sa začal triasť. Caesar zavolať na neho: „Quid times? Caesarem vehis! — Čo sa bojíš? Veď cisár je s tebou!“ — Priateľ môj, keby búrlivý život hádzal na teba aj najväčšie vlny, pocíťuješ zvláštnu, uspokojujúcu radosť, keď týmto môžeš uspokojiť svoju zronenú dušu: „Čo sa bojíš? Veď Boh je s tebou!“ Správna kresťanská dôvera ťa nezrobí lenivým fatalistom, ale energickým optimistom. Pracuj, konaj, ako by si mohol len sám na seba počítat a všetko záviselo od teba; ale modli sa a dúfaj v Boha, ako by si všetko čakal od Neho. Toto je pravé kresťanské životné umenie!

Na mori sa strhla raz zlovestná víchrica a krásnu loď hádzala sťa loptu. Pocestní naplnení hrôzou zalamovali rukami... Príval vln neprestával... Boky lode prašťaly... V tejto všeobecnej panike iba jeden chlapček sa v kabíne spokojne hral. „A ty sa nebojíš, chlapče?“ — pýtali sa ho viacerí. „Prečo by som sa bál? Veď môj otec stojí pri kormidle!“ Nábožný mladík tiež cíti a vie vo všetkých navštíveniach, že nebeský Otec riadi kormidlo ľudského života. A keďže to vie, nezakolíše sa v nijakej pohrome. Toto povedomie mu dodáva sily a povzbudzuje ho vytrvať aj vtedy, keď okolo neho iní — maloverní — už dávno zúfajú.

Nábožný mladík — nech ho postihne hocaká pohroma — nezúfa.

(Dr. T. Tóth: Nábožný mladík.)

⁵⁹ Gaius Julius Caesar (100—44 pred Kr.), rímsky štátnik, vojvodca a spisovateľ.

S ú h r n :

Náboženstvo je uznanie ľudskej závislosti od Pána Boha a plnenie povinností voči nemu. Je významným činiteľom tak v živote jednotlivca ako aj v živote rodiny a štátu. Jeho pôvod treba hľadať v rozume a v zjavení Božom.

Druhá čiastka.

O NÁBOŽENSTVE ZJAVENOM

Zjavenie Božie.

Obsah: 1. Pojem zjavenia Božieho. — 2. Potreba zjavenia Božieho. — 3. Možnosť zjavenia Božieho. — 4. Tajomstvá v zjavení Božom. — 5. Znamky zjavenia Božieho. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Pojem zjavenia Božieho. — Slovo „zjavenie“ (latinsky *revelatio*) znamená vlastne odokrytie alebo odhalenie nejakej neznámej veci. V náboženstve znamená slovo „zjavenie“ odokrytie alebo odhalenie nejakej náboženskej pravdy. „Zjavením božím“ nazývame odhalenie náboženských pravd samým Bohom alebo poučovanie Iudí o pravdách náboženských samým Bohom. Toto poučovanie Iudí o pravdách náboženských samým Bohom dialo sa tak v Starom ako aj v Novom zákone: v Starom zákone poučoval Boh Iudí o náboženských pravdách prostredníctvom patriarchov, Mojžiša a prorokov a v Novom zákone prostredníctvom Pána Ježiša Krista.

Zjavením Božím nazývame teda to náboženské poučenie, ktoré dostali Iudia od samého Pána Boha.

2. Potreba zjavenia Božieho. — Zjavenie Božie bolo Iuďom potrebné, lebo od spáchania prvého hriechu rozum Iudský je zatemnený. Následkom toho teda Iudia od tých čias svojím vlastným rozumom a bez zvláštneho božského poučenia nemôžu bez ťažkostí, s pevnou istotou a bez omylu poznávať pravdy nábožen-

ské. Z toho vidieť, že na poznanie náboženských pravd od spáchania prvého hriechu nestačí človekovi len rozum, ale mu je potrebné aj zjavenie Božie.

3. Možnosť zjavenia Božieho. — Zjavenie Božie je možné, lebo: a) Boh môže zjavovať ľuďom pravdy náboženské a b) človek môže od Boha prijímať náboženské poučenie:

a) Boh môže zjavovať ľuďom pravdy náboženské, lebo je vševediaci a všemohúci. Boh vo svojej vševéducnosti pozná všetky pravdy náboženské a vo svojej všemohúcnosti môže o nich človeka poučiť vhodným spôsobom.

b) Človek môže od Boha prijímať náboženské poučenie. Človek prijíma poučenie aj od ľudí (napr. v matematike, vo fyzike, v dejepise, v zemepise atď.), prečo by teda nemohol prijať poučenie aj od samého Boha? Keď môžeme byť vzdelávaní jednoduchými ľuďmi, prečo by sme nemohli byť poučovaní a vzdelávaní aj samým Bohom?! Keď človek nerozumné zviera môže naučiť niektorým veciam, prečo by Boh nemohol naučiť rozumného človeka niektorým pravdám náboženským?

O možnosti zjavenia Božieho presvedčené sú všetky národy zeme. Jednotlivé národy preto nepripisujú pôvod svojho náboženstva ľuďom, ale zjaveniu Božiemu. Najväčší myslitelia Grékov (Platón) a Rimanov (Cicero) napr. rozprávajú, že sa ich predkovia naučili náboženstvu zo zjavenia Božieho.

4. Tajomstvá v zjavení Božom. — Tajomstvami nazývame tie náboženské pravdy, ktoré svojím slabým ľudským rozumom nevieme pochopiť.

Takýmito tajomstvami v našom náboženstve sú napr. tajomstvo Najsv. Trojice, vtelenia Syna Božieho, vykúpenia, najsv. Sviatosti Oltárnej a iné. Všetky tieto tajomstvá my veríme, hoci ich aj dostatočne nechápeme. Veríme ich preto, lebo nám ich Pán Boh zjavil. Nechápeme ich však preto, lebo si náš rozum tieto tajomstvá nemôže náležite objasniť. Sú totiž určité hranice, za ktoré svojím rozumom nemôžeme preniknúť, a práve za týmito hranicami sa začínajú tajomstvá.

Tajomstvá sú pravdy, ktoré sú nad chápacosť ľudskú a nad rozum ľudský, ale nie sú proti rozumu ľudskému. Vševediaci Boh

nemôže predsa oznamovať ľuďom také pravdy, ktoré by boli nerozumné.

Viera v tajomstvá je rozumná a užitočná.

a) **Rozumná** je naša viera v tajomstvá preto, lebo sa opiera o autoritu vševediaceho Boha, ktorý ani klamať, ani oklamany byť nemôže.

b) **Užitočná** je nám viera v tajomstvá preto, lebo nás poučuje o takých veciach, ktoré by sme svojim rozumom poznať nemohli a ktoré nám Boh zjavil, aby sme tak nevýslovnú, nadprirodzenú blaženosť a spasenie dosiahli (napr. vnútorný život Boží — najsv. Trojica — a nám sľúbená účasť na tomto živote Božom).

Tajomstvá nemôžu byť príčinou náboženskej pochybovačnosti, veď sa s tajomstvami stretávame nielen v náboženstve, ale aj vo vede. Tak napr. nevieme, čo je elektrina alebo život, a predsa nepochybujeme o nich. Nevieme, čo je magnetizmus alebo gravitácia a nepopierame ich.

Tajomstvá musia sa vyskytovať v našom náboženstve. Náš rozum je totiž obmedzený a Pán Boh je neobmedzený a nekonečný, a preto nie je možné, aby sme ho úplne pochopili.

5. Znamky zjavenia Božieho. — Aby človek pravé zjavenie Božie poznať a od nepravého zjavenia rozoznať mohol, Pán Boh svoje zjavenie opatril istými znamkami.

Znamky zjavenia Božieho sú dvojaké: **vnútorné** a **vonkajšie**.

a) **Vnútorné** znamky týkajú sa obsahu zjavenia Božieho. Tu sa predovšetkým musí brať do úvahy tá okolnosť, že zjavenie Božie nemôže obsahovať nič takého, čo by sa protivilo vznešenosti a svätosti Pána Boha (nemôže učiť hriechu, nemôže sa protiviť dobrým mravom a zdravému rozumu, nemôže si odporovať atď.). Vnútornou známkou zjavenia Božieho je ďalej aj tá okolnosť, že to zjavenie vyhovuje náboženským a mravným potrebám človeka, zošľachťuje jeho srdce a povznáša k Bohu tak učenca ako aj neučeného človeka.

b) **Vonkajšími** znamkami pravosti zjavenia Božieho bývajú zázraky a prorockvá, podľa ktorých aj najjednoduchší človek môže rozoznať pravé zjavenie Božie od nepravého. Zázra-

ky a proroctvá sú najlepšimi dôkazmi pravosti zjavenia Božieho. Sú akýmisi poverovacími listinami vyslancov a poslov Božích. Nimi totiž títo poslovia Boží najlepšie dokazujú, že ich Boh poslal, aby poučili ľudí o pravdách náboženských. Právom ich teda pokladáme za najspoľahlivejšie známky zjavenia Božieho.

(Cvičenie: Co znamená slovo „zjavenie“? — Co znamená v náboženstve slovo „zjavenie“? — Co nazývame „zjavením Božím“? — Kedy sa uskutočnilo náboženské poučovanie ľudí Bohom? — Prostredníctvom koho poučoval Boh ľudí v Starom zákone? — Prostredníctvom koho poučoval Boh ľudí v Novom zákone? — Co je zjavenie Božie? — Potrebovali ľudia zjavenie Božie? — Prečo ho potrebovali? — Aký následok malo u ľudí zatemnenie rozumu po spáchaní prvého hriechu? — Je možné nejaké zjavenie Božie? — Prečo môže Boh zjavovať ľuďom pravdy náboženské? — Prečo môže človek od Boha prijímať náboženské poučenie? — Pripúšťaly zjavenie Božie aj pohanské národy? — Okdiaľ to vieme? — Co nazývame tajomstvom? — Ktoré sú najznámejšie tajomstvá nášho náboženstva? — Prečo my veríme v tieto tajomstvá? — Prečo ich nechápeme? — Sú tajomstvá proti rozumu ľudskému? — Prečo nie sú proti rozumu ľudskému? — Je viera v tajomstvá rozumná? — Je viera v tajomstvá užitočná? — Môžu byť tajomstvá príčinou náboženskej pochybovačnosti? — Sú nejaké tajomstvá aj vo vede? — Prečo sa musia vyskytovať tajomstvá v našom náboženstve? — Po akých známkach poznávame pravé zjavenie Božie? — Čoho sa týkajú vnútorné známky zjavenia Božieho? — Ktoré okolnosti máme brať do úvahy pri vnútorných známkach zjavenia Božieho? Ktoré sú vonkajšie známky zjavenia Božieho? — Čím sú vlastne zázraky a proroctvá?)

Čítanie:

Zjavenie Božie.

Ako dobrí rodičia oboznamujú svoje dieťa s týmto svetom. vysvetľujú mu predmety, s ktorými sa stýka, vyprávajú mu, na čo je stôl, na čo stolička, na čo sú ostatné predmety, a čím je dieťa staršie, tým viac pojmov mu podávajú: tak učinil aj Boh s prvými ľuďmi. Boh už našim prvým rodičom zjavil niečo o večnom spasení, a čím bolo pokolenie ľudské staršie, tým viac hovoril k nemu Boh ústami patriarchov, prorokov a napokon skrze svojho jednorodeného Syna. Co Boh ľuďom hovoril, menujeme zjavením Božím...

Ako ani rodičia neponechávajú dieťa len na jeho slabý rozum, ale ako sme už spomenuli, vyučujú ho, objasňujú mu jednotlivé zjavy, až konečne pošlú ho do školy, aby nadobudlo väčšie vzdelanie, tak ani Boh neponechal ľudské pokolenie na jeho slabý rozum, ale sám k nemu prehovoril ústami patriarchov a prorokov. Nakoniec poslal nás všetkých do školy svojho Syna, Ježiša Krista, aby sme nadobudli ve-

domosti o svojom večnom spasení. A čo nám Boh zjavil skrze vyvolených ľudí a skrze svojho Syna, Ježiša Krista, to menujeme zjavením Božím.

(Dr. J. Kološ: Fakľový pochod večných právd.)

• *Starovekí myslitelia o Zjavení Božom.*

Sokrates povedal Alkibiadovi:⁶⁰ „Musíme čakať, kým nás niekto poučí, ako sa máme správať voči Bohu a ľuďom.“

Pythagoras:⁶¹ „Je zrejmé, že človek má činiť, čo je Bohu milé, ale človek nemôže to ináč poznať, len ak mu to zjaví sám Boh.“

Platón: „Kiež by k nám prišlo nejaké božské slovo, aby na ňom človek ako na bezpečnej lodi mohol preplávať búrlivé more tohto života! Náprava sveta môže byť prevedená len nejakým bohom, ktorý by nám ukázal pôvod a vzor pravej spravodlivosti.“

Sv. Augustín na brehu morskom.

Sv. Augustín chodil raz po brehu morskom a rozmýšľal o tajomstve Najsvätejšej Trojice. A vtedy zbadal na brehu morskom malého chlapca, ktorý do malej jamky prelieval vodu z mora.

— Čo robíš, chlapček? — opýtal sa ho svätec.

— Chcem preliať more do tejto jamôčky! — odpovedal chlapček.

Sv. Augustín sa na to usmial a povedal:

— To je nemožná vec!

Chlapček mu však odpovedal:

— Skôr vyčerpám ja celé more do malej jamky, ako ty vyskúmaš tajomstvo Najsvätejšej Trojice.

Náš rozum je obmedzený a Pán Boh je neobmedzený a nekonečný, a preto nie je možné, aby sme ho úplne pochopili. Ako nemožno more preliať do malej jamky, tak nemožno ani nekonečného Boha pochopiť obmedzeným rozumom ľudským. Preto my v povedomí obmedzenosti a nedokonalosti svojho rozumu samým Bohom zjavené tajomstvá ochotne prijímame a uznávame.

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské školy.)

S ú h r n :

Zjavením Božím nazývame to náboženské poučenie ktoré dostali ľudia od samého Pána Boha. Svoje zjavenie dal Pán Boh ľu-

⁶⁰ Alkibiades (†404), vynikajúci aténsky štátnik v V. storočí pred Kristom.

⁶¹ Pythagoras zo Samu, grécky filozof, matematik a nábožensko-mravný reformátor, ktorý zomrel okolo r. 507 pred Kristom.

dom preto, lebo ich povolal k nadprirodzenému cieľu. Zjavenie Božie je možné a môže obsahovať aj tajomstvá, ktoré sú nad rozum ľudský. Zjavenie Božie poznáme po známkach, ktorými býva opatrené.

Skutočnosť zjavenia Božieho.

Obsah: 1. Písmo sväté. — 2. Rozdelenie Písma svätého. — 3. Knihy Starého zákona — 4. Knihy Nového zákona. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Písmo sväté. — Boh skutočne poučil Iudí o niektorých pravdách náboženských. Hodnoverne nám o tom rozpráva Písmo sväté.

Písmo sväté je sbierka tých kníh, ktoré boly napísané z vnuknutia Ducha Svätého.

Písmo sväté nazýva sa aj bibliou. Slovo „biblia“ pochádza z gréckeho slova „biblos-kniha“.

Slová „z vnuknutia Ducha Svätého“ znamenajú, že Duch Svätý pisateľov Písma svätého zvláštnym spôsobom osvecoval, k písaniu povzbudzoval a pri písaní od každého omylu chránil.

Písmo sväté nazýva sa sbierkou kníh, lebo obsahuje až 72 rozličných kníh.

2. Rozdelenie Písma svätého. — Písmo sväté delíme na Starý a Nový zákon.

Starý zákon opisuje nám to zjavenie Božie, ktoré dostali Iudia od Pána Boha pred narodením Krista Pána. Toto zjavenie Božie volá sa aj zjavením starozákonným alebo predkresťanským.

Boh pred narodením Krista Pána sa častejšie zjavoval Iuďom a postupne ich poučoval o pravdách náboženských. Tak napr. zjavoval sa už prvým Iuďom, potom ich potomkom, neskôr patriarchom a prorokom, prostredníctvom ktorých oznamoval niektoré pravdy národu izraelskému. Stredom všetkých týchto starozákonných zjavení Božích bola osoba Vykupiteľa, ktorého Boh hneď na počiatku sveta prisľúbil Iuďom. Celé starozákonné alebo

predkresťanské zjavenie Božie je vlastne len prípravou na príchod Vykupiteľa, a preto sa volá aj prípravným zjavením Božím.

N o v ý z á k o n opisuje to zjavenie Božie, ktoré dostali Iudia od Krista Pána a skrze jeho apoštolov.

Pán Ježiš za svojho trojročného verejného účinkovania doplnil starozákonné zjavenie Božie a priniesol konečnoplatné a pre všetkých Iudí záväzné poučenie o tom, čo majú veriť a činiť, aby boli spasení. Jeho učenie stalo sa základom všetkých kresťanských náboženstiev, a preto sa volá aj kresťanským zjavením Božím.

3. Knihy Starého zákona. — Starý zákon obsahuje 45 kníh, a to:

21 kníh dejepisných,

7 kníh mravoučných a

17 kníh prorockých (štyria veľkí proroci s Baruchom a dvanásť menších prorokov).

Knihy Starého zákona písané sú v prevažnej väčšine v reči hebrejskej, len niektoré úryvky Daniela a Ezdráša sú napísané aramejsky. Kniha Múdrosti a druhá kniha Makabejská boli napísané pôvodne grécky.

Najstarším prekladom Starého zákona je grécka Septuaginta (LXX), zhotovená v Alexandrii okolo roku 250 pred Kristom za spolupráce 72 židovských učencov. Obsahuje preklad piatich kníh Mojžišových a ostatných kníh starozákonných.

4. Knihy Nového zákona. — Knihy novozákonné opisujú zjavenie kresťanské a je ich 27. Z toho je:

5 kníh dejepisných,

21 kníh mravoučných a

1 kniha prorocká.

Knihy dejepisné opisujú nám život Pána Ježiša a apoštolov. K nim patria: 4 evanjeliá (sv. Matúša, sv. Marka, sv. Lukáša a sv. Jána) a Skutky apoštolské.

Knihy mravoučné opisujú kresťanské mravy. Mravoučnými knihami Nového zákona sú: 14 listov sv. Pavla a 7 listov katolíckych.

Prorockou knihou Nového zákona je Zjavenie sv.

Jána, ktoré nám opisuje videnia Jánove a vífazstvo kresťanstva nad židovstvom a pohanstvom.

Knihy Nového zákona boli napísané v reči gréckej popretkávanej prvkami hebrejskými, aramejskými a latinskými. Len evanjellum sv. Matúša bolo pôvodne aramejské, ale sa zachovalo len v gréckom preklade.

Najstaršie preklady Nového zákona sú: Itala (latinský preklad z 2. stor.), Vulgata (latinský preklad od sv. Hieronyma), Pešitto (sýrsky preklad z 3. stor.), preklad koptický (z 2. a 3. stor.), preklad etiopský (zo 4. stor.), preklad gótsky (zo 4. stor.), preklad starosloviensky (z časov sv. Cyrila a sv. Metoda) a preklad nemecký (z 8., 9. a 10. stor.).

(Cvičenie: Odkiaľ vieme, že zjavenie Božie je historickou skutočnosťou? — Čo je Písmo sväté? — Ako sa volá Písmo sväté inakšie? — Odkiaľ pochádza slovo „biblia“? — Co znamenajú slová „z vnuknutia Ducha Svätého“? — Prečo sa nazýva Písmo sväté zbierkou kníh? — Ako delíme Písmo sväté? — Co opisuje Starý zákon? — Zjavoval sa Boh ľuďom pred narodením Kristovým? — Prostredníctvom koho ešte oznamoval Boh v Starom zákone pravdy náboženské? — Co bolo stredom starozákonných zjavení Božích? — Čím je vlastne starozákonné zjavenie Božie? — Ako sa volá preto starozákonné zjavenie Božie inakšie? — Co nám opisuje Nový zákon? — O čom poučoval ľudí Pán Ježiš? — Čoho základom sa stalo učenie Pána Ježiša? — Ako sa volá inakšie učenie Pána Ježiša? — Koľko kníh obsahuje Starý zákon? — Aké knihy obsahuje Starý zákon? — V akej reči boli pôvodne napísané knihy Starého zákona? — Ktorý je najstarší preklad Starého zákona? — Koľko kníh obsahuje Nový zákon? — Aké knihy obsahuje Nový zákon? — Co nám opisujú dejepisné knihy Nového zákona? — Ktoré sú dejepisné knihy Nového zákona? — Co opisujú mravoučné knihy Nového zákona? — Ktoré sú mravoučné knihy Nového zákona? — Ktorá je a čo nám opisuje jediná prorocká kniha Nového zákona? — V akej reči boli napísané knihy Nového zákona? — Ktoré sú najstaršie preklady Nového zákona?)

Čítanie:

Písmo sväté.

Istý otec mal syna. Keď syn dorástol, otec poslal ho do ďalekej krajiny, aby sa tam zdokonalil vo svojich štúdiách. Ale po krátkom čase sa chlapec veľmi skazil. Keď sa otec o tom dozvedel, odkázal mu, aby napravil svoj poblúdilý život. Neosozilo. Konečne napísal list, v ktorom mu dojímavo vyložil, prečo má byť človekom bohabojným. Keď mladík prečítal list, dojala ho otcova starostlivosť a dal sa do plaču. Kedykoľvek ho potom vábili pokušitelia, prečítal si otcov list

a svojim predsavzatiam ostal verný. Tento príklad môžeme aplikovať aj na seba. Otcom je Boh a synom sme my Iudia. Boh posielal skazenému Iudstvu prorokov, ale Iudia ich málo počúvali, konečne napísal im list, aby mali stále pred očami jeho slová a diela láskavosti, aby sa nedali sviesť na cesty bezbožnosti. Takýto list je Písmo sväté. Sv. Gregor vraví: „Čo iného je Písmo sväté ako list Bohom poslaný tvorom.“ A sv. Augustín píše: „S onoho nebeského mesta, do ktorého dosiaľ nemáme prístupu, došiel nám list, ktorý nám predpisuje spôsoby reči a konania.“

(Dr. J. Kološ: Fakľový pochod večných právd.)

Knihy Starého zákona.

Dejepisnými knihami sú: 5 kníh Mojžišových (Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium), kniha Jozue, Kniha Sudcov, kniha Rút, 4 knihy Kráľovské, 2 knihy Pralipomenon, kniha Ezdráša a Nehemiáša, kniha Tobiáš, kniha Judita, kniha Estera a 2 knihy Makabejské.

Mravoučnými knihami sú: kniha Jób, kniha Žalmov, kniha Prísloví, kniha Kazateľ, Pieseň piesní, kniha Múdrosti a kniha Ježiša Siracha.

Prorockými knihami sú: kniha Izaiáša, Jeremiáša, Ezechiela, Daniela, Barucha (tzv. veľkí proroci), Ozeáša, Joela, Amosa, Abdiáša, Jonáša, Michéáša, Nahuma, Habakuka, Sofoniáša, Haggea, Zachariáša a Malachiáša (tzv. malí proroci).

Knihy Nového zákona.

Dejepisnými knihami sú: evanjelium sv. Matúša, sv. Marka, sv. Lukáša, sv. Jána a Skutky apoštolské.

Mravoučnými knihami sú: 14 listov sv. Pavla (Rimanom, 2 Korinťanom, Galaťanom, Efezanom, Filipanom, Kolosanom, 2 Tesaloničanom, 2 Timotejovi, Titovi, Filomenovi a Židom) a 7 listov katolíckych (sv. Jakuba, 2 listy sv. Petra, 3 listy sv. Jána a list sv. Judu, apoštola).

Prorockou knihou je Zjavenie sv. Jána.

Inšpirácia.

Vatikánsky snem slávnostne vyhlásil, že Písmo sväté „je napísané z vnuknutia Ducha Svätého, Boh je jeho pôvodcom a ako také bolo Cirkvi odovzdané.“

(Ses. 3. cap. 3.)

S ú h r n :

Písmo sväté je sbierka tých kníh, ktorý boli napísané z vnuknutia Ducha Svätého. Delíme ho na Starý a Nový zákon. Obidve tieto jeho časti sú hodnovernými prameňmi zjavenia Božieho.

P á n J e ž i š s k u t o č n e ž i l .

Obsah: 1. Kresťanské zprávy o Pánu Ježišovi. — 2. Židovské zprávy o Pánu Ježišovi. — 3. Pohanské zprávy o Pánu Ježišovi. — 4. Iné dôkazy. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Hlavnou osobou Písma svätého je Pán Ježiš Kristus. O jeho živote nemôže byť dnes už ani najmenej pochybnosti, lebo sa nám zachovali o ňom zprávy nielen v dielach kresťanských, ale aj v dielach židovských a pohanských spisovateľov. Okrem toho nám ešte aj niektoré iné okolnosti svedčia o tom, že Pán Ježiš skutočne žil.

1. Kresťanské zprávy o Pánu Ježišovi. — Kresťanských zprav o Pánu Ježišovi zachovalo sa nám veľmi veľa.

a) O Pánu Ježišovi rozprávajú nám v š e t k y k n i h y N o v é h o z á k o n a, napísané očitými svedkami skutkov Kristových alebo aspoň len súčasníkmi Kristovými. Zpomedzi týchto kníh štyri evanjeliá opisujú nám celý život Pána Ježiša. Pisatelia týchto evanjelií sú spoľahlivými informátormi o osobe Pána Ježiša, veď dvaja z nich (sv. Matúš a sv. Ján) boli apoštolmi Pána Ježiša a dvaja (sv. Marek a sv. Lukáš) boli sprievodcami a žiakmi apoštolov a ako takí boli o živote Pána Ježiša informovaní od spoľahlivých svedkov skutkov Kristových.

b) O Pánu Ježišovi okrem novozákonných kníh rozpráva celá literatúra kníh apokryfických, ktoré síce Cirkev neuznáva za pravé, ale zato nám tiež môžu svedčiť o Pánu Ježišovi.

c) O Pánu Ježišovi rozprávajú nám diela všetkých cirkevných spisovateľov od najstarších časov až po dnes, napr. sv. Klementa Rímskeho († okolo 100), sv. Ignáca An-

tiochejského († 107), Papia († okolo 150), sv. Polykarpa († 168), sv. Justína († 167), sv. Ireneja († 202), Origena († 254), Tertulliana († 240), sv. Cypriána († 258) a iných.

Právom môžeme teda vyhlásiť, že o Pánu Ježišovi rozprávajú najcennejšie a najstaršie knihy kresťanské a jeho život dokazujú nám všetky kresťanské knižnice.

2. Židovské zprávy o Pánu Ježišovi. — Židovské zprávy o Pánu Ježišovi zachovaly sa nám dve.

a) Prvú takúto zprávu nachodíme v diele židovského dejepisca **Jozefa Flaviana**, narodeného roku 37 po Kr. zo židovskej rodiny kňazskej. Ten vo svojom spise „Starožitnosti židovské“, napísanom v r. 93—94 po Kr., zmieňuje sa o Kristu Pánovi, o jeho zázrakoch, o jeho ukrižovaní, ba aj zmŕtvychvstaní. Jeho svedectvo dôležité je najmä preto, lebo sa zakladá na informáciách spoľahlivých svedkov, ktorí Pána Ježiša osobne poznali.

b) Druhú židovskú zprávu o Pánu Ježišovi nachodíme v židovskom **Talmude**. Talmud je zbierkou náboženských predpisov a u Židov teší sa práve takej úcte ako Písmo sväté. Dobu jeho vzniku môžeme klásť do 2—5 storočia po Kr. V Talmude nachodí sa zmienka aj o ukrižovaní Pána Ježiša, ale zázraky Kristove vyhlasované sú za čarodejnícke kúsky.

3. Pohanské zprávy o Pánu Ježišovi. — Pohanských zprávy o Pánu Ježišovi máme niekoľko.

a) Na prvom mieste zmedzi nich stojí zpráva rímskeho dejepisca **Tacita**, zachovaná v jeho Análoch (napísaných v r. 115—117 po Kr.), podľa ktorej Pán Ježiš bol „za panovania Tiberia⁶² od miestodržiteľa Pontského Piláta popravený.“

b) Na druhom mieste treba spomenúť zprávu **Suetonia** (70—121 po Kr.), ktorý bol za cisára **Hadriána**⁶³ cisárskym kabinetným sekretárom a pri písaní svojho diela mohol čerpať aj z cisárskeho archívu. Suetonius napísal dejiny prvých 12 cisárov a v súvislosti s vládou **Klaudia**⁶⁴ píše, že tento cisár „Židov pre Krista stále sa búriacich vyhnal z Ríma“ (Vita Claudii c. 25).

⁶² Tiberius, rímsky cisár (14—37).

⁶³ Publius Aelius Hadrianus, rímsky cisár (117—138).

⁶⁴ Klaudius, rímsky cisár (42—54).

c) Tretia zpráva o Pánu Ježišovi nachodí sa u Plinia ml. (62—114 po Kr.), ktorý ako cisársky miestodržiteľ roku 111 po Kr. píše o bytinských kresťanoch, že sa za „ranného úsvitu schádzavali, aby Kristovi, svojmu Bohu chválospevy spievali“. (Plin. iun. epist. X. 9). Táto zpráva nám jasne hovorí, že začiatkom II. stor. po Kr. kresťania pokladali Krista Pána za Boha.

4. Iné dôkazy. — Okrem spomenutých kresťanských, židovských a pohanských správ o živote Pána Ježiša svedčia nám aj niektoré závažné okolnosti.

a) Dôkazom života Kristovho je predovšetkým kresťanský letopočet. Kultúrne národy totiž od narodenia Kristovho počítajú roky, to by však nerobily, keby Kristus Pán nebol žil na zemi.

b) Dôkazom života Kristovho je naša európska kultúra, ktorá o Pánu Ježišovi písala a do služieb Kristových zapriahla vedu, umenie atď. To by istotne nebola robila, keby Kristus nebol žil na zemi.

c) Dôkazom života Kristovho sú nám mučeníci minulých storočí, ktorí by istotne neboli vylievali svoju krv za osobu vymyslenú.

d) Dôkazom života Kristovho je Cirkev katolícka, ktorú Kristus Pán založil.

e) Dôkazom života Kristovho sú svätí, ktorí by sa kvôli vybájenej osobe istotne neboli zapierali.

f) Dôkazom života Kristovho sú nám všetci učitelia, ktorí boli presvedčení, že Kristus Pán žil.

g) Dôkazom života Kristovho sú nám všetci tí, ktorí pre Krista trpeli a obeť prinášali.

Kristus Pán nie je teda vymyslenou osobou. Ani jedna osoba v dejinách nie je natoľko dokázaná ako osoba Kristova. Keby sme chceli popierať život Pána Ježiša, to by sme celé dejiny museli vyhlásiť za rozprávku.

(Cvičenie: Kto je hlavnou osobou Písma svätého? — Môžu byť nejaké pochybnosti o živote Pána Ježiša? — Kde sa nám zachovali zprávy o živote Pána Ježiša? — V ktorých kresťanských spisoch sa nám zachovali zprávy o Pánu Ježišovi? — Ktoré z novozákonných kníh nám opisujú celý život Pána Ježiša? — Môžeme sa spoľahnúť na evanjelistov? — Ktoré knihy nazývame apokryfickými? — Ktorí sú najstarší cirkevní spisovatelia? — Koľko

židovských zpráv sa nám zachovalo o Pánu Ježišovi? — Čo vieme o Jozefovi Flaviovi? — Co je Talmud? — Co píše Talmud o Pánu Ježišovi? — Z ktorej doby pochádza Talmud? — Aké pohanské zprávy sa nám zachovaly o Pánu Ježišovi? — Ktorá z nich je najdôležitejšia? — Co všetko ešte svedčí o živote Pána Ježiša? — Môže byť Pán Ježiš len vymyslenou osobou?)

Čítanie:

Odkiaľ vieme, že Kristus Pán skutočne žil?

Keď je dnes nejaká pochybnosť o tom, či daktorá osoba skutočne žila, ľahko si odpomôžeme. Zájdem do jej údajného rodiska, pôsobišťa alebo mesta jej smrti a hľadáme ju v matrikách. Ak je tam zavedená, pochybnosť je odstránená a sme presvedčení, že tá osoba skutočne žila. Lenže matriky neboly vždy. Boly zavedené len pred niekoľkými storočiami. Čo robiť teda v tom prípade, keď ide o osobu, ktorá mala žiť pred zavedením matrik? — V takomto prípade si pozrieme spisy z tej doby pochádzajúce a hľadáme v nich nejakú zmienku o otáznej osobe. Takto sa nám zachovaly zprávy o kráľoch, cisároch, vojvodcoch, starovekých spisovateľoch a my ani len najmenej nepochybujeme o tom, že títo skutočne žili.

Podobne si musíme počínať aj pri osobe Krista Pána.

Rodný list Krista Pána nemáme. Ty sa ma však pýtaš: Odkiaľ vieme, že Kristus Pán skutočne žil? Ako sa môžeme o tom presvedčiť? — Ako? — Práve tak, ako aj u ostatných osôb dávnej minulosti. Prelistujeme knihy a spisy vtedajších spisovateľov a budeme v nich hľadať zprávy o Kristu Pánovi. (A. Kliman: Kristus a dnešný človek.)

Jozef Flavius o Pánu Ježišovi.

V tom čase vystúpil Ježiš, múdry to človek, ak ho vôbec možno nazvať človekom. Bol totiž pôvodcom zázračných skutkov, učiteľom tých Iudí, ktorí radi prijímali pravdu. Tak si získal mnohých Židov a pohanov. Kristom bol tento. A keď ho na naliehanie našich popredných mužov smrťou kríža potrestal Pilát, ďalej sa ho pridržovali tí, čo ho prv poznali. Zjavil sa im totiž na tretí deň opäť živý, ako božský proroci toto a tisíce iných vecí boli o ňom predpovedali. Podnes nezanimklo pokoienie tých, čo sa podľa neho volajú (kresťanmi) . . .

(Jozef Flavius: Starožitnosti židovské.)

Talmud o Pánu Ježišovi.

V predvečer veľkonočný ukrižovaný bol Ježiš, galilejský čarodejník, lebo čary robil a izraelský Iud zvädzal k akémusi cudziemu náboženstvu. (Sanhedrin fol. 43.)

Tacitus o Pánu Ježišovi.

Aby túto zlú povest potlačil, Nero ako vinníkov udával a najvyberanejšími trestami trestal tých, ktorí pre svoje hanobné skutky nenávidení (o kresťanoch sa rozprávalo, že ľudské mäso požívajú a ľudskú krv pijú!) a kresťanmi nazývaní boli. Pôvodca tohto mena (kresťan) bol za panovania Tiberia od miestodržiteľa Pontského Piláta popravený... (Annales XV. 44.)

Papini⁶⁵ o Kristovi.

Všade nájdete Jeho pamiatku. Na stenách kostolov a škôl, na vrchu zvoníc a hôr, vo výklenkoch ulíc, nad hlavami postieľ a na hroboch milióny križov hlásajú smrť Ukrižovaného. Soškrabte freská kostolov, odneste obrazy s oltárov a z domov a život Kristov budú hlásať múzeá a obrazárne! Hodte do ohňa omšové knihy, breviáre a modlitebné knihy a nájdete jeho meno a jeho slová vo všetkých knihách literatúry. (Giovanni Papini: Život Kristov.)

Kristus a kultúra.

Podme do knihovní!... Ohromné stojany stoja pred nami: polica nad policou, ... kniha pri knihe... Čítajme v nich! Prvá rozpráva o Pánu Ježišovi, druhá tiež, tretia, štvrtá, piata, ... desiata, ... dvadsiata, ... päťdesiata tiež... Zaujímavé! Skoro všetky knihy našich knihovní hovoria o Kristovi... Literatúra o Kristu Pánovi nezaplňuje len siene, ale celé bibliotéky.

A teraz poď so mnou do nejakej obrazárne!

Na stenách visia krásne maľby, jedna krajšia ako druhá... Až sme dojatí ich krásou. Zručná ruka maliara tak krásne namaľovala jednotlivé osoby, že sa nám zdajú byť temer živými... Ale aké aj tu prekvapenie! Tie najkrajšie a najcennejšie nám predstavujú Krista Pána a jeho sv. Matku...

Ak chceš, môžeme sa pozrieť na umelecké výtvyry sochárov! Nájdeme ich v múzeách, na uliciach alebo v kostoloch, ale tie najkrajšie zpomedzi nich zas len hovoria o Kristovi...

Konečne, poď so mnou do miest, dedín, viesok!... Povedz mi, čo im dodáva krásy a malebnosti? — Kostoly. — Áno, kostoly, chrámy. Tie sú okrasou každého mesta a mestečka a súčasne aj našimi najcennejšími staviteľskými pamiatkami... A hľa, aj tieto chrámy vytvorilo presvedčenie o božstve Kristovom. A tak celá kamenná kráska našich miest len Kristovi ďakuje za svoj vznik a za svoje trvanie...

⁶⁵ Giovanni Papini (nar. 1881), taliansky katolícky spisovateľ.

Odstráňme všetko, čo má nejaký vzťah ku Kristovi a z celej dvatisícročnej našej kultúry neostane nám len hromada kamenia a piesku!
(A. Kliman: Kristus a dnešný človek.)

S ú h r n :

Pán Ježiš nie je vymyslenou osobou, veď nám rozprávajú o ňom diela kresťanských, židovských a pohanských spisovateľov a o jeho živote svedčia nám aj niektoré významné okolnosti. Keby sme chceli poprieť život Pána Ježiša, to by sme potom celé dejiny museli vyhlásiť za rozprávku.

O s o b n o s ť P á n a J e ž i š a .

O b s a h : 1 Život Pána Ježiša. — 2. Co hovoril Pán Ježiš sám o sebe? — 3. Svätosť Pána Ježiša. — 4. Čnosti Pána Ježiša. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. **Život Pána Ježiša.** — Pán Ježiš narodil sa za rímskeho cisára Augusta⁶⁰ v Betleheme. Jeho matkou bola Panna Mária. Pred ukrutným kráľom Herodesom⁶⁷ nejaký čas skrýval sa v Egypte a svoju mladosť prežil v Nazarete. V tridsiatom roku svojho života dal sa pokrstiť a pri tej príležitosti ho sám Boh vyhlásil za Syna Božieho. Po svojom pokrstení začal verejne vyučovať. Učil ľudí, čo máme veriť a činiť, aby sme boli spasení. Svoje učenie potvrdzoval nielen svojim svätým životom, ale aj zázrakmi a proroctvami. Za svojej trojročnej verejnej činnosti získal si veľa priateľov, ale zato mal aj veľa nepriateľov. Tí ho pomocou zradného apoštola Judáša chytili a po ukrutnom bičovaní a trním korunovaní pribili na kríž, na ktorom v strašných bolestiach zomrel. Jeho mŕtve telo bolo pochované, ale neostalo dlho v hrobe. Na tretí deň totiž Pán Ježiš vstal zmŕtvych. Po svojom zmŕtvychvstaní ostal Pán Ježiš ešte štyridsať dní na zemi a na štyridsiaty deň vstúpil na nebesia.

⁶⁰ Augustus rímsky cisár (31 pred Kr. — 14 po Kr.).

⁶⁷ Herodes Veľký alebo Ukrutný I., kráľ judský († v 3—4 roku po Kr.).

V živote Pána Ježiša nachodíme toľko rozličných zázračných momentov (napr. jeho narodenie z panny, mimoriadna hviezda pri jeho narodení, zjavenia anjelov, zatmenie slnca a zemetrasenie pri smrti, jeho mnohé zázraky a proroctvá, jeho slávne zmŕtvychvstanie atď.), že ho nemôžeme vyhlásiť za život obyčajného smrteľníka. Ako vysoko sa vznáša slnce nad zemou, tak vysoko vyniká aj život Pána Ježiša nad životom obyčajného človeka.

2. Čo hovoril Pán Ježiš sám o sebe? — Pán Ježiš za svojej verejnej činnosti vyhlasoval sa za Syna Božieho a za pravého Boha. Evanjeliá rozprávajú nám o tom asi na šesťdesiatich miestach. Pán Ježiš napr. hovoril, že je jednej podstaty s Otcom nebeským (Jn 10, 30), že je večný (Jn 17, 5; Jn 8, 58—59), že je všemohúci (Mt 28, 18), že má moc zákony pozmeňovať (Mk 2, 28), že má moc hriechy odpúšťať (Mt 9, 2—7), že na konci sveta bude súdiť Iudi (Jn 5, 22) atď. Pripisoval si teda božskú moc a božské vlastnosti. Okrem toho sa však aj verejne a priamo vyhlasoval za Syna Božieho, prečo bol od Židov neraz aj na živote ohrozovaný. Najslávnejšie sa vyhlásil Pán Ježiš za Boha pred veľradou židovskou, keď sa ho Kajfáš opýtal: „Sprisahujem ťa na Boha živého, aby si nám povedal, či si ty Kristus, Syn Boží?“ Vtedy Pán Ježiš odpovedal: „Ty si to povedal (výraz židovský; slovensky: hej, tak je.). Však ale povedám vám, odteraz uvidíte Syna človeka sedieť na pravici mohutnosti Božej a prichádzať na oblakoch nebeských.“ Kajfáš sa na to nahneval, roztrhol si rúcho a zvolal: „Rúha sa; čo ešte potrebujeme svedkov? Hľa, včuli ste počuli rúhanie. Čo sa vám zdá?“ Vtedy členovia veľrady odpovedali: „Hoden je smrť!“ (Mt 26, 57—66.). Pána Ježiša odsúdila tým veľrada na smrť, a to jedine preto, že sa vyhlasoval za Boha. Jasne to vidíme ešte aj zo slov farizejov pred Pilátom: „My máme zákon a podľa zákona musí umrieť, lebo sa činil Synom Božím!“ (Jn. 19, 7.). Písmo sväté nám teda celkom jasne svedčí o tom, že Pán Ježiš len preto trpel a umrel, lebo sa vyhlasoval za Syna Božieho a za pravého Boha.

3. Svätosť Pána Ježiša. — Pán Ježiš vynikal svätým životom. Tento jeho svätý život javil sa v jeho úplnej bezhriechosti, o ktorej nám hovoria tak jeho priatelia ako aj nepriatelia.

a) Medzi priateľov Pána Ježiša predovšetkým treba počítať a po št o l o v. Títo apoštoli po celé tri roky chodievali s Pánom Ježišom, počúvali jeho reči, videli všetky jeho skutky, a predsa nenašli na ňom ani len najmenej chyby. Svedčia nám o tom výrok sv. Petra, sv. Jána, ba ešte aj výrok zradného Judáša, ktorý pred veľradou zúfalo zvolal: „Zhrešil som, vydal som krv spravodlivú!“ (Mt. 27, 4.)

b) Medzi nepriateľov Pána Ježiša patrili predovšetkým f a r i z e j i. Tí si až priveľmi dali záležať na tom, aby Pánu Ježišovi niečo zlého dokázali, a predsa nenašli na ňom nijakej viny. Keď sa ich Pán Ježiš opýtal „kto z vás obviní ma z hriechu“, — oni mlčali. (Jn 8, 46.) Podobne si počínali aj vtedy, keď sa ich Pilát opýtal: „Čože zlého urobil?“ Na otázku Pilátovu vtedy vôbec neodpovedali a namiesto odpovede kričali: „Nech sa ukrižuje!“ (Mt. 27, 23.) K nepriateľom Pána Ježiša môžeme počítať ešte aj Piláta, lotra na kríži, stotníka pod krížom, a tí tiež uznávali bezhriešnosť Pána Ježiša.

Z toho vidieť, že na Pánu Ježišovi nenašli nijakej chyby ani jeho priatelia, ani jeho nepriatelia. A tak priatelia a nepriatelia shodovali sa vo svojom úsudku, že Pán Ježiš nemal nijakých mravných nedostatkov a hriechov.

4. Čnosti Pána Ježiša. — Pán Ježiš vynikal vo všetkých čnostiach. Pána Boha miloval nado všetko. Všetko, čo robil, činil len preto, aby svet poznal, že miluje Otca. (Jn. 14, 31.) Okrem Boha miloval však aj bližného a čo najnežnejšie sa správal k dieťkam, chudobným a chorým. „Chodil dobre činiac“ — hovorí nám o ňom Písmo sväté. Jeho láska išla tak ďaleko, že sa nežne vedel správať aj voči zradnému Judášovi, voči surovým vojakom a aj voči svojim nepriateľom. Pán Ježiš bol konečne ponížený, pobožný, poslušný voči svojim rodičom, trpezlivý a ku všetkým čo najlákavejší. Právom teda môžeme vyhlásiť, že niet čnosti, ktorú by sme v najvyššej miere nenašli u Pána Ježiša. Niečo podobného nenájdeme u nijakej osobnosti svetových dejín. Svätosť a charakter Pána Ježiša je niečo jedinečného v dejinách.

(Cvičenie: Kde a kedy sa narodil Pán Ježiš? — Kde sa skrýval predchodne Pán Ježiš? — Kde prežíval svoju mladosť Pán Ježiš? — Čo urobil Pán Ježiš v tridsiatom roku svojho života? — Čo začal robiť po svojom pokrstení?)

— Čo učil Pán Ježiš? — Čím potvrdzoval Pán Ježiš svoje učenie? — Mal Pán Ježiš aj nejakých nepriateľov? — Čo urobili s Pánom Ježišom nepriatelia? — Čo sa stalo po smrti s Pánom Ježišom? — Koľko dní ostal Pán Ježiš ešte na zemi po svojom zmŕtvychvstaní? — Čo urobil na štyridsiaty deň? — Aké momenty nachádzame v živote Pána Ježiša? — Ktoré sú hlavné zázračné momenty zo života Pána Ježiša? — O čom svedčia tieto zázračné momenty? — Za koho sa vyhlasoval Pán Ježiš? — Odkiaľ vieme, že sa vyhlasoval za Syna Božieho? — Aké vlastnosti a akú moc si pripisoval Pán Ježiš? — Kedy sa vyhlásil Pán Ježiš najslávnejšie za Syna Božieho? — Aké následky malo toto jeho vyhlásenie? — Odkiaľ vieme, že Pán Ježiš bol ukrižovaný pre toto svoje vyhlásenie? — Aký život viedol Pán Ježiš? — V čom sa javil svätý život Pána Ježiša? — Kto nám svedčí o bezhriechosti Pána Ježiša? — Kto patril medzi priateľov Pána Ježiša? — Ako sa dívali apoštoli na svojho majstra? — Kto patril medzi nepriateľov Pána Ježiša? — Uznávali farizeji bezhriechosť Pána Ježiša? — Odkiaľ to vieme? — V akých čnostiach vynikal Pán Ježiš? — Ktoré sú hlavné čnosti Pána Ježiša? — Čo môžeme vyhlásiť o charaktere Pána Ježiša?)

Čítanie:

Narodenie Pána Ježiša.

I stalo sa v tých dňoch, vyšiel rozkaz od cisára Augusta, aby sa popísal celý okršlek. Tento prvý popis konal sa za sýrskeho vladára Cyrína. I šli všetci zapísať sa, každý do svojho mesta. Odišiel teda i Jozef z Galilejska, z mesta Nazaretu, do Judska, do mesta Dávidovho, ktoré sa volá Betlehem, pretože bol z rodu a rodiny Dávidovej, aby sa dal zapísať s Máriou, zasľúbenou sebe manželkou tehotnou. I stalo sa, keď tam boli, doplnily sa dni, aby porodila. I porodila svojho syna prvorodeného a plienkami ho obvinula, a položila ho do jasiel, pretože nebolo pre nich miesta v hospode. A boli v tom kraji pastieri, bedliaci a držiaci nočnú stráž nad svojím stádom. A hľa, anjel Pánov stal si vedľa nich, a jasnosť božia ožiarila ich, a báli sa veľkou bázňou. Tu riekol im anjel: Nebojte sa; lebo hľa, zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude pre všetok ľud; lebo narodil sa vám dnes Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán, v meste Dávidovom. A toto vám bude znakom: Nájdete nemluvniatko, obvinuté plienkami a položené v jasiach. A vtom pripojilo sa k anjelovi množstvo vojska nebeského chváliacich Boha a hovoriacich: Sláva Bohu na výsostiach, a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle...

(Lk 2, 1—14.)

Smrť Pána Ježiša.

I bolo okolo šiestej hodiny, a tu nastala tma po celej zemi až do deviatej hodiny; a slnko sa zatmilo a opona chrámová roztrhla sa

napoly. A Ježiš volal veľkým hlasom a riekol: Otče. do tvojich rúk porúčam svojho ducha. A keď to povedal, vypustil dušu. A keď videl stotník, čo sa stalo, velebil Boha a riekol: Opravdu, tento človek bol spravodlivý. A všetok zástup tých, ktorí boli spolu pri tomto divadle a videli, čo sa dialo, bili sa v prsia a išli nazpäť. (Lk 23, 44—48.)

List pohanského vladára o Pána Ježišovi.

V týchto dňoch zjavil sa veľmi čnostný muž, menom Ježiš Kristus, ktorý ešte aj teraz žije. Pohani ho pokladajú za proroka, jeho nasledovníci ho však menujú Synom Božím. Kriesi mŕtvych a hojí všetky choroby. Je to muž štíhlej postavy, tak vážneho a dôstojného vzhľadu, že tí, čo ho uvidia, musia ho milovať, ale musia sa ho aj báť. Jeho vlasy majú farbu zrelého lieskovca, sú hladké, siahajú až po plecيا a na spôsob Nazarérov sú rozčesané. Čelo má hladké. Tvár jeho je veľmi krásna a jemne do červena zafarbená. Oči má sivé, jasné a živé. Jeho telo je súmerné a pružné. V karhaní je strašný, v napomínaní však prívetivý a dôveru vzbudzujúci. V reči je mierny a skromný, plný dôstojnosti. Nik nemôže povedať, že ho videl smiať sa. Je to muž, ktorý svojou zvláštnou krásou vyniká nad všetko ľudstvo.

(Apokryfický list Publia Lentulla rímskemu senátu.)

Vlastné slová Pána Ježiša.

„Ja a Otec sme jedno!“ (Jn 10, 30.)

„Otče, osláv ma u seba slávou, ktorú som mal u teba, skôr ako bol svet!“ (Jn 17, 5.)

„Veru, veru, povedám vám: Ja som skôr, ako bol Abrahám.“ (Jn 8, 58.)

„Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi!“ (Mt 28, 18.)

„Syn človeka je pánom i soboty.“ (Mk 2, 28.)

„Dúfaj, synu, odpúšťajú sa ti tvoje hriechy!“ (Mt 2, 28.)

„Syn človeka príde v sláve svojho Otca so svojimi anjelmi a vtedy odplatí každému podľa jeho skutkov.“ (Mt 16, 27.)

Svätosť Pána Ježiša.

Kristus Pán žil takým svätým životom, že sa s ním nemôže porovnať nijaký svätec, ani nijaký anjel. Ešte aj títo nekonečne ďaleko stoja za Kristom Pánom. Kristus Pán žil bez hriechu. To sám o sebe tvrdil, keď raz vyčítal Židom ich hriešnosť a povedal: „Kto z vás obviní ma z hriechu?“ (Jn 8, 46.) Toto sú slová, ktoré nijaký smrteľník neopováži sa o sebe povedať. Na svete žili už všelijakí ľudia: dobrí, smelí. namyšlení, ale toto nik sa neopovážil o sebe tyrdiť. Prečo? Lebo každý

človek je hriešny a má o sebe pocit vlastnej viny. Ak by sa niekto z nás opovážil to tvrdiť, však by mu ľudia vyčítali aj tisíc hriechov. Len jeden jediný mal toľko smelosti a odvahy tvrdiť o sebe, že je bezhriešny, a to bol Kristus.

(Dr. J. Kološ: Fakťový pochod večných právd.)

Výrok Rousseaua.⁶⁸

Život a smrť Sokrata je životom a smrťou mudrca, život a smrť Ježiša je však životom a smrťou Boha. (Emil IV.)

Výroky súčasníkov Kristových.

Sv. Peter: Kristus „nespáchal hriechu, ani nenašla sa mu lož v ústach.“ (1 Pt 2, 22.)

Sv. Pavol: „Toho, ktorý nič o hriechu nevedel, učinil hriechom za nás, aby sme my učinení boli spravodlivosťou Božou v ňom.“ (2 Kor 5, 21.)

Sv. Ján: „Máme za orodovníka u Otca spravodlivého Ježiša Krista.“ (1 Jn 2, 1.)

Pilát: „Ja som nevinný v krvi tohto spravodlivého!“ (Mt 27, 24.)

Klaudia Prokula, manželka Pilátova: „Nemaj nič s tým spravodlivým, lebo mnoho vystála som pre neho dnes v snách!“ (Mt 27, 19.)

Pohanský stotník: „Naozaj, tento človek bol spravodlivý!“ (Lk 27, 47.)

Kajúci lotor: „My síce spravodlivo trpíme, lebo primerane skutkom dostávame, tento však nič zlého neučinil!“ (Lk 23, 41.)

Zradný Judáš: „Zhrešil som, vydal som krv spravodlivú!“ (Mt 27, 4.)

S ú h r n :

Pán Ježiš vyhlasoval sa za Syna Božieho a pravého Boha a svoje božstvo dokazoval svätosťou svojho života, ktorá udivovala nielen jeho priateľov, ale aj jeho nepriateľov. Svätosť a charakter Pána Ježiša je niečo jedinečného v dejinách.

⁶⁸ Jean Jacques Rousseau, čítaj Russó (1712—1778), slávny francúzsky filozof a pedagóg.

Proroctvá Pána Ježiša.

Obsah: 1. Čo je proroctvo? — 2. Čo nie je proroctvom? — 3. Možnosť proroctva. — 4. Predpovede Pána Ježiša. — 5. Nadprirodzený ráz predpovedí Pána Ježiša. — 6. Jasnosť a určitosť predpovedí Pána Ježiša. — 7. Splnenie predpovedí Pána Ježiša. — 8. Význam predpovedí Pána Ježiša. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Pán Ježiš pravdivosť svojho učenia dokazoval nielen svojím svätým životom, ale aj svojimi proroctvami.

1. Čo je proroctvo? — Proroctvo je jasná a určitá predpoveď takej budúcej udalosti, ktorú môže znáť len vševediaci Boh.

O proroctve môžeme rozprávať len v týchto okolnostiach:

- a) Predpovedaná udalosť musí byť taká, akú človek bez zvláštneho vnuknutia Božieho poznať nemôže.
- b) Predpoveď musí byť jasná a určitá a nie dvojsmyselná.
- c) Predpoveď musí sa splniť do najmenších podrobností.

2. Čo nie je proroctvom? — Proroctvom nemôžeme nazvať takú predpoveď, ktorá nevyhovuje niektorej z uvedených troch podmienok.

a) Nie je proroctvom predpoveď zatmenia Slnca, lebo hviezdári až so sekundovou presnosťou vedia vyráčať zatmenie Slnca už niekoľko storočí dopredu. Podobne nie je proroctvom ani predpovedanie počasia, lebo v prírode nachodíme isté príznaky, podľa ktorých meteorologovia môžu už vopred usudzovať na počasie. O proroctve môžeme hovoriť len vtedy, keď ide o udalosť, ktorú človek nijakým prirodzeným spôsobom nemôže predvídať.

b) Nemôžeme uznať za proroctvá ani všelijaké dohady a dvojsmyselné predpovede pohanských alebo moderných veštic, lebo tie nebývajú jasné a určité. Najlepšou ukážkou dojsmyselnej predpovede sú slová: Ibis, redibis — non — morieris in bello; slovensky: Pôjdeš, vrátiš sa — nie — zomrieš vo vojne.

c) Konečne, nemožno uznať za proroctvá ani také predpovede, ktoré sa nesplnili do najmenších podrobností. Splnenie predpovede je totiž nevyhnutnou požiadavkou pravého proroctva.

3. Možnosť proroctva. — Proroctvo je možné, ale jeho pôvodcom môže byť len Boh. Pán Boh vie všetko. Pozná minulosť

a pozná aj prítomnosť a budúcnosť. Túto budúcnosť môže však ako všemohúci oznámiť aj ľuďom. Písmo sväté nám svedčí, že Pán Boh aj skutočne oznamoval ľuďom budúcnosť skrze prorokov už aj v Starom zákone, a preto nás ani len najmenej neprekvapuje, keď nám ono rozpráva o proroctvách aj v Novom zákone.

4. Predpovede Pána Ježiša. — Podľa slov Nového zákona Pán Ježiš predpovedal celý rad dôležitých udalostí. Tak napr. predpovedal svoje umučenie, zradu Judášovu, zaprenie Petrovo, útek apoštolov zo záhrady Getsemanskej, svoju smrť, svoje zmŕtvychvstanie, svoje nanebevstúpenie, poslanie Ducha Svätého, osud svojich apoštolov, rozšírenie svojej Cirkvi, skazu Jeruzalema, neblahý osud národa židovského atď. Všetky tieto predpovede Pána Ježiša sú pravými proroctvami, lebo: a) predpovedané udalosti nebolo možno predvídať, b) išlo o predpovede jasné a určité, c) išlo o predpovede, ktoré sa splnily až do najmenších podrobností.

5. Nadprirodzený ráz predpovedí Pána Ježiša. — Kristom Pánom predpovedané udalosti boli také, aké obyčajný človek bez zvláštneho vnuknutia Božieho predvídať nemôže. Boly to teda predpovede nadprirodzeného rázu. Pán Ježiš predpovedal napr. svoje ukrižovanie. Toto ukrižovanie však vôbec nebolo možno predvídať prirodzeným spôsobom, lebo zákon Mojžišov bohorúhača (za akého Židia Pána Ježiša pokladali) netrestal smrťou križa, ale kameňovaním. Pilát až do poslednej chvíle pokladal Pána Ježiša za nevinného a na jeho ukrižovanie ani len nepomyslel. Pôvodne chcel Pána Ježiša oslobodiť a len pod vplyvom chvíľkovej slabosti vyniesol nad ním rozsudok smrti. Podobne nebolo možno prirodzene predvídať ani zradu Judášovu, a tým menej zapretie Petrovo. Ani spustošenie Jeruzalema a chrámu jeruzalemského sa nedalo predvídať prirodzene. Na takéto niečo — ako to čítame u Jozefa Flavia — nepomýšľal ani sám T i t u s.⁶⁹ Z týchto príkladov jasne vidieť, že Kristus Pán predpovedal veci, ktoré prirodzene nebolo možno predvídať.

6. Jasnosť a určitosť predpovedí Pána Ježiša. — Predpovede Krista Pána byly jasné a určité. Pán Ježiš napr. nepredpovedal

---

⁶⁹ T i t u s rímsky cisár (79--81) a predtým dobyvateľ Jeruzalema.

len svoju smrť, ale aj svoje bičovanie, posmievanie a iné. Sv. Petrovi predpovedal, že ho tri razy zaprie. Pred svojou smrťou vyhlásil, že na tretí deň vstane zmŕtvych. Sv. Petrovi predpovedal smrť kríža a sv. Jánovi smrť prirodzenú. V otázke osudu Jeruzalema predpovedal také podrobnosti, ktoré človeka až do úžasnosti privádzajú (napr. obohnatie mesta násypom, zničenie chrámu atď.). Toto jeho predpovedanie skazy Jeruzalema bolo tak jasné, že proroctva Kristovho pamätliví kresťania ešte zavčasu ušli z mesta a zachránili sa pred pohromou.

7. Splnenie predpovedí Pána Ježiša. — Predpovede Pána Ježiša splnily sa až do najmenších podrobností, a nielen v celku. Svedčia nám o tom všetky evanjeliá, listy apoštolské, životopisy mučeníkov, dejiny národa židovského a vôbec celé svetové dejiny. O splnení jeho proroctva o skaze Jeruzalema svedčí nám najmä dielo *Jozefa Flaviana* „O vojne židovskej.“

8. Význam predpovedí Pána Ježiša. — Predpovede Pána Ježiša boli pravými proroctvami a svedčia o tom, že jeho učenie je Bohom zjavené. A keďže Pán Ježiš sa vyhlasoval za Boha, dokazujú nám aj jeho božstvo.

(Cvičenie: Okrem svojho svätého života čím ešte dokazoval Pán Ježiš pravdivosť svojho učenia? — Co je proroctvo? — Za akých podmienok môžeme rozprávať o proroctve? — Co nemožno nazvať proroctvom? — Ktoré predpovede nie sú napr. proroctvami? — Je proroctvo možné? — Kto môže byť pôvodcom proroctva? — Prečo len Boh môže byť pôvodcom proroctva? — Oznamoval Boh ľuďom dakedy budúcnosť? — Kde sa nám zachovali o tom zprávy? — Prorokoval o niečom aj Pán Ježiš? — Sú tieto proroctvá pravými proroctvami? — Bolo možno predvídať Kristom Pánom predpovedané udalosti prirodzeným spôsobom? — Prečo nebolo možno predvídať ukrižovanie? — Prečo nebolo možno predvídať skazu Jeruzalema? — Boly predpovede Pána Ježiša jasné a určité? — Z čoho to vidíme? — Splnily sa predpovede Pána Ježiša? — Co všetko nám hovorí o ich splnení? — O čom svedčia proroctvá Pána Ježiša. — Co ešte svedčí o vševedúcnosti Pána Ježiša?)

Čítanie:

Proroci.

Kde sa verilo v Boha, tam sa verilo, že Boh pozná budúcnosť. Následkom toho aj tie najpohanskejšie kulty mali svoje veštecké za-

svoju znalosť všetkého budúceho a predpovedanie budúcnosti dával ako dôkaz, že ním vyvolení ľudia hovoria jeho menom a hlásajú jeho pravdu. Preto sa takí ľudia volali proroci, čo je grécke slovo, znamenajúce človeka, hovoriaceho namiesto Boha.

Proroci predpovedali budúcnosť, ale vždy len v spojení s nejakou náboženskou pravdou. Lebo sľubovali, alebo hrozili, alebo poučovali a na potvrdenie toho predpovedali budúcnosť. Keď sa vec skutočne stala, bolo všetkým jasné, že ústami prorokovými hovoril Boh. Pretože hovorili v mene Božom, nepredpovedali malichernosti denného ľudského života. Ani im nebolo možno jednoducho na rozkaz alebo na žiadosť jednotlivého človeka prepovedať jeho osudy. Hovorili vždy vtedy, keď ich uchvátil duch Boží. Ale potom už hovorili o veľkých udalostiach budúcnosti alebo aspoň len o udalostiach, ktoré sa týkaly nejako osudu celého národa. (P. E. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Niektoré proroctvá Pána Ježiša.

O umučení, smrti a zmŕtvychvstaní: „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema, a Syn človeka vydaný bude kniežatám kňazským a zákonníkom, a odsúdia ho na smrť, a vydajú ho pohanom, aby bol posmievaný a bičovaný a ukrižovaný, a tretí deň zase vstane zmŕtvych.“ (Mt 20, 18—19.)

O zaprení Petrovom: „Veru, povedám ti, že tejto noci, skôr ako kohút odspieva, tri razy ma zaprieš.“ (Mt 26, 34.)

O úteku apoštolov: „Vy všetci pohoršíte sa nado mnou tejto noci.“ (Mt 26, 31.)

O nanebevstúpení: „To vás pohoršuje? Čo, keď uvidíte vstupovať Syna človeka ta, kde bol predtým?“ (Jn 6, 62—63.)

O prenasledovaní apoštolov: „Vyženú vás zo synagóg; ba prichádza hodina, keď každý, kto vás zabije, bude si myslieť, že koná službu Bohu.“ (Jn 16, 2.) „Vydajú vás súdom a budú vás bičovať vo svojich synagogách, ba vedení budete pred vladárov a kráľov pre mňa, na svedectvo im a pohanom.“ (Mt 10, 17—18.)

O skaze Jeruzalema: „Prídu na teba dni, a tvoji nepriatelia oboženú ťa násypom a obklúčia ťa, a sužovať ťa budú so všetkých strán, a na zem ťa porazia, i tvoje dietky, ktoré sú v tebe, a nenechajú v tebe kameň na kameni, pretože si nepoznalo času svojho navštívenia.“ (Lk 19, 43—44.)

O osude národa židovského: „Budú padať pod ostrým mečom a do zajatia budú vedení medzi všetky národy. A Jeruzalem bude šliapaný od pohanov, kým sa nenaplnia časy pohanom.“ (Lk 21, 24.)

Slová Pascala.⁷⁰

Netreba už ďalších dôkazov na potvrdenie kresťanskej pravdy, však ustavičným zázrakom je vyplnenie všetkých prorociev Kristových.

S ú h r n :

Pán Ježiš v čase svojej verejnej činnosti predpovedal celý rad dôležitých udalostí. Tieto jeho predpovede sú pravými prorocstvami a dôkazmi jeho vševedúcnosti.

Z á z r a k y P á n a J e ž i š a .

Obsah: 1. Co je zázrak? — 2. Pôvodca zázraku. — 3. Veda a zázrak. — 4. Zázraky Pána Ježiša. — 5. Rozdelenie zázrakov Pána Ježiša. — 6. Skutočnosť zázrakov Pána Ježiša. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Čo je zázrak? — Zázrak je taký neobyčajný zjav vo svete viditeľnom, ktorý môže byť zapríčinený len priamym zásahom Božím.

O zázraku môžeme rozprávať len za týchto podmienok:

a) Zázrakom nazývaný zjav musí byť neobyčajný, ktorý sa vymyká z prirodzeného poriadku stvorenej prírody.

b) Zázrakom nazývaný zjav musí sa odohrať vo svete viditeľnom a smyslom prístupnom, a nie vo svete duchovnom.

c) Zázrakom nazývaný zjav nemôže byť zapríčinený nijakou silou prirodzenou, ale musí vyžadovať priamy zásah Boží. Kým sa nejaký zjav dá vysvetliť prirodzeným spôsobom, o zázraku nemôže byť ani len reči.

Zázrak je teda taký zjav, pri ktorom zastane aj rozum učencov, a to nielen dnes, ale aj v budúcnosti.

2. Pôvodca zázraku. — Pôvodca zázraku môže byť len Pán Boh. Človek zo svojej vlastnej sily nemôže urobiť zázrak. Keď sa teda dakedy aj spomína zázrak, vykonaný obyčajným člove-

⁷⁰ Blaise Pascal (1623—1662), francúzsky matematik a filozof.

kom, ani ten zázrak nie je dielom človeka, ale je dielom všemohúceho Boha. V takomto prípade je vlastne Pán Boh pôvodcom toho zázraku a človek má pri ňom len tú zásluhu, že Pán Boh ten zázrak urobil na jeho prosbu a modlitbu. Zo svojej vlastnej moci môže robiť zázraky jedine Pán Boh. Vyplýva to z jeho všemohúcnosti. Pán Boh môže urobiť všetko, a preto môže robiť aj veci neobyčajné. On je pôvodca celej prírody a všetkých prírodných zákonov. Ako pôvodca prírodných zákonov môže teda spôsobiť aj také zjavy, aké sily prírody — podľa svojich zákonov účinkujúce — nemôžu spôsobiť.

3. Veda a zázrak. — Zázraky nevyhlasuje Cirkev len tak ľahkomyselne. Naopak. Cirkev počína si pri nich veľmi opatrne. Pri ich zisťovaní zavolá si na pomoc rozličných odborníkov a postupuje s najväčšou prísnosťou. Cirkev nikdy nerozpráva o zázrakoch predčasne. Ona každý zázračný zjav dlhší čas vyšetruje, pritom si berie na pomoc odborníkov, vypočuje celý rad hodnoverných svedkov a len po dôkladnom vyšetrení vyhlási neobvyklé zjavy za zázraky. O zázrakoch rozpráva Cirkev vždy na základe a v mene vedy. Pritom nie je potrebné poznať všetky sily prírodné, stačí vedieť, kam sily prírodné nesiahajú.

4. Zázraky Pána Ježiša. — V živote Pána Ježiša vyskytuje sa celý rad rozličných zázrakov. Sv. Matúš uvádza ich dvadsať, sv. Marek šesťnásť, sv. Lukáš dvadsať a sv. Ján osem. Celkove opisujú nám evanjeliá podrobne 35 rozličných zázrakov. (Niektoré zázraky opisujú nám totiž aj viacerí evanjelisti!) Okrem týchto 35 zázrakov vykonal Pán Ježiš aj veľa takých zázrakov, ktoré nám evanjeliá neopisujú podrobnejšie. (Mt 4, 23—24.)

Zázraky Pána Ježiša privádzaly do rozpakov aj samých farizejov, ktorí sa bezradne pýtali: „Čo spravíme, lebo tento človek robí mnohé znaky? Ak ho tak necháme, všetci uveria v neho!“ (Jn. 11, 47—48.)

5. Rozdelenie zázrakov Pána Ježiša. — Zázraky Pána Ježiša sú trojaké:

a) **Zázraky na prírode**, ako: premenenie vody na víno, rozmnoženie chlebov, utíšenie búrky na mori, zázračný rybolov atď.

b) Uzdravenia chorých, ako: uzdravenia ochrnutých, hluchých, siepých, malomocných, vodnateľných atď.

c) Vzkriesenie mŕtvych; mládenca naimského, dcéry Jairovej, Lazára a jeho vlastné zmŕtvychvstanie.

Podľa evanjelií urobil Pán Ježiš desať zázrakov na prírode, uzdravil 21 chorých, vzkriesil troch mŕtvych a z vlastnej sily vstal zmŕtvych.

6. Skutočnosť zázrakov Pána Ježiša. — V evanjeliách uvedené zázraky Pán Ježiš skutočne urobil. Okrem evanjelií svedčia nám o tom aj niektorí svetskí spisovatelia. Židovský spisovateľ Jozef Flavius napr. píše, že Pán Ježiš „bol pôvodcom zázračných skutkov“ (Starožitnosti židovské XVIII. 3, 3.). Najstarší kresťanský apológéta Quadratus vo svojej apologii z r. 126 spomína, že Kristom Pánom uzdravení Iudia žili ešte aj za jeho časov. Talmud podotýka, že „Ježiš, galilejský čarodejník . . . čary robil“ (Sanhedrin fol. 43.). Okrem týchto spisovateľov o zázrakoch Pána Ježiša rozprávajú nám aj najstarší kresťanskí spisovatelia, zpomedi ktorých niektorí boli aj žiakmi sv. apoštolov.

Zázraky Pána Ježiša veľmi dôkladne skúmali farizeji a tí našli pri nich nijaký podvod a klam. Vo svojej bezradnosti pripisovali ich teda Belzebubovi.

(Cvičenie: Čo je zázrak? — Za akých podmienok môžeme rozprávať o zázraku? — Aký zjav je teda zázrak? — Kto môže byť pôvodcom zázraku? — Môže robiť zázraky aj človek? — Prečo len Pán Boh môže robiť zázraky? — Vyhlasuje Cirkev zázraky nejako ľahkomyseľne? — Ako si počína Cirkev pri vyšetrovaní zázrakov? — Koho si volá na pomoc? — V mene koho vyhlasuje Cirkev neobvyklé zjavy za zázraky? — Musíme pri zisťovaní zázrakov poznať všetky sily prírodné? — Vyskytujú sa nejaké zázraky aj v živote Pána Ježiša? — Koľko zázrakov spomínajú jednotliví evanjelisti? — Koľko zázrakov spomínajú dovedna evanjelisti? — Sú to už všetky zázraky Pána Ježiša? — Aký dojem robily zázraky Pána Ježiša na farizejov? — Koľkoraké zázraky robil Pán Ježiš? — Aké zázraky urobil Pán Ježiš na prírode? — Aké choroby uzdravoval Pán Ježiš? — Koľko mŕtvych vzkriesil Pán Ježiš? — Urobil Pán Ježiš skutočne v evanjeliách spomínané zázraky? — Odkiaľ to vieme? — Kto skúmal zázraky Pána Ježiša? Komu ich pripisovali farizeji?)

Čítanie:

Kardinálov návštevník.

Istý vysokopostavený pán mal akúsi prácu u ktoréhosi rímskeho kardinála. Dlhší čas musel čakať v predsieni a z dlhej chvíle začal prezerat zápisky jedného svätorečenia. Pri tom ho veľmi prekvapila prisnosť, akou bola vyšetovaná každá maličkosť. Kardinálovi aj povedal svoju mienku:

— Toto už áno! — hovoril. — Len keby s takouto prisnosťou vyšetovala Cirkev každý jeden zázrak...!

Kardinál mu však skočil do reči:

— A viete to, prosím, že z týchto zázrakov, o ktorých ste čítali, ani jeden nebol uznaný komisiou? ... Ani jeden neuznala za dostatočne dokázaný!

Tak si počína Cirkev. Ona nehovorí o zázrakoch predčasne. Najprv ich dlhší čas vyšetruje. Berie si na pomoc odborníkov, lekárov, ... vypočúva celý rad svedkov a len potom, ... po viacročnom vyšetovaní vyhlási voľačo za zázrak.

(A. Kliman: Kristus a dnešný človek.)

Lourdes.

Je prekvapením pre lekárov, že napr. od r. 1890 do r. 1911 zapísalo sa do knihy vyšetrovacieho úradu 5753 lekárov! Väčšinou to boli univerzitní profesori a riaditelia-lekári veľkých nemocníc, ktorí sa tu zúčastnili na vyšetrovacích prácach. Možno povedať, že sa ich rovnaký počet vôbec neprihlásil, hoci tam boli.

Za prvých 50 rokov takýmto spôsobom bolo lekársky zistených 2614 prírodnými zákonmi nevysvetliteľných uzdravení, zmedzi ktorých cirkevnými autoritami len 28 prípadov bolo vyhlásených za pravé zázraky! (Tak opatrne a svedomite postupuje Cirkev!)

Z tejto štatistiky pripadlo na tuberkulózu 747 mimoriadnych uzdravení (z toho 329 pľúcnych suchotín), 583 uzdravení nemocí zažívacích orgánov, 96 uzdravení nemocí krvného behu (z toho 55 srdcových chorôb), 320 netuberkulózných ochorení kĺbov a kostí, 38 rakovín, 168 reumatických neuhov a konečne 481 uzdravení rozličných rozšírenejších chorôb.

Roku 1922, a to 21. augusta konala sa tu na počesť Nepoškvrnenej Panny veľká prehliadka 127 osôb, ktoré jedine tomuto posvätnému miestu ďakovali za svoj život a za jeho predĺženie často aj o viac ako 20 rokov.

(Dr. R. W. Hynek: Veda a zázrak.)

Význam zázrakov Kristových.

Žijeme v časoch, v ktorých pri každom pohybe v spoločenskom živote musíme dokazovať svoju totožnosť. Ak niekto chce uzavrieť manželstvo, musí preukázať hŕbu listín, aby dokázal, kto je, čo je, odkiaľ je a kam prislúcha. Keď niekto hľadá prácu, musí tiež písmami dokazovať, kto je; ak chce ísť za hranice, musí tiež pasom dokazovať svoju totožnosť. Slovom, dnes pri všetkom treba dokazovať. Ale takéto dokazovanie písmami nikdy nie je isté. Písmami možno ľahko aj zavádzať. Najistejším a najpevnejším dôkazom je vždy čin. I príslovie hovorí: Vtáka podľa peria, človeka podľa skutkov poznáme. Aj Majster života, Ježiš Kristus, keď svojich poslucháčov vystríhal pred falošnými prorokmi, poukázal na ich skutky a riekol: Podľa skutkov ich poznáte.

No keď Kristus Pán iných posudzoval podľa skutkov, iste si želal, aby aj jeho posudzovali podľa skutkov. To aj verejne vyznal, keď sa ho farizeji dopytovali, či je on Kristus, riekol im: „Povedám vám to a neveríte. Skutky, ktoré ja konám v mene Otca môjho, vydávajú svedectvo o mne.“ A keď potom Židia uchopili kamene na Ježiša, riekol im ďalej: „Mnoho dobrých skutkov preukázal som vám od Otca, za ktorý z týchto skutkov kameňujete ma?“ A oni odvetili: „Za rúhanie, pretože ty ako človek sa činiš Bohom.“ A Ježiš odpovedal: „Keď už mne nechcete veriť, verte skutkom, aby ste poznali, že Otec je vo mne a ja som v Otcovi.“ (Jn 10, 37—38.) Tak isto volá aj Cirkev k dnešnému svetu a hovorí: „Svete neverecký, keď už neveríš môjmu učeniu, tak ver aspoň len zázrakom Ježišovým, že je pravý Boh, ver jeho zázrakom, že Otec je v ňom a on v Otcovi.“ Áno, zázraky Krista Pána sú najistejšími dôkazmi jeho božstva!

(Dr. J. Kološ: Fakťový pochod večných právd.)

Zázračné nasýtenie.

Tu Ježiš svolal svojich učeníkov a riekol: Lúto mi je zástupu, lebo už tri dni ostávajú pri mne a nemajú čo jesť; a lačných ich prepustiť nechcem, aby neomdleli na ceste. I riekli mu učeníci: Kde teda vezme-me na púšti toľko chleba, aby sme nasýtili toľký zástup? I riekol im Ježiš: Koľko chlebov máte? A oni odpovedali: Sedem a málučko rybičiek. I rozkázal zástupu uložiť sa na zem. A vzal sedem chlebov a ryby, a zaľakoval, lámal a podával svojim učeníkom, a učeníci dávali ľudu. I jedli všetci a nasýtili sa, a čo ostalo, z odrobiniek nabrali sedem plných košov. A tých, ktorí požívali, bolo štyritisíc mužov okrem žien a malučkých.

(Mt 15, 32—38.)

Utišenie búrky na mori.

A povedal im v ten deň, keď nastal večer: Preplavme sa na druhú stranu. A keď rozpustili zástup, vzali ho tak, ako bol na lodi; aj iné lode boli s ním. I povstalo veľké vzbúrenie víchra, a hádzalo vlny do lode tak, že sa už loď napliňovala. A on bol v zadnej časti lode a spal na poduške; i zobudili ho, a riekli mu: Učiteľu, či teba nie je nič po tom, že hynieme? Tu vstal, pohrozil vetru a povedal moru: Mlč! Buď ticho! I prestal vietor, a nastalo veľké utišenie. I povedal im: Čo ste bojzliví? Ešte nemáte viery? I báli sa veľkým strachom, a hovorili jeden druhému: Ktože je tento, že ho i vietor i more poslúchajú?

(Mk 4, 35—40.)

S ú h r n :

Pán Ježiš v čase svojej verejnej činnosti nielen prorokoval, ale aj zázraky robil. Tieto jeho zázraky sú najlepšimi dôkazmi toho, že jeho učenie je od Boha, je Bohom zjavené.

Pán Ježiš nebol čarodejníkom.

Obsah: 1. Pán Ježiš sa nemal kde naučiť čarodejníctvu. — 2. Zázraky Pána Ježiša nemožno pripisovať hypnóze — 4. Zázraky Pána Ježiša nemožno pripisovať magnetizmu. — 5. Zázraky Pána Ježiša vôbec sa nedajú objasniť čarodejníctvom. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

V živote Pána Ježiša vyskytuje sa toľko všelijakých zázračných udalostí, že sa mimovoľne musíme pýtať: Čím bol vlastne Pán Ježiš? Na túto otázku usiluje sa odpovedať každý a usilujú sa na ňu odpovedať aj naši nepriatelia. Židia vo svojom Talmude nazvali Pána Ježiša čarodejníkom a podobne sa aj niektorí dnešní nepriatelia Cirkvi usilujú sa nahovoriť ľuďom, že Pán Ježiš bol čarodejníkom. Toto svoje tvrdenie nevedia však nijako dokázať.

1. Pán Ježiš sa nemal kde naučiť čarodejníctvu. — Keby Pán Ježiš bol býval čarodejníkom, to by sa voľakde bol musel učiť čarodejníctvu. Nepriatelia Cirkvi nám však nevedia povedať, kde to bolo. V Egypte zdržoval sa Pán Ježiš len veľmi krátky čas a

to ešte v detskom veku. A vtedy sa vzhľadom na svoj mladý vek nemohol naučiť čarodejníctvu. Vo veku dospeljšom sa Pán Ježiš už nezdržoval v Egypte. Dávajú nám to tušíť slová jeho vlastných krajanov, ktorí sa pri jeho zázrakoch a prednáškach bezradne pýtali: „Odkiaľ má tento tú múdrosť? Či je to nie syn tesárov? ... Kde to len všetko nabral?“ (Mt 13, 54—56.) Títo jeho krajanovia by sotva boli takto hovorili, keby sa Pán Ježiš vo veku dospeljšom bol čo len krátky čas zdržoval v Egypte. Že by sa Pán Ježiš niekde inde bol učil čarodejníctvu, o tom nemáme nijakých správ. Konečne, Pán Ježiš nerobil čarodejnícke kúsky, ale robil zázraky a zázraky robiť sa nemožno naučiť ani v detskom veku, ani v dospelom, ani v Egypte, ani inde na svete, keďže zázraky robiť môže z vlastnej sily len Boh. Ináč aj svätosť Pána Ježiša úplne vylučuje to, že by Pán Ježiš bol býval čarodejným podvodníkom.

2. Zázraky Pána Ježiša nemožno pripisovať sugescii. — Sugescia je viera vo vlastné uzdravenie. Táto viera podľa zistenia lekárov môže mať síce priaznivý vplyv na ľudí nervove chorých, ale nemôže celkom uzdraviť chorého. Pri organických chorobách (malomocenstve, slepote od narodenia, hluchote, nemote, vodnateľnosti) sugescia nič nepomôže. Pán Ježiš uzdravoval však prevažnou väčšinou choroby organické. Pri svojich uzdraveniach obyčajne ani nežiadal vieru od samých chorých, ale od ich príbuzných. Od chorých samých nežiadal vieru v uzdravenie, ale v svoje božstvo. Z toho vidieť, že neuzdravoval pomocou sugescie. Okrem zázračných uzdravení robil konečne Pán Ježiš aj zázraky na prírode a kriesil mŕtvych, a takéto zázraky nemožno robiť sugesciou. Nemôže byť teda ani len najmenej pochybností o tom, že sa zázraky Pána Ježiša nedajú vysvetliť sugesciou.

3. Zázraky Pána Ježiša nemožno pripisovať hypnóze. — Hypnóza je vlastne umelý spánok, v ktorom človek to robí, čo mu hypnotizér rozkáže. Tento umelý spánok môže síce blahodarne pôsobiť na nervove chorých ľudí (hysterikov), ale pri organických chorobách nič nepomôže. Vedomie o uzdravení trvá u chorého len do tých čias, kým sa prebudí z hypnotického spánku. O nejakom trvalom vyliečení organických chorôb hypnózou

nemôže byť ani len reči. Hypnóza okrem toho pôsobí len na hypnotizovaného, ale na okolie nie. Pán Ježiš uzdravoval väčšinou choroby organické, a pri tých je liečenie hypnózou nemožné. Ľudia, Kristom Pánom uzdravení, nemohli predsa byť po celý svoj život v hypnotickom spánku a pri ich uzdravení prítomné zástupy tiež neboly slepé. Kristus Pán okrem toho uzdravoval aj osoby neprítomné (napr. sluhu stotníkovo) a hypnóza do diaľky nepôsobí. Konečne, hypnózou nemožno vysvetliť zázraky Pána Ježiša na prírode a vzkriesenia mŕtvych. Pokusy o vysvetlenie zázrakov Pána Ježiša hypnózou teda úplne stroškotávajú.

4. Zázraky Pána Ježiša nemožno pripisovať magnetizmu. — Pôvodcom náuky o magnetizme je F r. M e s s m e r. Ten sa domnieval, že v ľudskom tele sú akési magnetické sily, ktoré zapríčiňujú dakedy až veľmi podivné úkazy. Pomocou tohto magnetizmu usilujú sa niektorí vysvetľovať aj zázraky Pána Ježiša. Magnetizmus má asi podobný účinok ako sugescia a hypnóza. Môže síce blahodarne pôsobiť na chorú nervovú sústavu, ale nemôže uzdravovať choroby organické. Z toho vidieť, že magnetizmom nemožno vysvetliť ani len všetky uzdravenia Pána Ježiša na prírode, zázračné vzkriesenia Krista Pána a jeho vlastné zmŕtvychvstanie.

5. Zázraky Pána Ježiša vôbec sa nedajú objasniť čarodejníctvom. — Čarodejníci za našich časov robia obdivuhodné kúsky, ale zato ani sugesciou, hypnotizmom a magnetizmom nevedia rozkazovať prírode, nevedia uzdravovať všetky choroby a nevedia kriesiť mŕtvych. Čarodejníci nevedia utíšiť búrku na mori, siedmimi chlebami nenasýtia 5000 ľudí, nevedia uzdravovať ochrnutých, slepých, hluchonemých a malomocných, a nevedia kriesiť mŕtvych, tým menej však vedia sami vstať zmŕtvych. To všetko nám je najlepším dôkazom, že sa zázraky Pána Ježiša nedajú vysvetliť čarodejníctvom. Zázraky Krista Pána mohli by sme vyhlásiť za čarodejnícke kúsky len vtedy, keby nejaký čarodejník v okolnostiach, v evanjeliách spomínaných, vedel premeňovať vodu na víno, hladné zástupy nasycovať, ryby loviť, búrky na mori utišovať, po vode sa prechádzať, rozličné choroby uzdra-

vovať a mŕtvych kriesiť atď. Kým to nejaký čarodejník nedokáže, zázračné skutky Pána Ježiša ostanú v našich očiach skutočnými zázrakmi.

(Cvičenie: Za koho vyhlásili Zidia Pána Ježiša vo svojom Talmude? — Za koho ho vyhlasujú mnohí aj za našich časov? — Co sa musíme predovšetkým pýtať pri tomto ich tvrdení? — Nenaučil sa Pán Ježiš čarodejníctvu v Egypte? — Prečo nie? — Nebol Pán Ježiš neskoršie ešte raz v Egypte? — Odkiaľ to vieme? — Pomocou čoho sa usilujú niektorí vysvetľovať zázraky Pána Ježiša? — Co je sugescia? — Aké choroby možno liečiť sugesciou? — Aké choroby nemožno liečiť sugesciou? — Aké choroby uzdravoval Pán Ježiš? — Ako si počíнал Pán Ježiš pri svojich uzdravovaníach? — Okrem uzdravovania chorých ešte aké zázraky robil Pán Ježiš? — Dajú sa tie vysvetliť pomocou sugescie? — Co je hypnóza? — Pri ktorých chorobách môže blahodarné pôsobiť hypnóza? — Ako dlho trvá pocit o uzdravení u hypnotizovaného? — Aké choroby nemožno liečiť hypnózou? — Na koho pôsobí hypnóza? — Dajú sa zázraky Krista Pána vysvetliť pomocou hypnózy? — Kto je pôvodcom náuky o ľudskom magnetizme? — Co hovoril Messmer? — Aký účinok má magnetizmus? — Ktoré zázraky Pána Ježiša nemožno vysvetliť pomocou magnetizmu? — Co nedokážu čarodejníci sugesciou, hypnózou a magnetizmom? — Môžeme teda vyhlásiť zázraky Pána Ježiša za čarodejnícke kúsky? — Kedy by sme mohli vyhlásiť zázraky Pána Ježiša za čarodejnícke kúsky?)

Čítanie:

Sugescia.

Okruh pôsobnosti sugescie nie je veľký. Keď pripočítame ešte vôbec aj všetky choroby hysterického pôvodu, ako ich sem zaraďuje Charcot,⁷¹ sme hotoví s vypočítaním prípadov sugesciou vyliečiteľných. Sugescia môže napravovať výhradne len funkčné poruchy. Nikto však nemôže napr. rozkázať úrazu, aby sa zhojil alebo chorému kĺbu, aby zasa započal svoju činnosť. Práve tak nikto nemôže nikomu sugesciou nazpät vpraviť vytrhnutú končatinu, nahradiť stratu nejakej hmoty, zatvoriť ranu, spôsobenú šablou, urobiť zo zlomkov kosti opäť jednu kosť, dať nové pľúca namiesto tuberkulózou zničených, zhojiť slepotu, nemotu, ktorá súvisí s poruchou ústrojov atď.

Nemožno uviesť ani jeden jediný prípad na to, že by voľfaktory zo slávnych lekárov-hypnotikov celkom a trvale bol vyliečil nejakú naozaj ťažkú chorobu. Ba ani len vlastná neuróza, ako hystéria a epilepsia, nebýva sugesciou vyliečená skutočne, ale býva len zbavená niektorých svojich symptomov.

(P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

⁷¹ Jean Martin Charcot, čítaj Šarko (1825—1893), francúzsky lekár, zakladateľ a tvorca modernej neurologie.

Hypnóza.

Nás zaujíma najmä otázka: „Môže hypnotizér rozkázať chorému, aby sa stal zdravým?“ Rozkázať mu to rozhodne môže, o tom niet pochybnosti. Jednookému môže napr. povedať: „Ty máš teraz dve oči“ — a keď sa pokus vydarí (častejšie sa nevydarí), jednooký mu odpovie: „Mám dve oči.“ Ako dlho to bude v čase hypnózy naozaj veriť, to ťažko možno povedať. To však rozhodne celkom nič nemení na skutočnosti. Chorý ostane jednookým, ako bol predtým, a pozná to hneď, len čo sa preberie z hypnózy.

Ako je to v tomto prípade, tak je to aj pri všetkých prípadoch somatických (tela sa týkajúcich). Hypnóza ich nelieči, ani ich nemôže vyliečiť. V najlepšom prípade môže mať na ne len priaznivý vplyv, a aj to len vo veľmi úzkych hraniciach...

Hypnóza teda nelieči nijaké choroby a dáva len klamlivú ilúziu (klamlivé zdanie) o uzdravení. Kto tvrdí, že hypnóza uzdravuje, ten musí povedať aj to, že i opojenie alkoholom, morfiom a chloroformová narkóza (uspanie) uzdravuje. Ako je známe, ona to vôbec nerobí, len bolesť uvádza do zabudnutia.

(Dr. K. Knurová—Dr. J. Beran: *Christus medicus.*)

Fakíri.

Fakíri neutíšia búrku na mori, siedmimi chlebami nenasýtia 4000, ani piatimi chlebami 5000 ľudí, nevyliečia slepotu, ochrnutia, hluchotu, malomocenstvo, krvotok, nevzkriesia mŕtvych. Keby to dokázali, boli by fakíri najvzácnejšími ľuďmi na svete. Ako by aj nie? Veď by oni rozkazovali prírode a úroda by bola vždy hojná. Bolo by nadostač chleba a nebolo by hladujúcich. Každá obec by mala jedného fakíra a ten by liečil všetky choroby. Nebolo by chorých, kuŕhavých, slepých, hluchonemých, malomocných atď. Nemocnice by sa staly zbytočnými. Nebolo by sirôt, ani vdov, lebo by fakíri za dobrý peniaz kriesili otcov, manželov, dietky. Umieral by len ten, kto by sám chcel. Všetkým by to bolo ideálne?! Ale všetko márne! Fakíri tej moci nemajú. Musíme sa uspokojiť len s takým životom, akým je vo skutočnosti.

Žil však na zemi niekto, kto rozkazoval prírode, slovom uzdravoval všetky druhy chorôb, kriesil zapáchajúce mŕtvoly, a to bol Pán Ježiš. Lenže ako nemožno prirovnať svetlo slnca k svetlu biedneho kahanca, tak nemožno pripodobniť zázračné skutky Kristove k umeleckým kúskom fakírskym. To je najlepším dôkazom toho, že Kristus Pán nebol fakírom.

(A. Kliman: *Kristus a dnešný človek.*)

Rozdelenie chorôb.

Lekárska veda delí choroby ľudských ústrojov na dve triedy:

Do prvej triedy zaraďuje neporiadky vo výkonoch ústrojov bez značnejšieho anatomického poškodenia tkaniva. Sem patria napr. hysterie vo všetkých svojich formách Prudký mravný otras, hlboké presvedčenie o možnosti uzdravenia môžu tu okamžite odstrániť všetky príznaky tejto choroby: bolesti, ochrnutia atď.

Do druhej triedy patria choroby vnútorné alebo vonkajšie so zjavnou anatomickou zmenou, choroby organické. Takými sú: vodnatieľka, malomocenstvo . . atď. Uzdravenie týchto chorôb alebo je nemožné alebo trvá dlhší čas. Vyžaduje totiž aj iného zakročenia ako moci ducha nad telom. (Alfred Deschamps: Súčasný zázrak.)

S ú h r n :

Pán Ježiš nemohol byť a ani nebol čarodejníkom. Jeho zázračné skutky boli pravými zázrakmi, a preto ich nemožno vysvetliť pomocou sugescie, hypnózy alebo magnetizmu. Nejaké prirodzené ich vysvetlenie pomocou čarodejníctva je celkom nemožné.

P á n J e ž i š n e b o l l e k á r o m .

Obsah: 1. Pán Ježiš nemohol byť lekárom. — 2. Uzdravenia ochrnutých. — 3. Uzdravenia slepých. — 4. Uzdravenia hluchých a hluchonemých. — 5. Uzdravenie malomocných. — 6. Uzdravenie rozličných iných chorých. — 7. Celkový úsudok o uzdraveniach Pána Ježiša. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhra.

1. Pán Ježiš nebol lekárom. — Medzi zázrakmi Pána Ježiša vyskytuje sa až 21 evanjelistami podrobne opísaných zázračných uzdravení. Tento veľký počet zázračných uzdravení mimovoľne nás núti k tomu, aby sme sa spýtali, či Pán Ježiš nebol lekárom. Pán Ježiš nebol lekárom. Nanajvýš by sme ho mohli nazvať lekárom duší, ktorý ešte aj telesné uzdravenia konal pre nadprirodzený cieľ, pre spasenie duší. V Písme svätom a v dielach najstarších cirkevných spisovateľov nenájdeme totiž ani len najmenej zprávy o tom, že by Pán Ježiš bol býval telesným lekárom. Podobne nemáme zprávy ani o tom, že by Pán Ježiš bol vo-

Ľakde študoval lekárstvo. Pán Ježiš pred svojim verejným vystúpením zdržoval sa v Nazarete a tam lekárskej školy nebolo. Ako chudobný tesár nemal však ani tej možnosti, aby študoval lekársku vedu na nejakej lekárskej škole mimo svojho domova. Pri svojich uzdraveniach si Pán Ježiš nikdy nepočínal ako telesný lekár. Niekedy ani len nenavštívil pacientov, nedopytoval sa na priebeh ich choroby, neurčoval diagnózu, nepredpisoval lieky a s chorými neprišiel ani len do najmenšieho styku. Preto jeho uzdravenia nemajú s lekárskou vedou celkom nič spoločného. Pán Ježiš uzdravoval všetky druhy chorôb. Vysvitá to z jeho vlastných slov, povedaných žiakom sv. Jána Krstiteľa: „Idte, oznámte Jánovi, čo ste počuli a videli; slepi vidia, chromí chodia, prašivi (malomocní) sa očisťujú, hluchí počujú, mŕtvi sa kriestia, chudobným zvestuje sa evanjelium...“ (Mt 11, 4—5.). Pri týchto uzdraveniach si Pán Ježiš nikdy nepočínal ako lekár v bežnom slova smysle.

2. Uzdravenia ochrnutých. — Prvú skupinu zázračných uzdravení Pána Ježiša tvoria uzdravenia ochrnutých. Najzaujímavejším z pomedzi nich je uzdravenie sluhu stotníka kafarnaumského. (Mt 8, 5—13.) Pán Ježiš ani len nevidel toho sluhu, a predsa ho uzdravil. Veľmi zaujímavé je aj uzdravenie chromého, ktorého Pán Ježiš uzdravil slovami: „Vstaň, zdvihni si posteľ a id' domov!“ (Mt 9, 2—8.) — Liečenie ochrnutých trvá aj lekárom obyčajne dlhší čas a veľa rás býva bezvýsledné. Pán Ježiš uzdravoval však ochrnutých okamžite, a to s najlepším výsledkom. Pritom nikdy nepoužíval operácie a liekov, a uzdravoval chorých aj na diaľku.

3. Uzdravenie slepých. — Do druhej skupiny patria uzdravenia slepých. Takýchto prípadov uvádzajú nám evanjeliá veľmi veľa. Sv. Matúš rozpráva napr. o dvoch slepcoch, ktorí išli za Pánom Ježišom a zďaleka kričali: „Zmiluj sa nad nami, Synu Dávidov!“ (Mt 9, 27.) Pán Ježiš dotkol sa ich očí a tým dotykom ich uzdravil. Najdôležitejšie je však uzdravenie slepého od narodenia, ktorému Pán Ježiš potrel oči blatom, urobeným zo sliny a prachu a rozkázal, aby sa okúpil v rybníku Siloe. Slepec to aj urobil a ihneď bol uzdravený. (Jn 9, 1—14.) — Vyliečenie slepých patri medzi najzriedkavejšie prípady lekárske a vyžaduje

zdlhavé liečenie alebo aj operáciu. Slepota od narodenia je okrem toho vôbec nevyliciteľná. Pán Ježiš uzdravoval však aj slepotu len slovom a dotykom, operatívne nikdy nezakročoval a lieky nepotreboval.

4. Uzdravenia hluchých a hluchonemých. — Do tretej skupiny patria uzdravenia hluchých a hluchonemých. Takýchto prípadov uvádzajú nám evanjeliá niekoľko. Najzaujímavejší je prípad, keď Pán Ježiš vložil svoje prsty do uší hluchonemého a posliniac ich dotkol sa jeho jazyka, hovoriac: „Effeta, to jest otvor sa!“ (Mk 7, 32—37.) — Všetky v evanjeliách uvedené uzdravenia hluchých a hluchonemých presahujú všetky lekárske vedomosti, a preto ich musíme vyhlásiť za zázračné.

5. Uzdravenia malomocných. — Štvrtú skupinu zázračných uzdravení Pána Ježiša tvoria uzdravenia malomocných. Malomocenstvo je u nás neznáme, ale je veľmi rozšírené v krajinách tropických. Je to choroba nákazlivá a ešte dnes nevyliciteľná. Lekárska veda nezná nijakého lieku proti malomocenstvu a bojuje proti jeho šíreniu len odlučovaním nakazených od ľudí zdravých. Pán Ježiš uzdravoval však aj malomocenstvo, a to len dotykom a slovami: „Chcem, buď čistý“ alebo „Idte, ukážte sa kňazom!“

6. Uzdravenia rozličných iných chorých. — Medzi zázračnými uzdraveniami Pána Ježiša nachodia sa konečne aj také prípady, ktoré nemožno zaradiť ani do jednej z uvedených skupín. Takým je napr. uzdravenie ženy, ktorá sa po dvanástich rokoch choroby uzdravila samým dotykom rúcha Kristovho. (Mt 9, 20—22.) Takým je ďalej uzdravenie človeka s uschnutou rukou (Mt. 12, 9—14.), Petrovej svokruše (Mt 8, 14—15.), človeka 38 rokov chorého (Jn 5, 1—16.) a vodnateľného (Lk 14, 2—4.), ucha Malchusovho atď. Všetky tieto uzdravenia nemajú s lekárskou vedou celkom nič spoločného, a preto sa prirodzene nedajú vysvetliť.

7. Celkový úsudok o uzdraveniach Pána Ježiša. — Z uvedených prípadov vidíme, že Pán Ježiš uzdravoval neobvyklým spôsobom:

- a) uzdravoval choroby nevyliciteľné,
- b) okamžite uzdravoval choroby, ktoré lekári liečia dlhší čas,

c) pri uzdravovaní nepridržiaval sa lekárskych predpisov, nepoužíval nijaké lieky a lekárske prostriedky, uzdravujúc len slovom alebo nanajvýš dotykom.

Z týchto dôvodov musíme teda vyhlásiť, že Pán Ježiš nebol lekárom.

(Cvičenie: Koľko zázračných uzdravení sa vyskytuje medzi zázrakmi Pána Ježiša? — Čo sa musíme pýtať vzhľadom na tento veľký počet zázračných uzdravení? — Bol Pán Ježiš lekárom? — Odkiaľ vieme, že Pán Ježiš nebol lekárom? — Kde sa zdržoval Pán Ježiš pred svojím verejným vystúpením? — Bola v Nazarete nejaká lekárska škola? — Neštudoval Pán Ježiš niekde inde lekárstvo? — Počínal si Pán Ježiš pri svojich uzdraveniach ako lekár? — Z čoho to vidíme, že si nepočínal ako lekár? — Aké choroby uzdravoval Pán Ježiš? — Odkiaľ vieme, že uzdravoval všetky druhy chorôb? — Ktoré uzdravenia patria do prvej skupiny zázračných uzdravení Pána Ježiša? — Ktoré sú najzaujímavejšie prípady zmedzi nich? — Vedia lekári vyliečiť ochrnutia? — Ako uzdravoval ochrnutých Pán Ježiš? — Ktoré uzdravenia patria do druhej skupiny zázračných uzdravení Pána Ježiša? — Ktoré z nich je najdôležitejšie? — Je slepota vyliečiteľná? — Ako ju liečia lekári? — Ako uzdravoval slepých Pán Ježiš? — Ktoré uzdravenia patria do tretej skupiny zázračných uzdravení Pána Ježiša? — Ktorý je najzaujímavejší prípad zmedzi nich? — Ako uzdravoval Pán Ježiš hluchých a hluchonemých? — Čo hovorí na to lekárska veda? — Ktoré uzdravenia patria do štvrtej skupiny zázračných uzdravení Pána Ježiša? — Akou chorobou je malomocenstvo? — Kde sa vyskytuje malomocenstvo? — Je malomocenstvo vyliečiteľné? — Ako uzdravoval Pán Ježiš malomocných? — Aké uzdravenia sa ešte vyskytujú medzi zázračnými uzdraveniami Pána Ježiša? — Ktoré sú najzaujímavejšie prípady zmedzi nich? — Majú tieto uzdravenia niečo spoločného s lekárskou vedou? — Čo vidíme zo zázračných uzdravení Pána Ježiša? — Aké poučenie plynie z týchto okolností?)

Čítanie:

Uzdravenie sluhu stotníkovho.

Keď vošiel do Kafarnauma, pristúpil k nemu stotník, prosil ho a riekol: Pane, môj čeradník leží doma porazený a hrozne sa trápi. Riekol mu Ježiš: Ja prídem a uzdravím ho. I odpovedal stotník a riekol: Pane, nie som hodný, aby si vošiel pod moju strechu, ale riekni len slovom, a uzdravený bude môj sluha. Veď i ja som pod mocou postavený, mám pod sebou vojakov; i poviem tomuto: Id', a ide; a inému: Poď, a príde; a svojmu sluhovi: Sprav to, a spraví. Keď to počul Ježiš, podivil sa, a riekol tým, ktorí šli za ním: Veru, povedám vám, nenašiel som toľkej viery u Izraelov. Ale povedám vám, že mnohí prídu od východu a od západu, a budú stolať s Abrahámom a Izá-

kom a Jakubom v kráľovstve nebeskom; kým synovia kráľovstva budú vyhodení do zovnútornej tmy; tam bude plač a škripanie zubov. I riekol Ježiš stotníkovi: Id', a ako si veril, nech sa ti stane. A uzdravený bol sluha v tú hodinu. (Mt 8, 5—13.)

Uzdravenie slepého od narodenia.

Keď Ježiš išiel pomimo, uzrel človeka, slepého od narodenia. A jeho učeníci spýtali sa ho: Učiteľu, kto zhrešil, tento a či jeho rodičia, že sa narodil slepý? Ježiš odpovedal: Ani tento nezhrešil, ani jeho rodičia, ale aby sa zjavily na ňom skutky Božie... Keď to povedal, napľul na zem a spravil zo sliny blato, i pomazal mu oči blatom, a riekol mu: Id', umy sa v rybníku Siloe (čo sa vykladá: Poslaný). Odišiel teda a umyl sa, a prišiel vidiaci. (Jn 9, 1—7.)

Uzdravenie hluchonemého.

A zas vyšiel z končín tyrských a prešiel cez Sidon k moru Galilejskému prostriedkom končín desiatich miest. Tu priviedli mu hluchého a nemého a prosili ho, aby vložil na neho ruky. I vzal ho súkromne zo zástupu, vložil mu svoje prsty do ušú, a posliniac ich, dotkol sa mu jazyka a pohliadol k nebu, vzdychol a riekol: Effeta, to jest: Otvor sa! A hneď otvorily sa mu uši, a rozviazal sa mu sviazaný jazyk, i hovoril správne. I prikázal im, aby to nikomu nepovedali. Ale čím viacej im prikazoval, tým viac to ohlasovali a tým viacej sa divili a vraveli: Všetko dobré učinil: i hluchým dal počuť, i nemým hovoriť. (Mk 7, 31—37.)

Uzdravenie malomocných.

I stalo sa, keď išiel do Jeruzalema, že prechádzal stredom cez Samaritánsko a Galilejsko. A keď vchádzali do istého mestečka, stretlo sa s ním desať mužov prašivých (malomocných), ktorí stáli obďaleč, a pozdvihli hlas a riekli: Ježišu, učiteľu, zmiluj sa nad nami! A on, keď ich uzrel, riekol im: Idte, ukážte sa kňazom. I stalo sa, keď išli, očistili sa. Tu jeden z nich, keď videl, že sa očistil, navrátil sa a veľkým hlasom velebil Boha; a padol na tvár pred jeho nohy a ďakoval: a to bol Samaritán. I odpovedal Ježiš a riekol: Či sa ich neočistilo desať? A kde je tých deväť? Nenašiel sa, čo by sa bol vrátil a vzdal chválu Bohu, iba tento cudzozemec? I riekol mu: Vstaň a id'; tvoja viera ťa uzdravila. (Lk 17, 11—19.)

Uzdravenie vodnateľného.

I stalo sa, keď Ježiš vošiel do domu istého popredného farizeja v sobotu zajesť si chleba, že oni pozorovali na neho. A hľa, akýsi vodnateľný človek bol pred ním. Tu prehovoril Ježiš a riekol farizejom: Či slobodno v sobotu uzdravovať? Oni však mlčali. Teda on chytil ho, uzdravil a prepustil. (Lk 14, 1—4.)

Uzdravenie chorej ženy.

A hľa, žena, ktorá trpela na krvotok dvanásť rokov, pristúpila zozadu a dotkla sa obruby jeho rúcha. Lebo riekla sama v sebe: Keď sa len dotknem jeho rúcha, budem zdravá! Ale Ježiš obrátil sa, a keď ju videl, riekol: Dúfaj, dcéra, tvoja viera ťa uzdravila. I bola uzdravená tá žena od tej hodiny. (Mt 9, 20—22.)

Lekárska mienka o Kristovi.

Kristus, vzor ľudstva vôbec, je vzorom najmä vodcov a pomocníkov ľudstva, kňazov a učiteľov a je aj vzorom lekárov. Ale sám nebol lekárom v pravom slova smysle, bol niekým väčším ako lekárom.

(Dr. K. Knurová—Dr. J. Beran: *Christus medicus.*)

S ú h r n :

Kristus Pán uzdravoval všetky druhy chorôb. Pri svojich uzdraveniach si však nepočínal ako lekár. Jeho uzdravenia sú takej povahy, že vyžadovaly priamy zásah Boží. Sú teda pravými zázrakmi.

V z k r i e s e n i a m ŕ t v y c h .

Obsah: 1. Pán Ježiš aj mŕtvych kriesil. — 2. Zdanlivá smrť — 3. Presvedčenie príbuzenstva. — 4. Iné dôkazy skutočnej smrti. — 5. Celkový úsudok o vzkrieseniach mŕtvych. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Pán Ježiš aj mŕtvych kriesil. — Písmo sväté nám rozpráva, že Pán Ježiš aj mŕtvych kriesil. Evanjeliá zaznamenávajú nám až tri prípady vzkriesenia mŕtvych: vzkriesenie mládenca naimského (Lk 7, 11—17.), vzkriesenie dcéry Jairovej (Mt 9, 18—25.;

Mk 5, 22—43; Lk 8, 41—56.) a vzkriesenie Lazára (Jn 11, 1—56.). Tieto vzkriesenia mŕtvych nedajú sa vysvetliť prirodzeným spôsobom. Lekárska veda dnes už síce hodne pokročila (napr. prelieva krv, lieči všelijaké zlomeniny, prevádza obdivuhodné operácie atď.), ale mŕtveho človeka vzkriesiť nemôže. Z toho nasleduje, že ani Pán Ježiš nemohol kriesiť mŕtvych prirodzeným spôsobom. Keď lekárska veda ani dnes nevie vzkriesiť mŕtveho, tým menej to mohol urobiť voľakto prirodzeným spôsobom pred 2000 rokmi.

2. Zdanlivá smrť. — Nepriatelia Cirkvi usilujú sa ľuďom nahovoriť, že mládenec naimský, dcéra Jairova a Lazár boli len zdanlivo mŕtvymi, a preto ich vzkriesenie vyhlasujú za zjav prirodzený. Svoje vyhlásenie nevedia však podprieť vážnejšími dôkazmi.

Lekárska veda pozná síce aj prípady zdanlivej smrti (stupor, kataleptické stŕpnutie), ale poukazuje pri týchto prípadoch aj na niektoré zaujímavé zjavy. Týmito zaujímavými zjavmi sú, že: pri zdanlivej smrti srdce chorého bije, dych pracuje (hoci len slabunko), chýba smrteľná bledosť, mŕtvolný chlad a zápach. Okrem toho dajú sa na chorom zistiť aj iné prejavy života: pohyb očnými mihalnicami, tekavosť pohľadu, telesná teplota chorého býva však zvýšená až nad normál. Z toho vidieť, že sa pri zdanlivej smrti vlastné príznaky smrti vôbec neukazujú. Je preto nemysliteľné, že by najbližší príbuzní vyhlásili zdanlive mŕtveho za nebožtíka.

3. Presvedčenie príbuzenstva. — Príbuzní mládenca naimského, dcéry Jairovej a Lazára boli presvedčení o skutočnej smrti svojich miláčkov.

a) Mládenca naimského už pochovávali. Matka ho bolestne oplakávala. Táto zarmútená matka bola teda pevne presvedčená o skutočnej smrti svojho syna. Toho istého presvedčenia boli aj všetci tí, čo mládenca na poslednej ceste odprevádzali.

b) Dcéru Jairovu podľa palestínskeho zvyku už aj verejne oplakávali (pískači a nariekajúci zástup). A keď Pán Ježiš vstúpil do domu Jairovho a vyhlásil „neumrelo dievča, ale len spí“ — jednoducho ho vysmiali.

c) Lazár už štyri dni ležal v hrobe a už aj zapáchal (Jn 11, 39.). Jeho sestra Marta celá zronená hovorila Pánu Ježišovi: „Pa-

ne, keby si tu bol býval, môj brat nebol by zomrel!" A keď jej Pán Ježiš povedal: „Tvoj brat vstane“, odpovedala: „Viem, že vstane pri vzkriesení v posledný deň“ (Jn 11, 23—24.)

Z toho vidieť, že príbuzenstvo bolo pevne presvedčené o smrti mládenca naimského, dcéry Jairovej a Lazára. Toto blízke príbuzenstvo sa istotne presvedčilo o skutočnej smrti svojich miláčkov a akiste ich nevyhlásilo za mŕtvych bez zistenia aspoň len najpatrnejších príznakov smrti (zastavenia dychu, tlkotu srdca atď.).

4. Iné dôkazy skutočnej smrti. — Keby sme chceli pripustiť zdanlivú smrť mládenca naimského, dcéry Jairovej a Lazára, museli by sme si vedieť odpovedať na celý rad rozličných otázok:

a) Odkiaľ vedel Pán Ježiš, že má do roboty so zdanlive mŕtvymi? Pohrebný sprievod mládenca naimského stretol predsa len náhodou a mŕtvolu mládenca neprehliadal. K dcére Jairovej bol zavolaný neočakávane a na jej chorobu sa nikoho nedopytoval. Lazár bol už štyri dni v hrobe a už aj zapáchal.

b) Ako mohol Pán Ježiš uhádnuť pravú chvíľu precitnutia „zdanlive mŕtveho“ mládenca, dievčaťa a Lazára bez predbežnej prehliadky?

c) Ako je to možné, že sa všetci tí „zdanlive mŕtvi“ na jeho slová ihneď uzdravili, keď liečenie zdanlive mŕtvych trvá dlhší čas a vyžaduje aj lekárske zásahy?

5. Celkový úsudok o vzkriesených mŕtvych. — Všetky uvedené okolnosti nám jasne svedčia, že mládenec naimský, dcéra Jairova a Lazár neboli len zdanlive mŕtvi, ale aj skutočne umreli. Ich vzkriesenia nie sú teda zjavmi prirodzenými, ale sú pravými zázrakmi. Vzkriesenie mládenca naimského, dcéry Jairovej a Lazára sa prirodzeným spôsobom nedá vysvetliť a svedčí o božskom poslaní Pána Ježiša.

(Cvičenie: O akých zázrakoch nám rozpráva ďalej Písmo sväté? — Koľko vzkriesení mŕtvych spomínajú evanjeliá? — Ktoré sú to prípady? — Dajú sa tieto prípady vysvetliť prirodzeným spôsobom? — Prečo sa nedajú vysvetliť prirodzeným spôsobom? — Čo sa usilujú nahovoriť ľuďom nepriatelia Cirkvi v súvislosti so vzkrieseniami mŕtvych? — Pozná lekárska veda zdanlivú smrť? — Na aké zjavy poukazuje lekárska veda pri zdanlivej smrti? — Mohli byť mládenec naimský, dcéra Jairova a Lazár len zdanlive mŕtvymi? — O čom bolo presvedčené ich príbuzenstvo? — Odkiaľ to vieme, že príbuzen-

stvo bolo presvedčené o ich skutočnej smrti? — Okrem príbuzenstva kto boi ešte presvedčený o ich skutočnej smrti? — Je to možné, že by ich príbuzní omylom boli pokladali za skutočne mŕtvych? — Aké otázky by sa vynorily, keby sme pripustili zdanlivú smrť mládenca naimského, dcéry Jairovej a Lazára? — Čomu nasvedčujú všetky uvedené okolnosti? — Čím sú teda biblické vzkriesenia mŕtvych? — O čom svedčia biblické vzkriesenia mŕtvych?)

Č i t a n i e :

Vzkriesenie mládenca naimského.

I stalo sa, potom išiel do mesta, ktoré sa volá Naim, a išli s ním jeho učeníci a veľký zástup. A keď sa približovali k bráne mestskej, hľa, vynášali mŕtveho, jediného syna jeho matky, a tá bola vdova, a početný zástup ľudu z mesta (šiel) s ňou. Ktorú keď uzrel Pán, pohnutý milosrdenstvom nad ňou, riekol jej: Nep'áč! A pristúpil a dotkol sa már. (Tí však, ktorí ho niesli, postáli.) I riekol: Mládenec, povedám ti, vstaň. Tu posadil sa ten, ktorý bol zomretý a začal hovoriť. I dal ho jeho matke. Vtedy všetkých pojala bázeň, vebili Boha a riekli: Veľký prorok povstal medzi nami a Boh navštívil svoj ľud. A rozniesla sa o ňom táto reč po celom Judsku a po všetkom okolí.

(Lk 7, 11—17.)

Vzkriesenie dcéry Jairovej.

I stalo sa, keď sa Ježiš navrátil, prijal ho zástup; lebo všetci ho očakávali. A hľa, prišiel muž, menom Jair, a ten bol predstaveným synagogy, i padol Ježišovi k nohám a prosil ho, aby vošiel do jeho domu; lebo mal jediná dcéru, asi dvanásťročnú, a tá skonávala. I prihodilo sa, keď išiel, že ho zástupy tisly... Keď ešte hovoril, prišiel ktosi k predstavenému synagogy a riekol mu: Tvoja dcéra umrela; neunúvaj ho. Ale Ježiš keď počul tú reč, odpovedal otcovi toho dievčaťa: Neboj sa; len ver a spomôže sa jej. A keď prišiel do domu, nedal nikomu so sebou vojsť, okrem Petrovi, Jakubovi a Jánovi, otcovi a matke dievčaťa. A všetci plakali a kvílili za ňou. Ale on riekol: Neplačte; neumrelo dievča, ale spí. I vysmievali sa mu, lebo vedeli, že umrelo. On však chytil ho za ruku, volal a riekol: Dievča, vstaň! I navrátil sa mu duch a naskutku vstalo. A kázal, aby mu dali jesť. I trnuli a divili sa jeho rodičia, ktorým prikázal, aby nikomu nepovedali, čo sa stalo.

(Lk 8, 40—56.)

Vzkriesenie Lazára.

Bol tiež chorý istý Lazár z Betánie, z mestečka Márie a jej sestry Marty. A to bola tá Mária, ktorá pomazala Pána masťou a poutierala

mu nohy svojimi vlasmi, ktorej brat Lazár ochorel. Poslaly teda jeho sestry k nemu a riekly: Pane, hľa, ochorel ten, ktorého miluješ. Keď to počul Ježiš, riekol im: Táto choroba nie je na smrť, ale na slávu Božiu, aby Syn Boží bol oslávený skrze ňu. A Ježiš miloval Martu i jej sestru Máriu a Lazára. Keď teda počul, že je chorý, ostal ešte, a to dva dni, na tom mieste. A až potom povedal svojim učeníkom: Poďme zase do Judska!... Prišiel teda Ježiš a našiel ho už štyri dni pochovaného v hrobe. A Betánia bola blízko Jeruzalema, asi na pätnásť honov. A mnohí zo Židov poprichádzali k Marte a k Márii, aby ich tešili pre ich brata. Marta teda, ako počula, že Ježiš prichádza, išla mu naproti, Mária však sedela doma. I riekla Marta Ježišovi: Pane, keby si bol tu býval, môj brat nebol by umrel; ale viem, že i teraz, o čokoľvek Boha požiadaš, Boh ti dá. Riekol jej Ježiš: Tvoj brat vstane. Riekla mu Marta: Viem, že vstane pri vzkriesení v posledný deň. Riekol jej Ježiš: Ja som vzkriesenie a život; kto verí vo mňa, bude žiť, hoci by aj bol umrel. A každý, kto žije a verí vo mňa, neumrie naveky. Veríš to? Riekla mu: Áno, Pane, ja som uverila, že si ty Kristus, Syn Boha živého, ktorý si prišiel na tento svet. A keď to povedala, odišla a zavolať mlčky Máriu, svoju sestru, a riekla: Učiteľ je tu a volá ňu. Tá, ako to počula, vstala náhle a išla k nemu; lebo Ježiš nebol ešte prišiel do mestečka, ale bol ešte na tom mieste, kde ho stretla Marta. Židia teda, ktorí boli s ňou v dome a ju tešili, keď videli, že Mária náhle vstala a išla von, išli za ňou a riekli: Ide k hrobu, aby sa tam vyplakala. A Mária, keď prišla tam, kde bol Ježiš, ako ho uzrela, padla mu k nohám a riekla mu: Pane, keby si tu bol býval, brat môj nebol by umrel. Ježiš teda, keď ju videl plakať, i Židov, ktorí prišli s ňou, že plačú, rozochvel sa v duchu a pobúrili sa a riekol: Kde ste ho položili? Riekli mu: Pane, poď a pozri. Tu Ježiš zaplakal. Vtedy riekli Židia: Hľa, ako ho miloval! A niektorí z nich hovorili: Či tento, ktorý otvoril oči slepému od narodenia, nemohol učiniť, aby tento neumrel? Tu Ježiš, znovu rozochvený sám v sebe, pristúpil k hrobu. Bola to jaskyňa a kameň ležal na nej. Riekol Ježiš: Odvalte kameň. Riekla mu Marta, sestra zosnulého: Pane, už páchne; veď štvordenný je. Riekol jej Ježiš: Či som ti nepovedal, že keď budeš veriť, uzrieš slávu Božiu? Odvalili teda kameň. Tu Ježiš pozdvihol oči hore a riekol: Otče, ďakujem ti, že si ma vyslyšal. Ja som síce vedel, že ma vždycky vyslyšíš, ale pre ľud, ktorý stojí okolo, riekol som to, aby uverili, že si ma ty poslal. Keď to povedal, zavolať veľkým hlasom: Lazár, poď von! A hneď vyšiel ten, ktorý bol umrel, poviazaný na nohách i na rukách povojmi, a tvár mal zahalenú ručníkom. Riekol im Ježiš: Porozväzujte ho a nechajte, nech odíde. Vtedy mnohí so Židov, ktorí boli prišli k Márii a Marte a videli, čo Ježiš učinil, uverili v neho.

(Jn 11, 1—45.)

Lekárka o zdanlivej smrti.

Stupor (stfípnutie), ktorý tak postúpil, že by mohol byť zamenený so smrťou. a ktorý potom náhle, na jednoduché oslovenie prechádza do úplného uzdravenia. presahuje lekárske skúsenosti.

(Dr. K. Knurová—Dr. J. Beran: *Christus medicus.*)

S ú h r n :

Pán Ježiš aj mŕtvych kriesil. Keďže pri týchto jeho zázračných vzkrieseniach nejde o prípady zdanlivej smrti, prirodzene ich vysvetliť nemožno. Všetky tri vzkriesenia mŕtvych boli teda pravými zázrakmi.

Z m ŕ t v y c h v s t a n i e P á n a J e ž i š a .

Obsah: 1. Najvýznamnejší zázrak Pána Ježiša. — 2. Pán Ježiš skutočne zomrel na kríži. — 3. Pána Ježiša po zmŕtvychvstaní videl celý rad spoľahlivých svedkov — 4. Títo svedkovia za zmŕtvychvstanie Pána Ježiša aj mučenícku smrť podstúpili. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Najvýznamnejší zázrak Pána Ježiša. — Najväčším a najvýznamnejším zázrakom Pána Ježiša je jeho zmŕtvychvstanie. Tento jeho zázrak je tak dôležitý, že ho sv. Pavol vyhlásil za základ nášho náboženstva slovami: „Keby Kristus nevstal zmŕtvych, márne je naše kázanie, márna je i vaša viera.“ (1 Kor 15, 14.)

V súvislosti so zmŕtvychvstaním Pána Ježiša musíme zistiť: a) či Pán Ježiš skutočne zomrel na kríži? b) kto videl Pána Ježiša po jeho zmŕtvychvstaní?

2. Pán Ježiš skutočne zomrel na kríži. — Svedčia nám o tom tieto okolnosti:

a) U Rimanov sa každé ukrižovanie muselo skončiť smrťou, a preto sa pred smrťou nezachránil ani Pán Ježiš.

b) Vojaci Pánu Ježišovi nepolámali kosti.

c) Jeden z vojakov prepichol Pánu Ježišovi bok, z ktorého potom tiekla krv a voda.

d) Službu konajúci stotník podal Pilátovi zprávu o skutočnej smrti Pána Ježiša.

e) Pilát dovolil Pána Ježiša pochovať.

f) Farizeji nič nenamietali proti pochovanlu Pána Ježiša a spokojne odišli s Kalvárie.

g) Priatelia Pána Ježiša nielen že složili telo svojho Majstra s križa, ale ho aj zabalzamovali a pochovali.

h) Panna Mária dovolila pochovať svojho Syna.

i) Pán Ježiš bol pri pohrebe zabalený do plachty, napustenej voňavkami, a keby ešte nebol býval celkom mŕtvy, rozhodne by ho bola v uzavretom hrobe udusila silná vôňa týchto voňaviek.

Po uvážení všetkých týchto okolností nemôže byť teda ani len najmenej pochybnosti o tom, že Pán Ježiš po svojom ukrižovaní skutočne zomrel.

3. Pána Ježiša po zmŕtvychvstaní videl celý rad spoľahlivých svedkov. — Evanjeliá rozprávajú nám o dvanástich zjaveniach Pána Ježiša po jeho zmŕtvychvstaní.

a) Najsamprv zjavil sa Pán Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní pri prázdnom hrobe Márii Magdaléne, a to v podobe záhradníka. (Mk 16, 9—11.; Jn 20, 11—18.)

b) Asi v tom istom čase zjavil sa nábožným ženám, vracajúcim sa od prázdneho hrobu. (Mt 28, 9—10.)

c) Cez deň zjavil sa Pán Ježiš sv. Petrovi. (Lk 24, 36.; Jn. 20, 19; I. Kor. 15, 5.)

d) Podvečer zjavil sa Pán Ježiš dvom emauzským učeníkom. (Mk. 16, 12.; Lk 24, 12.)

e) Večer zjavil sa Pán Ježiš desiatim apoštolom v neprítomnosti Tomášovej. (Lk 24, 36.; Jn 20, 19.; I. Kor. 15, 5.)

f) O osem dní neskôršie zjavil sa jedenástim apoštolom v prítomnosti Tomáša (Jn 20, 24.; I. Kor. 15, 7.)

g) Raz zjavil sa Pán Ježiš apoštolom na nejakom vrchu v Galilejsku. (Mt. 28, 16.; Mk 16, 14.)

h) Pri jazere Genezaretskom zjavil sa Pán Ježiš siedmim učeníkom, medzi ktorými boli aj piati apoštolí. (Jn 21, 1.)

i) Pri jednej príležitosti zjavil sa Pán Ježiš asi 500 učeníkom. (1 Kor 15, 6.)

j) Za neznámych okolností zjavil sa Pán Ježiš sv. Jakubovi. (1 Kor 15, 17.)

k) Na 40-ty deň zjavil sa Pán Ježiš na vrchu Olivovom všetkým apoštolom. (Lk 24, 44—53.; Mk 16, 19—20.; Sk ap. 1, 3—12.)

l) Posledný raz zjavil sa Pán Ježiš pred Damaskom Šavlovi. (1 Kor 15, 8.)

4. Tito svedkovia za zmŕtvychvstanie Pána Ježiša aj mučovnícku smrť podstúpili. — Spominaní svedkovia zmŕtvychvstania Kristovho neboli Iudia Iahkoverní. Boli to Iudia opatrní, ktorí len po dlhších pochybnostiach uverili v zmŕtvychvstanie svojho Majstra. Keď napr. nábožné ženy rozprávaly o zmŕtvychvstani Pána Ježiša, apoštoli im neverili. (Lk 24, 10—11.) A keď Tomáš počul o zmŕtvychvstani Pánovom, vyhlásil: „Ak len neuvidím jazvy od klinov na jeho rukách a nevložíim svoj prst do miesta klinov a nevložíim svoju ruku do jeho boku, neuverím.“ (Jn 20, 25.) Keď sa však presvedčili o zmŕtvychvstani Kristovom, boli hotoví zaň aj mučovnícku smrť podstúpiť. Svoju vieru v zmŕtvychvstanie Kristovo títo svedkovia teda aj krvou spečatili. Svedectvo týchto svedkov postačilo aj židovskému spisovateľovi, Jozefovi Flaviovi a vynútilo od neho slová: „Zjavil sa im tretieho dňa opäť živý, ako božskí proroci toto a tisíce iných vecí boli o ňom predpovedali.“ (Starožitnosti židovské, XVIII. 3, 3.) Keď Jozefovi Flaviovi postačilo svedectvo apoštolov a ostatných spomenutých svedkov zmŕtvychvstania Kristovho, musí ono postačiť aj nám, veriacim kresťanom-katolíkom.

(Cvičenia: Ktorý je najväčší a najvýznamnejší zázrak Pána Ježiša? — Ako pozeral na tento zázrak sv. Pavol? — Odkiaľ to vieme? — Co sa musíme pýtať v súvislosti so zmŕtvychvstanim Pána Ježiša? — Co nám svedčí o skutočnej smrti Pána Ježiša? — Môže byť ešte nejaká pochybnosť o skutočnej smrti Pána Ježiša? — O koľkých zjaveniach Pána Ježiša po jeho zmŕtvychvstani rozprávajú nám evanjeliá? — Komu sa zjavil Pán Ježiš po svojom zmŕtvychvstani? — Môžeme sa spoľahnúť na svedectvo týchto svedkov? — Neboli to azda Iudia Iahkoverní? — Odkiaľ vieme, že neboli Iahkoverní? — Čím spečatili títo svedkovia svoju vieru v zmŕtvychvstanie Pána Ježiša? — Spoľahol sa na svedectvo týchto svedkov aj nejaký inoverec? — Kto to bol? — Co napísal Jozef Flavius o zmŕtvychvstani Pána Ježiša? — Co z toho plynie pre nás?)

Čítanie:

Písmo sväté o smrti Pána Ježiša.

Sv. Matúš: „Ježiš zasa zvolal veľkým hlasom a vypustil ducha.“ (Mt 27, 50.)

Sv. Marek: „Ježiš zvolal veľkým hlasom a vypustil dušu.“ (Mk 15, 37.)

Sv. Lukáš: „Ježiš volal veľkým hlasom a riekol: Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha. A keď to povedal, vypustil dušu.“ (Lk 23, 46.)

Sv. Ján: „Keď Ježiš prijal ocot, riekol: Dokonané je! Naklonil hlavu a vypustil dušu.“ (Jn 19, 30.)

Sv. Peter: „Ježiša Nazaretského, muža od Boha medzi vami osvedčeného mocnými činmi a zázrakmi a znameniami... pribili ste a usmrtili.“ (Skt 2, 22—23.) — „Pôvodcu života ste zabili, ktorého Boh vzkriesil zmŕtvych, čoho sme my svedkami.“ (Skt 3, 15.)

Prebodnutie srdca Kristovho.

Židia teda, keďže bol prípravný deň, aby neostaly telá na kríži cez sobotu (bol to totiž veľký deň ten sobotný), prosili Piláta, aby sa im zlámaly hnáty, a (oni) sňali sa (s krížom). Prišli teda vojaci a polámali síce hnáty prvému i druhému, ktorí boli ukrižovaní s ním; ale keď prišli k Ježišovi, ako videli, že už umrel, nezlámali mu hnáty, ale jeden z vojakov otvoril mu bok kopijou, a hneď vyšla krv a voda. A ten, ktorý (to) videl, vydáva svedectvo, a jeho svedectvo je pravdivé. A on vie, že hovorí pravdu, aby ste i vy verili. (Jn 19, 31—35.)

Krv a voda.

Dr. Barbet rozťal... tento gordický uzol dohadov a domniek lekárskeho experimentom. Preboďoval aspiračnou ihlou srdcia mŕtvol, potom to isté robil širokým amputačným nožom, aby dosiahol podmienok čo najpodobnejších podmienkam pri hrote kopije rímskej. Presvedčoval sa potom sekciou o svojich nálezoch. A čo zistil? To, že u ľudí dlhšou a bolestnou agóniou umierajúcich vytvára sa v osrdečníku tzv. hydropericard, ktorého serozný výpot — vode celkom podobný — vychádza zároveň s krvou pravej predsene von... Aký to triumf najnovšieho bádania, len minulého roku vo februári publikovaného! A my túto krv a vodu vidíme presne na onom širokom posmrtnom krvnom výrone pravého boku, siahajúcom až po okraje hrudného koša, kde medzi tmavou srazenou krvou zostali ešte miesta biele. t. j. bezfarebné.

(Dr. R. W. Hynek: Veda a Golgota.)

Pochovanie Pána Ježiša.

Po tomto však Jozef z Arimatie (keďže bol učenským Ježišovým, ale tajným, zo strachu pred Židmi) poprosil Piláta, aby smel sňať telo Ježišovo. A Pilát dovolil. Prišiel teda a sňal telo Ježišovo. A prišiel i Nikodém, ktorý bol prišiel k Ježišovi prvej v noci, a priniesol asi sto funtov miešaniny z myrhy a aloe. Vzali teda telo Ježišovo a zavinuli ho do plachiet s voňavkami, ako je u Židov obyčaj pochovávať. A na tom mieste, kde bol ukrižovaný, bola záhrada a v tej záhrade nový hrob, v ktorom ešte nikto nebol uložený. Tam teda pre prípravný deň židovský uložili Ježiša preto, že hrob bol nablízku.

(Jn 19, 38—42.)

Slová sv. Pavla.

Odovzdal som vám predne, čo som i prijal: že Kristus umrel za naše hriechy podľa Písem; a že bol pochovaný, a že vstal zmŕtvych tretieho dňa podľa Písem; a že sa zjavil Kefasovi, a potom jedenástim. Potom zjavil sa viac než päťsto bratom spolu, z ktorých mnohí až dosiaľ žijú, niektorí však usnuli. Potom sa zjavil Jakubovi, neskoršie všetkým apoštolom. Naposledy však zo všetkých, ako nedochôdcaťu, zjavil sa i mne.

(1 Kor 15, 3—8.)

Zjavenie Pána Ježiša po zmŕtvychvstaní.

Tieto zjavenia ukazujú čo do sprievodných okolností, času a miesta, osôb a spôsobu veľkú rozmanitosť. Kristus sa zjavuje svojim ráno, cez deň a večer; vidia ho v slobodnej prírode, v uzavretej miestnosti, na verejných cestách a pri jazere, potom na vrchu. Prítom sa Vzkriesený nezjavuje iba jednému alebo druhému, ale aj mnohým naraz. To sú zasa nielen ženy, ale aj mužovia. Všetci vidia Vzkrieseného v bezprostrednej blízkosti. A nielen že ho vidia; aj hovoria s ním, jedia s ním, môžu sa ho rukami dotýkať. Slovom, Kristus urobil všetko, aby odstránil aj najmenšiu pochybnosť o skutočnosti zjavenia a totožnosti svojho tela s predošlým.

(Dr. M. Višňovský: Resurrexit.)

S ú h r ň :

Pán Ježiš na kríži skutočne zomrel a na tretí deň po svojej smrti vstal zmŕtvych. Svedčí nám o tom celý rad spoľahlivých svedkov, ktorí za zmŕtvychvstanie Pána Ježiša aj mučenícku smrť podstúpili. O zmŕtvychvstaní Pána Ježiša nemôže byť teda ani len najmenšej pochybnosti.

Pokusy nepriateľov.

Obsah: 1. Hypotéza podvodu. — 2. Hypotéza zemetrasenia. — 3. Hypotéza zdanlivej smrti. — 4. Hypotéza vizionárska. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Zmŕtvychvstanie Pána Ježiša je základným článkom nášho náboženstva, a preto je vystavené stálym útokom našich nepriateľov. Nie je potom div, že v súvislosti so zmŕtvychvstaním Pána Ježiša vzniklo niekoľko odvážnych hypotéz, ktoré však nemôžu vyvrátiť našu vieru v zmŕtvychvstanie Pána Ježiša.

1. Hypotéza podvodu. — Pôvodcom tejto hypotézy je Reimarus⁷², ktorý tvrdil, že Pán Ježiš nevstal vôbec zmŕtvych. Jeho mŕtvola bola, vraj, ukradnutá z hrobu a apoštoli potom rozchyrovali, že vstal zmŕtvych. O ukradnutí mŕtvoly Pána Ježiša nemôže však byť reči.

Mŕtvolu Pána Ježiša nemohli ukradnúť z hrobu apoštoli, lebo:

a) Hrob Pána Ježiša bol strážený vojskom, privalený kameňom a zapečatený úradnou pečatou. Že by táto stráž bola zaspala, je nemysliteľné. Rímska vojenská disciplína trestala takýto prečin smrťou a strážcovia hrobu Kristovho namiesto trestu dostali peňažitú odmenu.

b) Apoštoli boli zastrašení smrťou svojho Majstra a neboli by si trúfali odnieť mŕtvolu, stráženú vojskom.

c) Keby apoštoli boli ukradli mŕtvolu Pána Ježiša, farizeji by ich boli museli vziať pre krádež mŕtvoly na zodpovednosť a prípadne aj potrestať. O takomto niečom nemáme však nijakých správ. Tiež nie je mysliteľné, že by apoštoli boli životy obetovali za vieru toho Krista, ktorého mŕtvolu z hrobu sami ukradli.

Mŕtvolu Pána Ježiša nemohli z hrobu ukradnúť ani farizeji, veď by jej ukradnutím boli dali podnet k domnienke, že Kristus Pán vstal zmŕtvych. Okrem toho by sotva boli vedeli pomlčať o tejto krádeži, keď sa pod dojmom zmŕtvychvstania Kristovho ich vlastní prívrženci stávali kresťanmi. Naopak. Boli by v záujme svojho náboženstva a národa ukradnutú mŕtvolu Pána Ježiša

⁷² Hermann Samuel Reimarus (1694—1768), nemecký populárny filozof a prívrženec prirodzeného náboženstva.

ukázali, a tým by boli zadali smrteľnú ranu vzráhajúcemu sa kresťanstvu.

2. Hypotéza zemetrasenia. — Pôvodcom tejto hypotézy je **Edelmann**.⁷³ Ten tvrdil, že sa telo Kristovo pri zemetrasení prepadlo do skalnej trhliny. Jeho tvrdenie však neobstoí. Písmo sväté spomína síce zemetrasenie na Veľkú noc ráno, ale o nejakej prepadnutí mŕtvoly Kristovej pri tomto zemetrasení nemôže byť reči. Mŕtvola Pána Ježiša zabalená bola totiž do plátna. Keby sa teda pri zemetrasení bola prepadla, bola by sa musela prepadnúť aj s plátnom, do ktorého bola zakrútená. Plátno by rozhodne nebolo mohlo ostať v hrobe, lebo sa mŕtvola nemohla z neho vymotať. Písmo sväté výslovne hovorí, že sv. Peter a sv. Ján v nedeľu ráno našli v prázdnom hrobe plachty a šatku, do ktorých bola zabalená mŕtvola Pána Ježiša; samu mŕtvolu Kristovu však nenašli. (Jn 20, 3—8.) Okrem toho by apoštoli boli museli v hrobe nájsť aj nejakú trhlinu. Takúto trhlinu však v hrobe nenašli.

3. Hypotéza zdanlivej smrti. — Profesor **Paulus**⁷⁴ tvrdil, že Pán Ježiš nezomrel na kríži. Bol, vraj, len zdanlive mŕtvy a neskoršie v chladnom hrobe prišiel k sebe.

Je to tvrdenie nedokázané, lebo:

a) Pán Ježiš na kríži skutočne zomrel. O jeho smrti svedčí nám celý rad spoľahlivých svedkov, a nie je možné, že by sa všetci títo svedkovia boli mýlili pri zisťovaní tak zjavných prejavov života, akými sú: dych, tlkot srdca, telesná teplota a pod.

b) Keby Pán Ježiš nejakým spôsobom predsa len bol ostal na kríži pri živote, bol by sa musel zadusiť v uzavretom hrobe.

c) Keby sa Pán Ježiš nebol zadusil v hrobe, nebol by vládol odvaliť ten veľký kameň odo dveri hrobových bez vedomia vojenskej stráže.

d) Keby sa nejakou náhodou predsa len bol vyslobodil z hrobu, bol by sa musel liečiť a nebol by sa mohol ešte v ten istý deň zjaviť toľkým ľuďom, a to aj na vzdialenejších miestach (Emauzy).

⁷³ Johann Christian Edelmann (1698—1767), nemecký bohoslovec a neskoršie radikálny protikresťanský racionalista.

⁷⁴ Heinrich Eberhard Gottlob Paulus (1761—1851), nemecký evanjelický bohoslovec-racionalista.

e) Neskoršie by bol musel skutočne zomrieť, a my by sme museli vedieť o jeho druhom hrobe. O jeho druhej smrti a jeho druhom hrobe nemáme však nijakých zpráv.

f) Keby Pán Ježiš bol býval len zdanlive mŕtvy, to by sa o jeho zdanlivej smrti rozhodne boli museli dozvedieť aj jeho apoštoli, a tí by potom neboli položili svoje životy za vieru v jeho zmŕtvychvstanie.

4. Hypotéza vizionárska. — Strauss⁷⁵ a Renan⁷⁶ tvrdili, že Pán Ježiš sice skutočne zomrel na križi, ale nevstal, vraj, zmŕtvych. Jeho zjavenia po „zmŕtvychvstaní“ boli, vraj, len smyslovým klamom, halucináciou. Táto ich mienka však tiež nemá podkladu.

a) Halucináciu mávajú len ľudia duševne chorí a nervove podráždení a Pána Ježiša po zmŕtvychvstaní videli ľudia zdraví a striezliví (synovia prírody, rybári).

b) Halucináciu mávajú ľudia, ktorí na niečo stále myslia, a apoštoli a priatelia Pána Ježiša na zmŕtvychvstanie svojho Majstra veľmi mysleli. Prvé zprávy o jeho zmŕtvychvstaní prijali s pochybovaním. Mária Magdaléna pokladala ho napr. za záhradníka, dvaja emauzski učeníci za cudzinca a apoštolj za ducha atď.

c) Apoštoli si zpočiatku aj sami mysleli, že halucinujú (Lk 24. 39.), a až vtedy uverili v skutočnú prítomnosť svojho Majstra, keď Pán Ježiš zjedol pred nimi kus pečenej ryby a niečo medu.

d) Učenci hovoria, že väčší počet ľudí nemôže mať súčasne, na tom istom mieste a rovnakým spôsobom halucináciu. Pána Ježiša videlo však súčasne, na tom istom mieste a za rovnakých okolností veľmi veľa ľudí.

e) Keby všetky zjavenia Pána Ježiša po jeho zmŕtvychvstaní boli bývaly len halucináciou, to by sme sa museli pýtať: Prečo tie halucinácie prestaly na 40-ty deň samy od seba a prečo netrvaly ďalej?

Uvedené pokusy o vyvrátenie zmŕtvychvstania Pána Ježiša — ako vidieť — nemajú vážnejšieho podkladu, a preto nemôžu otriasť našu vieru v zmŕtvychvstanie Krista Pána.

⁷⁵ David Friedrich Strauss (1808—1874), nemecký náboženský spisovateľ-racionalista.

⁷⁶ Ernest Renan čítaj Rena (1823—1893), francúzsky orientalista a filozof.

(Cvičenie: Prečo býva stále napádané od nepriateľov zmŕtvychvstanie Pána Ježiša? — Aké hypotézy vznikly v súvislosti so zmŕtvychvstaním Pána Ježiša? — Kto je pôvodcom hypotézy podvodu? — Čo tvrdil Reimarus? — Mohli mŕtvolu Pána Ježiša ukradnúť z hrobu apoštoli? — Prečo nie? — Mohli mŕtvolu Pána Ježiša ukradnúť z hrobu farizeji? — Prečo nie? — Kto je pôvodcom hypotézy zemetrasenia? — Čo tvrdil Edelmann? — Obstoí toto jeho tvrdenie? — Prečo nie? — Kto je pôvodcom hypotézy zdanlivej smrti? — Co učil Paulus? — Obstoí toto jeho tvrdenie? — Prečo nie? — Kto je pôvodcom hypotézy vizionárskej? — Co učil Strauss a Renan? — Má toto tvrdenie nejaký vedecký podklad? — Prečo nie? — Môžu hypotézy nepriateľov nejak otriasť našu vieru zmŕtvychvstanie Pána Ježiša?)

Čítanie:

Ukrižovanie.

Ukrižovaný umieral najhroznejším spôsobom pri plnom vedomí. Doslovne ako rozšliapnutý červ, ktorého rozdrvila ťažká čižma a nechala svojmu osudu i neodvratnému, konečnému zániku! Postihnutý bol strašnými kŕčmi, ktoré môže posúdiť iba ten, kto často trpieva kŕčmi lýtok alebo žľčovými, či ľadvinovými kamienkami. Tento jedine si vie urobiť aspoň len trošku približnú predstavu, čo to znamená byť pribitý a zomierať na kríži. Strašné kŕče zachvacujú predovšetkým svalstvo prsné, ktoré má za účel mechanicky rozširovať a zužovať prsný kôš, a tým nasávať alebo odtiať vyháňať vzduch, To všetko deje sa bez nášho vedomia, celkom automaticky. Zpočiatku je len zafázený a rušený vonkajší dýchač proces, ale keď potom očividné silné rozťahovače prs nadobudnú prevahy nad slabšími sťahovačmi, najmä keď kŕč prejde na bránicu, ocitne sa prsný kôš v ustrnulej pozícii a nemôže ďalej vymieňať vzduch, potrebný na okysličovanie krvi! Nemôžeme ani vdychovať, ani vydychovať. Takto postihnutý zbledne, zbelasie, zosinie! Zastavením dýchania zastaví sa i práca srdca, a tým dostaví sa smrť.

(Dr. R. W. Hynek: Veda a Golgota.)

Stráž pri hrobe Pána Ježiša.

Na druhý deň však, ktorý je po prípravnom dni, sišli sa kniežatá kňazské a farizeji k Pilátovi, a riekli: Pane, rozpamätali sme sa, že ten zvodca ešte za živa riekol: Po troch dňoch zasa vstanem. Rozkáž teda strážiť hrob až do tretieho dňa, aby azda neprišli jeho učeníci a ukradli ho a riekli ľudu: Vstal zmŕtvych, a bude posledný blud horší od prvého. Riekol im Pilát: Máte stráž, idte, strážte si, ako viete. A oni odišli, zapečatili kameň a opevnili hrob strážou. (Mt 27, 62—66.)

Rímska vojenská disciplína.

O rímskej vojenskej disciplíne jasne hovorí nasledujúci príklad.

Roku 79 po Kr. nastal sopečný výbuch talianskej sopky Vezuva. Horúca láva zaliala celé okolie a popol pochoval celé mestá, medzi nimi aj Pompeje. Keď prišlo toto nešťastie, nastrašení ľudia utekali, aby si zachránili život. A vtedy stál na stráži v Pompejách rímsky vojak. Povinnosť ho tam postavila. Vo veľkej trme-vrme pri výbuchu Vezuva zabudli na neho a neodvolali ho. Keď už všetko utieklo z mesta, vojak ešte vždy stál na svojom mieste. Prišla horúca láva, zaliala všetko, ale on sa ani len nehnul s miesta. Stál na svojom mieste, až kým ho láva nepochovala. Keď sa nedávno konaly v Pompejách vykopávky, našli tohto vojaka stáť na stráži. A dnes najvzácnejším pokladom neapolského Borbonico-múzea je helma, pancier a kopija tohto hrdinského vojaka, ktorý radšej zahynul, ako by bol pošpinil česť rímskeho legionára... Takíto vojaci strážili aj hrob Pána Ježiša. Je preto nemožné, aby takíto bojovníci zaspali na stráži a dovolili voľakomu odniesť mŕtvolu Krista Pána.

(A. Kliman: Kristus a dnešný človek.)

Nemožnosť zdanlivej smrti Pána Ježiša.

Keby niektorý z našich racionalistov bol pochovaný za živa na niektorom našom cintoríne a uložený na dočasný odpočinok tým spôsobom, ako sa u nás ukladajú do čerstvého hrobu mŕtve telá zomrelých ľudí, mám za to, že by nám neprišiel rozprávať o tom, ako ľahko je pod zemou žiť a z jej úzuckého žalára vyjsť na svetlo božie. Podobne vedeli aj Židia dôkladne pochovávať telá zosnulých, i tých, ktorých si za života nesmierne vážili: ovinovali nohy, ruky a tvár nebožtíka tak tesne rúchami, kládli na neho také veľké množstvo omamujúcich masťí (v našom prípade skoro sto libier — Jn 19, 39.), kládli ho do kameného hrobu, ktorý bol uzavretý so všetkých strán a neprístupný čerstvému vzduchu. že by sa živý Kristus, ktorý v takejto polohe odpočíval asi tridsaťšesť hodín, bol musel zadusiť a umrieť bez najmenej možnosti urobiť niečo na záchranu svojho života.

(P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Výrok Straussov.

Polomŕtvy Kristus, ktorý by bol ešte potreboval lekársku opateru a konečne predsa by bol len zomrel, nikdy by nebol u apoštolov dosiahol to, aby ho mali za víťaza nad smrťou a hrobom a za Pána života.

(Strauss: Život Ježišov.)

Halucinácia.

Keby bola reč o tom, že sa Pán Ježiš raz jednému človekovi ako blesk bol zjavil, vtedy by sa ešte mohla predpokladať možnosť klamu. Ale Pán Ježiš sa zjavil viac rás, na viacerých miestach, za dlhší čas, jeden raz viac ako 500 ľuďom naraz. hovoril, karhal, vážne ustanovizne zakladal. jedol s apoštolmi, ba ešte ich vyzval aj na to, aby sa ho dotkli rukou — nasledovne čistým snom by bolo tu rozprávať o sebaklame. (A. Szuszay—A. Hlinka: Apologia.)

S ú h r n :

Pokusy nepriateľov o prirodzené vysvetlenie zmŕtvychvstania Pána Ježiša stroskotaly. Hypotéza podvodu, zemetrasenia, zdanlivej smrti a vizionárska pred vážnou vedou neobstojí. Preto o zmŕtvychvstaní Pána Ježiša nemožno vážne pochybovať.

Ježiš Kristus bol pravý Boh.

Obsah: 1 Pán Ježiš svoje božstvo dokázal svojimi zázrakmi a najmä svojim zmŕtvychvstaním. — 2. Božstvo Pána Ježiša uznávali súčasníci. — 3. Božstvo Pána Ježiša uznávali všetci kresťania uplynutých storočí. — 4. Konečný úsudok o Pánu Ježišovi. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Pán Ježiš bol pravý Boh. Dokazuje nám to jeho svätý život, najmä však jeho vlastné slová, ktorých pravdivosť dokazoval svojimi prorocťami a zázrakmi, a najmä svojim zmŕtvychvstaním. Okrem toho dokazujú nám to aj milióny kresťanov vo všetkých uplynutých storočiach.

1. Pán Ježiš svoje božstvo dokázal svojimi zázrakmi a najmä svojim zmŕtvychvstaním. — Pán Ježiš vyhlasoval sa za Syna Božieho a žiadal, aby ho aj Iudia uznali za Boha. Národ židovský ho však nechcel uznať za Boha a žiadal od neho, aby nejakým spôsobom dokázal svoje božstvo. Pán Ježiš vyhovel tejto žiadosti národa židovského a zázrakmi dokazoval svoje božstvo. Na svoje zázraky sa preto vždy odvolával ako na nepopierateľné dôkazy svojho božstva, lebo to boli skutky, aké nemôže vykonať nijaký človek, ale len všemohúci Boh. Pán Ježiš vyhlásil, že tieto zázra-

ky konal svojou mocou a na dôkaz svojho božstva. Nimi dokazoval, že je pravý Boh, ktorý má tú istú božskú prírodu ako Otec. (Jn 10, 30.) Svojimi zázrakmi Pán Ježiš v krátkom čase presvedčil pochybovačov o svojom božstve, takže mu Iudia začali preukazovať aj božskú úctu. Najväčší dojem urobil Pán Ježiš u Židov svojím zmŕtvychvstaním. Týmto svojím zmŕtvychvstaním presvedčil o svojom božstve aj najväčších pochybovačov a urobil svojimi prívržencami aj najväčších svojich odporcov. Je to aj pochopiteľné. Naša životná skúsenosť nás predsa učí, že mŕtvy človek prirodzeným spôsobom nemôže vstať zmŕtvych. Keď teda Pán Ježiš predsa len vstal z mŕtvych, to znamená, že nemohol byť len človek, ale bol Boh. Jedine Boh je Pánom života a smrti.

2. Božstvo Pána Ježiša uznávali súčasníci. — Svojimi zázrakmi a svojím zmŕtvychvstaním presvedčil Pán Ježiš o svojom božstve už aj svojich súčasníkov, takže už oni pokladali ho za Boha.

a) Pána Ježiša uznávali za Boha predovšetkým apoštoli. Sv. Peter napr. pri Cezarei Filipovej verejne vyznal svoju vieru v božstvo Pána Ježiša slovami: „Ty si Kristus, Syn Boha živého!“ (Mt 16, 16.) Ešte dojímavejšie vyznal však túto svoju vieru sv. Tomáš, keď zvolal: „Pán môj a Boh môj!“ (Jn 20, 28.)

b) Pána Ježiša za Boha okrem apoštolov uznávali aj iní jeho súčasníci. Vidíme to na ich počinaní. Slepec od narodenia napr. po svojom uzdravení padol na zem pred Pánom Ježišom a „klaňal sa mu.“ (Jn 9, 38.) Žiaľom zronená Marta vyhlásila: „Ja som uverila, že si ty Kristus, Syn Boha živého, ktorý si prišiel na tento svet!“ (Jn 11, 27.) A keď Pán Ježiš utišil búrku na mori, „tí, ktorí boli na loďke, prišli, klaňali sa mu a' riekli: Ozaj Syn Boží si!“ (Mt 14, 33.)

c) Pána Ježiša uznával za Boha aj bývalý prenasledovateľ kresťanov, sv. Pavol. Rozprávajú nám o tom Skutky apoštolské, keď o ňom píše: „Ohlasoval v synagogách Ježiša, že je on Syn Boží.“ (Skt. 9, 20.) V liste Kolosanom však aj sám sv. Pavol píše, že v Pánu Ježišovi „prebýva všetka plnosť božstva.“ (Kol 2, 9.)

3. Božstvo Pána Ježiša uznávali všetci kresťania uplynutých storočí.

a) Božstvo Pána Ježiša uznávali prví kresťania. Svedčí o tom list Plinia ml., ktorý píše, že sa kresťania „za ranného úsvitu

schádzavali, aby Kristovi, svojmu Bohu, chválospevy spievali.“ (Plin. iun. epist. X., 9.) Svedčia nám však o tom aj najstarší cirkevní spisovatelia. Tak napr. sv. Ignác, učeník sv. Pavla († 107), nazýva Pána Ježiša Bohom v ľudskej podobe. A sv. Irenej píše: „Apoštolí by ho určite neboli nazývali Bohom, keby nebol pravý Boh.“ A podobne písali aj iní.

b) Božstvo Pána Ježiša uznávali všetci kresťanskí mučeníci, počnúc od sv. Štefana až po mučeníkov najnovších časov, ktorí za svoje presvedčenie o božstve Kristovom aj svoje životy obetovali.

c) Božstvo Pána Ježiša uznávali všetci spisovatelia, básnici, umelci, ktorí o Kristu Pánovi písali, básnili, obrazy a sochy Kristove maľovali a vykresávali.

d) Božstvo Pána uznávaly všetky tie hrdinské duše, ktoré sa pre Krista zapieraly a pre neho prisny život viedly (napr. svätí, misionári a iní).

4. Konečný úsudok o Pánu Ježišovi. — Pán Ježiš bol Boh! — tak nám hovoria všetky uplynuté storočia a tak je presvedčená väčšina ľudstva už vyše 1900 rokov. Toto presvedčenie nevedely vyhubiť zo srdc ľudských ani prenasledovania, ani bludy, ani vojny, ani revolúcie, ani prevraty. Veľká väčšina ľudstva vždy pokladala, pokladá a aj v budúcnosti bude pokladať Pána Ježiša za Boha. Viera v božstvo Pána Ježiša udržiavala v minulosti milióny ľudí na ceste čnosti a šľachetnosti a dodávala im sily, aby v pokušení neklesly, v krížoch nezúfaly a v čnosti neochabli. Preto aj my musíme uznať Pána Ježiša za Boha a musíme zvoľať slovami sv. Petra: „Ty si Kristus, Syn Boha živého!“ (Mt 16, 16.)

(Cvičenie: Bol Pán Ježiš len obyčajný človek? — Odkiaľ vieme že Pán Ježiš nebol len človek? — Za koho sa vyhlasoval Pán Ježiš? — Co žiadal Pán Ježiš od ľudí? — Uznal národ židovský Pána Ježiša za Boha? — Co žiadal národ židovský od Pána Ježiša? — Vyhovel Pán Ježiš tejto žiadosti národa židovského? — Čím dokazoval Pán Ježiš svoje božstvo? — Odvolával sa Pán Ježiš na svoje zázraky? — Mohly byť zázraky dôkazom božstva Kristovho? — Aký dojem urobily na Židov zázraky? — Ktorý zázrak Pána Ježiša urobil najväčší dojem na Židov? — Prečo urobilo zmŕtvychvstanie Pána Ježiša najväčší dojem na Židov? — Koho presvedčil Pán Ježiš svojimi zázrakmi o svojom božstve? — Verili apoštolí v božstvo Pána Ježiša? — Odkiaľ to vieme? — Uznávali Pána Ježiša za Boha aj iní súčasníci? — Odkiaľ to vieme? — Kto zo súčasníkov uznával ešte Pána Ježiša za Boha? — Odkiaľ to vieme? — Uzná-

vali Pána Ježiša za Boha aj kresťania uplynutých storočí? — Odkiaľ to vieme? — Co nám hovoria o Pánu Ježišovi uplynuté storočia? — Podarilo sa vyhubiť zo srdc ľudských toto presvedčenie? — Aký účinok malo v minulosti toto presvedčenie? — Za koho musíme vyhlásiť aj my Pána Ježiša?)

Čítanie:

Posolstvo Jánovo.

Ale Ján, keď počul vo väzení skutky Kristove, poslal dvoch zo svojich učeníkov a riekol mu: Ty si ten, ktorý má prísť, alebo iného očakávame? Ježiš odpovedal a riekol im: Idte, oznámte Jánovi, čo ste počuli a videli; slepí vidia, chromí chodia, prašiví sa očisťujú, hluchí počujú, mŕtvi sa kriesia, chudobným zvestuje sa evanjelium.

(Mt 11, 2—5.)

Význam zázrakov Pána Ježiša.

I nastala slávnosť posvätenia chrámu v Jeruzaleme, a bola zima. A Ježiš prechádzal sa v chráme v sieni Šalamúnovej. Tu obstúpili ho Židia a riekli mu: Dokedy nám budeš rozčuľovať dušu? Ak si ty Kristus, povedz nám to otvorene. Odpovedal im Ježiš: Povedám vám to, a neveríte. Skutky, ktoré ja konám v mene svojho Otca, tie vydávajú svedectvo o mne; ale vy neveríte... Ja a Otec sme jedno. Tu chytali Židia kamene, aby ho ukameňovali. Odpovedal im Ježiš: Mnoho dobrých skutkov preukázal som vám od Otca; za ktorý z týchto skutkov kameňujete ma? Odpovedali mu Židia: Nekameňujeme ťa za dobrý skutok, ale za rúhanie, pretože ty, ako človek, činiš sa Bohom. Odpovedal im Ježiš: Ak nekonám skutky svojho Otca, neverte mi; ale ak konám, keď už mne nechcete veriť, verte skutkom, aby ste poznali a verili, že Otec je vo mne a ja som v Otcovi. Vtedy chceli ho chytiť, ale on ušiel im z rúk.

(Jn 10, 22—39.)

Napoleon o Pánu Ježišovi.

Ako je to možné, aby sa Žid, syn tesárov, už za živa, hneď ako vystúpil, vydával za samého Boha, za Stvoriteľa sveta? Pripisuje si právo, aby sa mu klaňalo celé ľudstvo, stavia si vlastnými rukami chrám, nie z balvanov, ale z ľudských srdc. Svet trpne nad úspechmi Alexandrovými. — a predsa, hľa tu iný dobyvateľ, ktorý pre seba uchvacuje a sebe privlastňuje nie jeden národ, ale celé ľudstvo! Aký to zázrak! Duša ľudská so všetkými svojimi mohutnosťami stáva sa majetkom Kristovým. A akým spôsobom?! Zázrakom, presahujúcim všetky zázraky. Žiada od ľudí lásku, teda niečo, čo ťažko možno dosiahnuť, o čo veľa ráz slávny mudrc márne prosí svojich niekoľkých

priateľov otec svoje dieťa, manželka svojho manžela: krátko, žiada srdce, a to celé srdce; žiada ho celkom, výhradne pre seba — a hľa, ľudstvo poslúchlo. Z toho súdim na jeho božstvo . . . Nijaký človek, hoci by bol býval akokoľvek väčší, nebol po svojej smrti tak dlho milovaný. Ktože miluje dnes Alexandra alebo Caesara? Nie, slávni mužovia nie sú milovaní: milovaný je jedine Kristus. Ja sa vyznám v ľuďoch, a preto vravím, že Kristus nebol jednoduchý človek, lebo dnes po 1800 rokoch, je ešte milovaný.

Hrdinské duše.

O hrdinoch som ti rozprával. Neboli to ani panovníci, ani vojvodcovia, ale ľudia, ktorí pracujú, strádajú a udatne bojujú pre Krista. Svet o nich nevie, prípadne sa im vysmieva. Nič zato! Oni len idú svojou cestou. Ďalej slúžia Kristovi. Zamyslel si sa už nad týmito ľuďmi? Nie sú to len ľudia nevzdelaní. Sú medzi nimi mužovia svetového mena, ktorí len po dlhom štúdiu dospeli k pozmeneniu svojho života. Ako je to možné, že títo ľudia vedia trpieť a prísny, ba bezohľadný život viesť pre Krista? Ako? Len tak že sú hlboko presvedčení o božstve Kristovom. (A. Kliman: Kristus a dnešný človek.)

Dojemné slová biskupa Bougauda.⁷⁷

Spočítajte, ak môžete, tie milióny mučeníkov zo všetkých národov a krajín, ktorí za osemnásť storočí šli na smrť pre neho ako na hody, planúc neprekonateľnou vierou v božstvo Ježiša Krista; pustovníkov, ktorí opustili pre neho všetko a ktorých život je jeden veľký div sebazaprenia, trpezlivosti a obetí; panien, ktoré po zrieknutí sa najvznešenejších radostí svetských, jemu sa zasnúbily, jemu zasvätily svoje čisté a panenské myšlienky; to množstvo svätých manželov, obeťavých matiek a nevinných dievčiat, ktoré jemu ďakujú všetkou krásou svojej duše; i nespočítateľné rady tých, ktorí prijali radostne a oddane z jeho ruky súženie; a konečne aj tých, ktorí veľkodušne z lásky k nemu začali nový život a pevnou nohou vystúpili na strmé výšiny kajúcnosti. (Mšgre E. Bougaud: Ježiš Kristus.)

S ú h r n :

Pán Ježiš bol Boh. Za Boha ho uznávali nielen jeho súčasníci, ale aj všetci kresťania minulých storočí. Za Boha ho teda musíme uznať aj my.

⁷⁷ Emile Bougaud, čítaj Bugó (zomr. 1888), francúzsky náboženský spisovateľ, biskup.

Tretia čiastka.

O CIRKVI KRISTOVEJ.

Založenie a známky Cirkvi.

Obsah: 1. Potreba a pojem Cirkvi. — 2. Pán Ježiš chcel založiť Cirkev. — 3. Pán Ježiš aj skutočne založil Cirkev. — 4. Úloha Cirkvi. — 5. Znamky Cirkvi. — Cvičenie — Čítanie. — Súhrn.

1. Potreba a pojem Cirkvi. — Účel pozemského života Pána Ježiša najlepšie vyjadrujú slová: „Tak Boh miloval svet, že Syna svojho jednorodného dal, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný.“ (Jn 3, 16.) Podľa týchto slov Pán Ježiš preto prišiel na svet, aby ľuďom k večnému spaseniu viedol. Jeho verejná činnosť obmedzovala sa však len na Palestínu a na súčasných obyvateľov palestínskych, a preto väčšina vtedajšieho ľudstva a neskoršie pokolenia (generácie) nemohly s ním prísť do osobného styku. Keď Pán Ježiš vystupoval na nebesia, obklopovalo ho len niekoľko prívržencov, ktorí tvorili len nepatrný zlomok celého ľudstva. Ak teda mal Pán Ježiš priviesť k večnému spaseniu celé ľudstvo, po svojom nanebevstúpení musel na zemi zanechať niekoho, kto by v jeho diele pokračoval. Pán Ježiš to aj skutočne urobil a zanechal na zemi svoju Cirkev.

Cirkev je spoločnosť kresťanov-katolíkov, ktorí sú sjednotení pod rímskym pápežom.

Slovo „cirkev“ pochádza z gréckeho slova „kyriaké“ a znamená „Pánova“ totiž spoločnosť, spolok, ktorého povinnosťou je pracovať na spásu ľudstva.

2. Pán Ježiš chcel založiť Cirkev. — Svedčia nám o tom jeho slová, zachované v Písme svätom. Pri Cezarei Filipovej Pán Ježiš

povedal sv. Petrovi: „Ty si Peter, a na túto skalu vystavím svoju Cirkev...“ (Mt 16, 18.) Svojim apoštolom zasa povedal: „Keď ani Cirkev neposlúchne, maj sa ako pohan a mýtnik.“ (Mt 18, 17.) Okrem toho Pán Ježiš často rozprával vo svojich podobenstvách o svojom stáde, o svojom ovčinci, o svojom kráľovstve, pod čím vždy rozumel Cirkev.

Svoju Cirkev predstavoval si Pán Ježiš ako viditeľnú spoločnosť. Vyplýva to z jeho slov, ktorými svoju Cirkev prirovnával k mestu, postavenému na skale (Mt 5, 14.). Vyplýva to však aj z tej okolnosti, že za členov svojej Cirkvi označoval viditeľných ľudí, ktorí sa viditeľným znamením (krstom) stanú jej údmi. Nesprávne bolo teda učenie Jána Husa, ktorý hlásal, že Cirkev je spoločnosťou ľudí k spásu predurčených (neviditeľná cirkev).

3. Pán Ježiš aj skutočne založil Cirkev. — Založil ju tým, že:

a) shromažďoval okolo seba veriacich,

b) vyvolil si zmedzi nich 12 apoštolov, ktorým dal moc spravovať veriacich,

c) ustanovil namiesto seba za viditeľnú hlavu svojej Cirkvi sv. Petra, sám však ostal jej neviditeľnou hlavou.

4. Úloha Cirkvi. — Svoju Cirkev založil Pán Ježiš preto, aby v diele ním započatom pokračovala a ľudí po jeho nanebevstúpení k večnému spaseniu viedla. Pán Ježiš v čase svojho pozemského života zastával trojaký úrad: učiteľský, kňazský a pastiersky. Ako najvyšší učiteľ Pán Ježiš poučoval ľudstvo o najdôležitejších pravdách náboženských (o Bohu, o Najsv. Trojici, o posmrtnom živote, o cieli nášho života, o prikázaniach Božích atď.) a učil, čo máme veriť a činiť, aby sme boli spasení. Ako najvyšší kňaz Pán Ježiš obetoval sám seba za hriechy sveta. Ako najvyšší pastier Pán Ježiš založil viditeľnú ríšu pre všetky národy, ktorým dal moc zákony dávať ľuďom. V tomto trojakom úrade má Cirkev zastupovať Pána Ježiša. Jej úlohou je teda:

a) učenie Kristovo hlásať a neporušené zachovať,

b) sväté sviatosti a iné prostriedky milosti vysluhovať,

c) veriacich spravovať a k dosiahnutiu večnej blaženosti privádzať.

5. Znamky Cirkvi. — Pán Ježiš založil len jednu Cirkev. Vysvitá to z jeho slov „na túto skalu vystavím svoju Cirkev“ (Mt

16. 18.) a „bude jedna ovčiarenň a jeden pastier“ (Jn 10. 16.). Za našich časov je však veľa rozličných cirkví na svete, ktoré sa všetky odvolávajú na Krista, hoci len jedna z nich môže byť pravá Cirkev Kristova. Pán Ježiš vo svojej vševedúcnosti predvídal toto veľké množstvo všelijakých cirkví, a preto svoju Cirkev hneď po jej založení opatril istými známkami, podľa ktorých ju ľudia bez akýchkoľvek ťažkostí poznať a od nepravých cirkví rozoznať môžu. Známkami Cirkvi Kristovej sú: jednotnosť, svätosť, všeobecnosť a apoštolskosť, lebo Cirkev Kristova zastupuje na zemi jedného Krista, svätého Krista, ktorý zomrel za všetkých ľudí a apoštolom sveril hlásanie svojho učenia.

Známkami Cirkvi Kristovej sú teda:

- a) jednotnosť, lebo Cirkev zastupuje jedného Krista,
- b) svätosť, lebo Cirkev zastupuje svätého Krista,
- c) všeobecnosť, lebo Kristus Pán zomrel za všetkých ľudí,
- d) apoštolskosť, lebo Kristus Pán apoštolom sveril hlásanie svojho učenia.

(Cvičenie: Ktoré slová vyjadrujú najlepšie účel pozemského života Kristovho? — Prečo prišiel Pán Ježiš na svet? — Na ktorú krajinu sa obmedzovala verejná činnosť Pána Ježiša? — Aké to malo následky? — Co bolo potrebné k tomu, aby Pán Ježiš celé ľudstvo mohol priviesť k večnému spaseniu? — Koho zanechal Pán Ježiš na zemi miesto seba? — Co je Cirkev? — Odkiaľ pochádza slovo „Cirkev“? — Co znamená slovo „Cirkev“? — Chcel Pán Ježiš založiť Cirkev? — Odkiaľ to vieme? — Ako si predstavoval Pán Ježiš Cirkev? — Odkiaľ to vieme, že si ju predstavoval ako viditeľnú spoločnosť? — Koho učenie sa protiví učeniu Pána Ježiša? — Ako si predstavoval Hus Cirkev? — Ako založil Pán Ježiš Cirkev? — Načo založil Pán Ježiš Cirkev? — Koľkoraký úrad sveril Pán Ježiš svojej Cirkvi? — Co je teda úlohou Cirkvi? — Koľko cirkví založil Pán Ježiš? — Je na zemi len jedna Cirkev? — Predvídal Pán Ježiš toto veľké množstvo rozličných cirkví? — Čím opatril Pán Ježiš svoju Cirkev? — Prečo ju opatril známkami? — Ktoré sú známky Cirkvi Kristovej? — Prečo musí byť Cirkev Kristova jednotná? — Prečo musí byť Cirkev Kristova všeobecná? — Prečo musí byť Cirkev Kristova apoštolská?)

C i t a n i e :

Úloha Cirkvi.

Cirkev je ústav podobný škole. Ako škola má účel vychovávať ľudí za spôsobilých štátnych občanov, tak Cirkev má účel vychovávať ľudí za spôsobilých občanov nebeských

(Fraňo Spirago: Katolícky ľudový katechizmus.)

Zaujímavý výrok.

Kristus nikde nezaložil kresťanstvo, nikde nezaložil „zvláštne náboženstvo“, — on len Cirkev založil. Kresťanstvo Kristovo jestvuje len vo forme Cirkvi. Cirkev sa nevyvinula z kresťanstva nejakým postupným odštiepovaním; Cirkev do kresťanstva nevštepilo ľudské smýšľanie alebo ľudská sila, tým menej prišla ona ako podpora ku náboženstvu, ako to nedávno vysvetľovali, ako by nejakú padajúcu budovu bolo treba piliermi podoprieť; — nie! Sám Kristus založil Cirkev, svoju jednu a jedinú katolícku Cirkev — a v podobe tejto Cirkvi zanechal nám on kresťanstvo.

(A. M. Weiss: Luther-Psychologie.)

Potreba Cirkvi.

Pán Ježiš odchádza zo sveta... Hlásal, ako sa treba klaňať Bohu, ale on poznal ľudskú povahu: vedel, že Iudia radi zabúdajú a radi prekrúcajú pravdu. Preto chcel, aby na zemi bol niekto, kto sa nemýli, kto by bdel nad jeho učením, kto by sa nebál ozvať, nebál protestovať, kto by sa opovážil trestať a ostať nezlomným: preto založil svoju Cirkev.

(Dr. Tóth Tihamér: Szentbeszédek Krisztus kir.)

Tvoja Ariadna.

Staré pohanské národy rozprávaly si o bludisku, ktoré volaly labyrintom. Veľké množstvo chodieb a všelijakých chodbičiek bolo v tomto bludisku. Beda bolo tomu človekovi, ktorý sa do tohto labyrintu odvážil. Ten sa viac z neho nedostal von a stal sa obeťou Minotaura. Mytický hrdina Tezeus však prešiel týmto bludiskom a šťastne sa z neho navrátil. Ani jemu by sa to nebolo podarilo, keby nebol poslúchol radu múdrej Ariadny. Tá mu totiž pred vstupom do bludiska podala kľbko nití a povedala: „Upevni si niť pri vchode do labyrintu a rozvinuj za sebou toto kľbko! Kdekoľvek pôjdeš, niť sa bude rozvíjať za tebou. A keď sa budeš chcieť vrátiť, svinuj to kľbko a niť ňa zasa vyvedie na denné svetlo!“ Tezeus si počínal podľa jej rady a šťastlivo vyviazol z bludiska.

Celý svet je veľkým labyrintom, bludiskom. Ťažko sa v ňom orientovať. Keby sme v živote mali kráčať po rovnej ceste, vysadenej s dvoch strán vysokými topoľmi, kráčalo by sa nám veľmi ľahko. Stále by sme šli podľa stromov a nemohli by sme zablúdiť. Nezablúdili by sme ani vtedy, keby na našej životnej ceste boli aj okľuky a zákruty. Život je však celým bludiskom, celým labyrintom všelijakých ciest, hradských a križovatiek. Na každej križovatke je zas celý tucet nápisov. Na ceste života totiž každý naničhodník, darebák, lapaj a pod-

vodník môže stavať orientačné tabuľky. Ba ešte aj zloději a kmíni môžu na nej maľovať šípky po stĺpoch a stromoch. Kto by sa riadil podľa ich značiek, ten by zahynul bez milosrdenstva.

Na ceste života teda nesmieme ísť hneď za prvou orientačnou tabuľkou. Bol by to nesmysel a hriešna ľahostajnosť. Ani by sa nám to nevyplatilo. Práve preto, že je tých tabuliek veľa, treba si dávať dobrý pozor.

Ako si teda počínať? Čo robiť? Kto nám ukáže smer a pravú cestu do večnosti? Kto? — Naša Ariadna a ňou je Cirkev katolícka. Tá nám podáva svoje kľbko, svoju niť, svoje Desatoro a Pätoro, ukazuje nám ten smer, ktorý nám určil Pán Boh. Keď budeme kráčať podľa jej rady, nezahynieme.

(A. Kliman: Katolíci vo víre moderného života.)

S ú h r n :

Pán Ježiš preto založil Cirkev, aby ľudia k večnému spaseniu viedla. Túto svoju Cirkev opatrili Pán Ježiš istými známkami, aby ju ľudia poznali a od falošných cirkví rozoznať mohli. Známkami Cirkvi Kristovej sú: jednotnosť, svätosť, všeobecnosť a apoštolosť.

Naša Cirkev je jednotná a svätá.

Obsah: 1. Naša Cirkev je jednotná. — 2. Dôkazy jednotnosti našej Cirkvi. — 3. Jednotnosť Cirkvi a nové články viery. — 4. Naša Cirkev je svätá. — 5. Dôkazy svätosti našej Cirkvi. — 6. Mravné poklesky niektorých členov a svätosť Cirkvi. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Pán Ježiš založil len jednu Cirkev, a preto len jedna jediná Cirkev môže mať na sebe všetky známky pravej Cirkvi Kristovej. Tá Cirkev, ktorá má na sebe všetky tieto známky, je pravou Cirkvou Kristovou.

Všetky štyri známky pravej Cirkvi Kristovej má na sebe jedine naša Cirkev rímskokatolícka.

1. Naša Cirkev je jednotná. — Pán Ježiš chcel mať jednotnú Cirkev. Vo svojej veľkňazskej modlitbe modlil sa totiž takto: „Otče svätý v mene svojom zachovaj ich, ktorých si mi dal, aby

boli jedno, ako i my." (Jn 17, 11.) Okrem toho však často rozprával o jednom stáde, o jednom ovčinci, o jednom kráľovstve atď. Túto jednotu chcel mať Pán Ježiš vo svojej Cirkvi tak v úrade učiteľskom ako aj v úrade kňazskom a pastierskom.

Naša Cirkev je jednotná, lebo:

- a) má len jednu hlavu,
- b) všade na svete jednaké učenie hlása,
- c) všade jednaké sviatosti vysluhuje,
- d) všade jednakú omšu svätú obetuje.

2. Dôkazy jednotnosti našej Cirkvi. — Jednotnosť našej Cirkvi javí sa v jednej hlave, v jednotnom učení, v jednotných sviatostiach a v jednotnej omši svätej.

a) Naša Cirkev má len jednu hlavu. Hlavou našej Cirkvi je pápež, sídliace v Ríme. Jemu sú podriadení biskupi celého sveta so svojim duchovenstvom bez ohľadu na národnosť a rasu, a to aj dnes — v dobe vzbudzujúceho sa nacionalizmu.

b) Učenie našej Cirkvi je na celom svete jednotné. Apoštolské vyznanie viery modlí sa katolícky European práve tak ako katolícky Ázijec, Afričan, Američan alebo Austrálčan. Katechizmus vyučujú katolícki kňazi a vychovávatelia rovnako vo všetkých školách sveta a články viery katolíckej rovnako sa hlásajú so všetkých kazateľníc vo všetkých svetadieloch.

c) Počet sviatostí našej Cirkvi je na celom svete jednaký a v obrane týchto sviatostí Cirkev húževnato bojuje proti všetkým svojim nepriateľom.

d) Omša svätá našej Cirkvi je na celom svete jednaká. Práve tak ju slúžia u nás ako aj v ďalekom zámorí. Rozdiely vyskytujú sa pri nej nanajvýš v obradoch a v bohoslužobnej reči. Táto odlišnosť nedotýka sa však vnútornej jednoty svätej omše práve tak, ako sa ani odlišnosť šatstva členov rodiny nedotýka vnútornej jednoty jednej rodiny.

3. Jednotnosť Cirkvi a „nové“ články viery. — Cirkev vo svojom učení nielen dnes je jednotná, ale bola jednotná aj v minulosti, a to po všetky storočia. Novšie vyhlásené viero- a mravoučné jej články nie sú porušením jednotnosti jej učenia, lebo sú to vlastne staré pravdy našej viery v novšej a jasnejšej forme veriacim vyhlásené. Tak napr. r. 1854 vyhlásený článok viery o nepoškvrnenom počatí Panny Márie neznamenal vlastne nič

nového, lebo sviatok Nepoškvrneného počatia P. Márie slávený bol na východe už aj v V. a na západe v VII. storočí. Podobne je to aj s článkom o neomylnosti pápežskej, o ktorej bola Cirkev presvedčená už od najstarších časov.

4. Naša Cirkev je svätá. — Pán Ježiš chcel mať svätú Cirkev. Preto sa vo svojej veľkňazskej modlitbe modlil: „Posväť ich v pravde... Ja pre nich posväcujem seba samého, aby aj oni posvätení boli v pravde.“ (Jn 17, 17—19.) A preto zanechal svojej Cirkvi okrem svätého učenia ešte aj prostriedky na posväcovanie veriacich.

Naša Cirkev je svätá, lebo:

- a) jej zakladateľom je sám Boh — Ježiš Kristus,
- b) jej učenie je sväté,
- c) pomocou svojich sviatostí vychováva svätých.

5. Dôkazy svätosti našej Cirkvi. — Svätosť našej Cirkvi javí sa vo svätom zakladateľovi, vo svätom učení a v prostriedkoch na posvätenie veriacich (vo sviatostiach).

a) Naša Cirkev má svätého zakladateľa. Jej zakladateľom je Pán Ježiš Kristus, ktorý svojím svätým životom, svojimi zázrakmi, proroctvami a najmä svojím zmŕtvychvstaním dokázal, že je pravý Boh. Pán Ježiš jediný v dejinách sa mohol pýtať: „Kto z vás obviní ma z hriechu?“ (Jn 8, 46.) Takto sa nemohol pýtať svojich nepriateľov ani jeden zo zakladateľov tých cirkví, ktoré sa pýšia svojím kresťanstvom.

b) Učenie našej Cirkvi pochádza od samého Syna Božieho a preto je sväté.

c) Sviatosti našej Cirkvi sú najlepšimi prostriedkami na posväcovanie veriacich. Pomocou nich sa aj najväčší hriešnici môžu stať svätými (napr. sv. Augustín) a pomocou nich vychovala už Cirkev tisíce a tisíce svätých. Mnohých zpomedi týchto svätých oslávil Boh aj zázrakmi, a preto ich Cirkev aj úradne vradila do soznamu svätých a vyvolených Božích. Okrem nich mala však Cirkev aj takých svätých, ktorí síce úradne neboli zaradení do soznamu svätých, ale zato tiež vynikali neobyčajnou svätosťou života.

6. Mravné poklesky niektorých členov a svätosť Cirkvi. — Mravné poklesky a chyby niektorých katolíkov nepozbavujú Cir-

kev svätosti. Tieto mravné poklesky nemôžeme pričítať Cirkvi, lebo nevznikly jej vinou, ale len zo slabosti jednotlivcov. Takéto chyby Cirkev vždy odsudzovala a prípadne aj trestala. Pohoršenia vyskytovaly sa konečne už aj v dobe apoštolskej, ba aj za časov Krista Pána. Už aj Pán Ježiš mal medzi svojimi apoštolmi jedného Judáša, ako by teda nemala aj Cirkev medzi toľkými miliónami svojich členov aj niekoľko slabochov. Že v Cirkvi na zemi nebudú len svätí, ale budú aj hriešnici, to predpovedal sám Pán Ježiš, keď povedal, že na roli Cirkvi medzi pšenickou bude aj kúkoľ. Títo hriešnici sami si však zaviňujú svoju hriešnosť tým, že nežijú podľa učenia Cirkvi.

(Cvičenie: Koľko Cirkví založil Pán Ježiš? — Ktorú zmedzi všetkých cirkví môžeme nazvať pravou Cirkvou Kristovou? — Ktorá Cirkev má všetky známky pravej Cirkvi Kristovej? — Chcel mať Pán Ježiš jednotnú Cirkev? — Odkiaľ to vieme? — Je naša Cirkev jednotná? — V čom sa teda javí jednotnosť našej Cirkvi? — Kto je hlavou našej Cirkvi? — Kto je podriadený pápežovi? — V čom sa javí jednotnosť učenia v našej Cirkvi? — Má Cirkev všade na svete jednaký počet sviatostí? — Má Cirkev všade na svete jednakú omšu svätú? — Vyskytujú sa v Cirkvi pri omši svätej nejaké rozdiely? — Nerušia tieto rozdiely vnútornú jednotu omše svätej? — Bola Cirkev vo svojom učení vždy jednotná aj v minulosti? — Nerušia túto jej jednotnosť novšie vyhlásené vieroučné a mravoučné články? — Prečo tieto články nerušia jednotnosť učenia Cirkvi? — Chcel mať Pán Ježiš svätú Cirkev? — Ako sa modlil Pán Ježiš vo svojej veľkňazskej modlitbe? — Čo zanechal Pán Ježiš svojej Cirkvi na posväcovanie veriacich? — Je naša Cirkev svätá? — V čom sa teda javí svätosť našej Cirkvi? — Kto je zakladateľom našej Cirkvi? Kto bol Pán Ježiš? — Čím dokázal Pán Ježiš svoje božstvo? — Čo sa mohol pýtať Pán Ježiš svojich nepriateľov? — Mohli si dovoliť takúto otázku aj zakladatelia iných kresťanských cirkví? — Prečo je učenie našej Cirkvi sväté? — Vychováva Cirkev svätých? — Odkiaľ to vieme? — Nepozbavujú Cirkev svätosti mravné poklesky jej členov? — Schvaľuje alebo schvaľovala Cirkev mravné poklesky svojich členov? — Vyskytovaly sa mravné poklesky v Cirkvi už aj v najstarších časoch? — Pripúšťal Pán Ježiš aj hriešnikov vo svojej Cirkvi? — Odkiaľ to vieme?)

Čítanie:

Slová sv. Ireneja.

Hoci je Cirkev rozšírená po všetkých častiach zeme, predsa zachováva jedno učenie, ako by sídlila v jednom dome, verí v jedno učenie, ako by mala jedno srdce, vyznáva jedno učenie ako keby mala jedny ústa.

(Adv. haer.)

Lacordaire⁷⁸ o učení Cirkvi.

Jedno storočie po druhom prišlo k bránam pápežského paláca Vatikánu a búchalo na ne: vyšla von zakaždým náuka Cirkvi katolíckej v slabunkej, zostarnutej podobe starca (pápeža) a pýtala sa:

— Čo chcete odo mňa?

— Zmenu!

— Ja sa nemením.

— Ale veď sa vo svete už všetko zmenilo: zmenilo sa hvezdárstvo, zmenila chémia, zmenila filozofia, cisárstva sa zmenily v republiky; prečo sa nechceš zmeniť aj ty?

— Pretože som vyšla od Boha a Boh sa nemení.

— Vedz však, že my sme pánmi: máme milióny ozbrojených ľudí, vytasíme meč: meč, ktorý rúca tróny, bude vedieť sraziť hlavu jedného starca (pápeža) a roztrhať tú jednu knihu (Písmo sväté).

— Urobte to! Krv je balzomom, od ktorého som zakaždým omladla!

— Teda urobíme to inakšie, dáme ti polovicu svojho kráľovstva alebo cisárskeho purpuru: ustúp, povoľ nám v niečom!

— Nechaj si svoj purpur, kráľu, zajtra ťa v ňom pochovajú, a my nad tebou zaspievame Alleluja a De profundis, ktoré sa nikdy nemenní...

(Konferencie XXIX.)

Slová Harnacka.⁷⁹

Rímska Cirkev je najrozsiahlejšou, najmohutnejšou, najkomplikovanejšou, a jednako najjednoduchšou stavbou, akú dejiny, nakoľko ich poznáme, len uskutočnily.

(Harnack: Das Wesen des Christentums.)

Svätosť Cirkvi.

Čo je v Cirkvi sväté? Jej zakladateľ, jej učenie a jej prostriedky milosti. Inými slovami: staviteľ a budova. Cirkev katolícka je krásnou budovou: dómom, bazilikou. Je to nádherná stavba. Keď my vojdeme do nejakej baziliky alebo do dómu, sme prekvapení jeho krásou. A teraz ti poviem niečo. Po nedeliach a sviatkoch prídu do toho nádherného chrámu zametačky a dajú sa do zametania. Nasmetajú poriadnu hľbu prachu a všelijakých smetí. Tak je to aj s Cirkvou. Keď sa dáme do čistenia dnes, po 1900 rokoch jej trvania, navymetáme z tej Cirkvi

⁷⁸ Jean Baptiste Henri Lacordaire, čítaj Lakordér (1802—1861), francúzsky dominikán a kazateľ, ktorý svojimi kázňami upozorňoval aj na sociálne a filozofické otázky svojej doby.

⁷⁹ Adolf von Harnack (nar. 1851), nemecký evanjelický teológ a profesor liberálneho smeru a univerzitný profesor.

poriadnu hrbu smetí, blata a prachu. Lenže tie smeti nie sú ešte Cirkvou. To je len špina, ktorá tú Cirkev znečisťovala.

(A. Kliman: Katolíci vo vire moderného života.)

Slová samovraha.

Pred rokmi našli v Cambrai vo Francúzsku neďaleko rodičovského domu pod jedľou zastreleného mladíka. Vedľa neho ležala pištoľ a list, adresovaný rodičom, v ktorom ich dojemne prosil o odpustenie pre ten veľký žal, ktorý im zapríčinil svojím skutkom. V liste doslovné písal: „Cez mnohé roky žil som podľa zásad Cirkvi ako pobožný mladík a nachádzal som v živote nekonečnú plnosť potechy a pokoja; so zlými priateľmi dostal som sa na cestu hriechu a teraz nemôžem už zniesť výčitky svedomia. Život sa mi stal neznesiteľným. „Kým katolíci žijú podľa zásad Cirkvi, žijú počestne: len čo pustí vedúcu jej materinskú ruku, upadá do hriechu.“ — Katolíci nikdy sa nestane zlým pre svoje náboženstvo, ale sa stáva zlým vtedy, keď koná proti svojmu náboženstvu, a Cirkev je prvá, ktorá odsudzuje jeho hriechy. Kofki padli hriešnici si už vzdychli: Keby som bol poslúchol svojich dobrých rodičov, svojho spovedníka, svojho duchovného otca — nikdy by som nebol klesol tak hlboko!

(Jakub Scherer—Dr. J. Buday: Prečo milujem svoju Cirkev?)

S ú h r n :

Cirkev rímskokatolícka je jednotná a svätá, a preto je pravou Cirkvou Kristovou.

Naša Cirkev je všeobecná a apoštolská.

Obsah: 1 Naša Cirkev je všeobecná. — 2. Dôkazy všeobecnosti našej Cirkvi. — 3. Naša Cirkev je apoštolská. — 4. Dôkazy apoštolskosti našej Cirkvi. — 5 Naša Cirkev je pravou Cirkvou Kristovou. — 6. Výlučnosť alebo samospasiteľnosť našej Cirkvi. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Naša Cirkev je všeobecná. — Pán Ježiš chcel mať Cirkev všeobecnú (katolícku), do ktorej by mohli vstúpiť ľudia všetkých vekov, národov a stavov. Preto pred svojím nanebevstúpením povedal svojim apoštolom: „Idte teda, učte všetky národy a krstite ich: V mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“ (Mt 28. 19.) Inoke-

dy sa zas vyslovil: „Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tejto ovčiarne; i tie mám priviesť, a budú počúvať môj hlas; a bude jedna ovčiareň a jeden pastier.“ (Jn 10, 16.)

Naša Cirkev je všeobecná (katolícka), lebo:

- a) od časov Kristových nepretržite trvá,
- b) po celom svete sa rozširuje,
- c) každý človek sa môže stať jej údom.

2. Dôkazy všeobecnosti našej Cirkvi. — Všeobecnosť našej Cirkvi javí sa v jej nepretržitom trvaní od časov Krista Pána, v jej všeobecnom rozšírení a v jej prístupnosti pre všetkých ľudí.

a) Naša Cirkev nepretržite trvá od časov Krista Pána až po dnes, hoci po všetky veky bola vystavená útokom nepriateľov. Ostatné kresťanské cirkvi vznikli až o niekoľko storočí neskôršie, a preto nemohly sdružovať všetkých ľudí, narodených po Kristu Pánovi.

b) Naša Cirkev neobmedzuje sa len na jeden národ alebo štát, ale sdružuje vo svojom lone všetky národy sveta. Jej misionári práve tak pracujú v krajinách polárnych ako aj v tropických.

c) Naša Cirkev pri prijímaní ľudí za svojich členov nehľadí ani na národnosť, ani na rasu, ani na spoločenské postavenie, ale rovnakou láskou vinie k sebe všetkých. Právom teda môžeme povedať, že je pre všetkých ľudí.

3. Naša Cirkev je apoštolská. — Pán Ježiš chcel mať apoštolskú Cirkev, a preto apoštolom sveril jej rozširovanie a želal si, aby apoštoli mali v jeho Cirkvi aj svojich nástupcov.

Naša Cirkev je apoštolská, lebo:

- a) apoštoli ju rozširovali,
- b) jej učenie srovnáva sa s učením apoštolov,
- c) jej predstavení sú riadni nástupcovia apoštolov.

4. Dôkazy apoštolskosti našej Cirkvi. — Apoštolskosť našej Cirkvi javí sa v jej apoštolskom rozširovaní, v shode jej učenia s učením apoštolov a v apoštolskom nástupníctve jej biskupov.

a) Apoštoli poslušni rozkazu Kristovho „idte teda, učte všetky národy“ boli prvými misionármi našej Cirkvi. Ostatné cirkvi vznikli až o niekoľko storočí po smrti apoštolov, a preto apoštolov nemôžu vyhlasovať za prvých svojich misionárov.

b) Učenie našej Cirkvi shoduje sa s učením apoštolov. Jej vyznanie viery nazýva sa napr. apoštolským a to preto, lebo pochádza z doby apoštolskej. Počet jej sviatostí shoduje sa s počtom sviatostí v dobe apoštolskej.

c) Biskupi našej Cirkvi sú riadni nástupcovia apoštolov, a preto svoju moc odvádzajú od apoštolov. Biskupská moc a biskupské poslanie musí totiž pochádzať od Krista a prechádza s osoby na osobu biskupskou vysviackou. Biskupi našej Cirkvi môžu však takto odvádzat svoju moc až od apoštolov.

5. Naša cirkev je pravou Cirkvou Kristovou. — Pravá Cirkev Kristova podľa vôle samého Pána Ježiša musí byť jednotná, svätá, všeobecná a apoštolská. Na svete je síce veľa všelijakých cirkví, ale jednotnou, svätou, všeobecnou a apoštolskou zpomedi nich je len Cirkev rímskokatolícka. Nemôže byť teda nijakej pochybnosti o tom, že ona je pravou Cirkvou Kristovou.

Cirkev rímskokatolícka ako jediná pravá Cirkev Kristova má viesť ľudí k večnému spaseniu. Jej povinnosťou je teda vykonávať trojaký úrad Pána Ježiša: úrad učiteľský, kňazský a pastiersky. Povinnosťou ľudí je však, aby v záujme svojej nesmrteľnej duše vstúpili do Cirkvi rímskokatolíckej, lebo len ona ich môže priviesť k večnému spaseniu.

6. Výlučnosť alebo samospasiteľnosť našej Cirkvi. — Výlučnosť alebo samospasiteľnosť Cirkvi znamená, že zpomedi rozličných cirkví jedine Cirkev rímskokatolícka môže priviesť ľudí k večnému spaseniu. Rozhodne však neznamená to, že by katolíci už na základe svojho členstva v Cirkvi mali právo na kráľovstvo nebeské. Vstup do katolíckej Cirkvi ešte nikomu nezabezpečuje večné blahoslavenstvo, lebo k dosiahnutiu večného blahoslavenstva okrem vstupu do katolíckej Cirkvi načim ešte aj veriť v učenie Cirkvi, zachovávať jej prikázania a užívať jej prostriedky milosti.

Z výlučnosti alebo samospasiteľnosti Cirkvi rímskokatolíckej vyplýva, že nemôže byť spasený ten, kto z vlastnej viny nepatrí do Cirkvi katolíckej.

Kto bez vlastnej viny nepatrí do Cirkvi katolíckej, nemusí byť ešte zatratený, ba môže byť aj spasený, ak žije podľa hlasu svojho svedomia a zachováva prikázania Božie (jemu známe), takže by sa ochotne stal aj členom katolíckej Cirkvi, keby vedel,

že členstvo v nej žiada od neho sám Boh. Takýto človek ktorý vo všetkom verne plní vôľu Božiu (ako ju podľa svojho svedomia pozná), má milosť posväcujúcu a neviditeľne patrí do pravej Cirkvi Kristovej. Ak teda aj zomrie v stave milosti posväcujúcej, môže byť spasený.

Inoverec, ktorý pochybuje o pravdivosti a pravosti svojho náboženstva, musí hľadať pravé náboženstvo, a keď ho našiel, musí ho prijať.

Gréckokatolíci sú sjednotení s Rímom, a preto sú členmi pravej Cirkvi Kristovej.

(Cvičenie: Chcel mať Pán Ježiš Cirkev všeobecnú (katolícku)? — Odkiaľ to vieme? — Je naša Cirkev všeobecná (katolícka)? — V čom sa javí všeobecnosť našej Cirkvi? — Trvá naša Cirkev nepretržite od časov Kristových? — Kedy vznikly ostatné kresťanské cirkvi? — Čo z toho vyplýva? — Rozširuje sa naša Cirkev po celom svete? — Ako sa volajú jej rozširovatelia? — Je naša Cirkev prístupná všetkým ľuďom? — Chcel mať Pán Ježiš apoštolskú Cirkev? — Je naša Cirkev apoštolská? — V čom sa javí apoštolskosť našej Cirkvi? — Kto ju rozširoval hneď zo začiatku? — S ktorým učením sa shoduje učenie našej Cirkvi? — Na čom to vidíme najlepšie? — Sú naši biskupi nástupcami apoštolov? — Od koho majú svoju moc naši biskupi? — Ako dostali túto svoju moc od apoštolov? — Ktoré známky musí mať pravá Cirkev Kristova? — Ktorá Cirkev má všetky tieto známky? — Ktorá je teda pravá Cirkev Kristova? — Co je povinnosťou Cirkvi katolíckej? — Aký úrad má vykonávať Cirkev katolícka? — Co je povinnosťou ľudí? — Co znamená výlučnosť (samospasiteľnosť) Cirkvi? — Co neznamená výlučnosť Cirkvi? — Co je potrebné ku spašeniu okrem vstupu do Cirkvi katolíckej? — Môže byť aj inoverec spasený? — Kedy môže byť aj inoverec spasený? — Kam totiž patrí takýto inoverec? — Co je povinnosťou inoverca, ktorý pochybuje o pravosti svojho náboženstva? — Sú gréckokatolíci členmi pravej Cirkvi Kristovej? — Prečo sú gréckokatolíci členmi pravej Cirkvi Kristovej?)

Cítanie:

Všeobecnosť našej Cirkvi.

Cirkev Kristova má byť katolíckou. Kristus všetkým získal odpustenie, všetkým získal synovstvo Božie, všetkým tiež získal milosti a silu, aby mohli žiť podľa pravdy, ktorú všetkým priniesol. Preto jeho Cirkev musí žiť podľa tohto programu...

Kristus slávnostne odsudzoval národnostnú úzkoprsosť, kastovníctvo a malichernosť zákonníkov a farizejov. Tým vdýchol Cirkvi nového, jarého ducha, tým do nekonečna rozpál jej plachty. Kristus prijímal hriešnice i mýtnikov, hriešnikov a nevinných mládencov, pri-

jímal deti i zátvrdivých mužov. A tak aj Cirkev musí byť pre všetkých, musí všetkým postáčiť, musí všetkým vyhovieť, všetci musia v nej nájsť dostatok miesta a času a možnosti k životu...

Katolicita Cirkvi javí sa v tom, že Cirkev zachycuje, pretvoruje a naplňuje ľudí všetkých dôb, všetkých miest, všetkých povolání, všetkých schopností.

Cirkev je katolícka, pretože môže byť a je všade a vie preklenúť slepý nacionalizmus. Cirkev používa všetky národy. Všetky kmene, všetky národy prinášajú do Cirkvi svoje bohatstvá. Slovanská radikálnosť a citovosť dopĺňa sa v nej nemeckou húževnatosťou, francúzska vtípnosť, pružnosť a jemnosť s anglosaskou chytrosťou a bystrosťou. Tým Cirkev rozpútava najlepšie národné sily a dáva ich do úžitku celému svetu. Preto sa Cirkev nesmie dať zotročiť, a ani sa nedá zotročiť nikdy jedným národom. Preto stojí nad národmi, aby práve tým dala všetkým národom to najlepšie, čo všetky do jej lona posnávajú. V katolicizme prináša každý národ svoje riešenie, svoj príklad a svoje výstrahy. Tak sa dopĺňa a vybudováva mystické Telo Kristovo. Z každého riečišťa, vyhlbeného misionármi alebo apoštolmi v tom či onom národe, stekajú do mora Cirkvi nové hodnoty, nové riešenia, nové bohatstvá.

(P. Dr. Silv. M. Braitó: Cirkev.)

Apoštolskosť našej Cirkvi.

Štyria kresťania — katolík, protestant, rozkolný Grék (pravoslávny) a starokatolík — zavolali si raz mohamedána, aby rozhodol, ktorá z ich cirkví je pravá. Mohamedán sa ihneď dal do vyšetrovania a opýtal sa protestanta:

- Kedy vznikla vaša cirkev?
- Pred 400 rokmi.
- A akého náboženstva boli vaši predkovia predtým?
- Katolíckeho.

Potom sa začal vypytovať rozkolného Gréka:

- Odkedy jestvuje vaša cirkev?
- Asi tak 800 rokov.
- A akého náboženstva boli vaši predkovia predtým?
- Katolíckeho.

Na to sa opýtal starokatolíka:

- Odkedy jestvuje vaša cirkev?
- Od roku 1870.
- A ku ktorej cirkvi ste patrili predtým?
- Ku katolíckej.

Konečne obrátil sa ku katolíkovi a začal sa ho vypytovať:

- Odkedy jestvuje vaša cirkev?

— Od 1900 rokov, od tých čias, čo ju Kristus založil, a čo jej Kristus poslal Ducha Svätého.

— A odkiaľ viete, že je to ešte vždy tá istá cirkev?

— Z nepretržitého radu pápežov, počínajúceho sv. Petrom a končiaceho Píom XII.

Na to mohamedán vyniesol tento rozsudok:

— Keďže Kristus založil len jednu Cirkev, pravou Cirkvou Kristovou môže byť len Cirkev katolícka.

(L. Wolpert: Fünf Minuten Christenlehre.)

Naša Cirkev a Cirkev prvotná.

Zrnko raže je oveľa podobnejšie pšeničnému zrnku ako pšeničné zrnko už vyrastenej pšenici s ťažkým klasom na dlhom stebľe. Táto sa i rozmermi i rozložením čiastok ohromne líši od zrnka, z ktorého vyrástla, a jednako je to tá istá bytnosť, zrnko ju obsahovalo so schopnosťou a z neho sa organicky vyvinula. Cirkev za apoštolských časov je zrnkom, v ktorom je ešte všetko nerozdielne, v beztvare stave, ale zato je hneď v ňom všetko a sa aj ukazuje sila nielen čo do vzrastu a veľkosti, ale aj čo do organického vývoja, spolu s vnútornými zákonmi toho vývoja — ako je to konečne v každej živej bytosti... Nebadáte, že podľa samého Pisma sa už v tom zárodku ukrývaly tie vývojové sily, a že zapierajúc jej vývoj, beriete jej život a neuznávate v nej príznak Božieho stvorenia.

(M. Marián Morawski: Večery nad ženevským jazerom.)

Právne vydržanie.

Najhoršie súdy bývajú o držbu, o vlastníctvo: o kus poľa, o poľnú cestu, o medzu. Dvaja susedia si robia nárok na jednu a tú istú cestu: býva z toho súd — dlhý a nákladný súd: mnohé rodiny a majetky vyšly už navnivoč takými súdmi. A tu pri takýchto súdoch žiadajú dôkaz, zvláštny dôkaz, ten sa nazýva vydržaním právnych rokov. Ak nedokážeš, že si majetok bez prekážky užíval toľko a toľko rokov dozadu, nemáš naň právo. Nebol si jeho užívateľom pred 30 rokmi, tak nie si jeho majiteľom.

Na podobný súd s Cirkvou katolíckou volá všetky ostatné cirkvi aj cirkevný spisovateľ Tertullian, ktorý už okolo roku 200 napísal zvláštny spis o tom (*De proscrizione haereticorum*). že inóverci a bludári nemôžu byť ani len k súdu pripustení, aby dokazovali pravosť svojej cirkvi. Chceš byť uznaná za Cirkev Pána Ježiša? Dokáž, že si vydržala právne roky zpät až k nemu! Ale ako to dokázete. volá Tertullian k inovercom, veď ste včera ešte neboli — heri non fuistis!

S ú h r n :

Cirkev rímskokatolícka je všeobecná a apoštolská, a preto je aj pravou Cirkvou Kristovou. Je to Cirkev samospasiteľná, lebo z pomedzi všetkých cirkví kresťanských len ona môže priviesť ľudí k večnému spaseniu.

Prvá hlava Cirkvi Kristovej.

Obsah: 1. Potreba hlavy Cirkvi. — 2. Pán Ježiš sv. Petrovi prisľúbil najvyššiu moc vo svojej Cirkvi. — 3. Pán Ježiš aj skutočne odovzdal sv. Petrovi najvyššiu moc vo svojej Cirkvi. — 4. Sv. Peter aj skutočne zastával najvyšší úrad v Cirkvi Kristovej. — 5. Prví kresťania sv. Petra uznávali za hlavu svojej Cirkvi. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Potreba hlavy Cirkvi. — Každá sporiadaná spoločnosť vo svete musí mať nejakú hlavu, ktorá spravuje a vedie všetkých jej členov. Takouto hlavou je v rodine otec, v obci starosta, v meste mešťanosta, v spolku predseda, v štáte prezident atď. Podobne to musí byť aj v Cirkvi.

O hlavu Cirkvi postaral sa sám Pán Ježiš, keď v jej čelo postavil sv. Petra apoštola. Najvyššiu moc v Cirkvi Pán Ježiš sv. Petrovi zpočiatku len prisľúbil, ale pred svojim nanebevstúpením mu ju aj skutočne odovzdal.

2. Pán Ježiš sv. Petrovi prisľúbil najvyššiu moc vo svojej Cirkvi. — Stalo sa to pri Cezarei Filipovej, kde Pán Ježiš povedal sv. Petrovi (Mt 16, 18—19.):

a) „Ty si Peter, a na túto skalú vystavím svoju Cirkev, a brány pekelné ju nepremôžu.“

Čo je pri budove základ, to je pri spoločnosti hlava. Ak teda sv. Peter mal byť základom Cirkvi Kristovej, musel v nej zastávať najvyššie a najdôležitejšie miesto, — musel byť jej hlavou.

b) „A tebe dám kľúče od kráľovstva nebeského.“

Pod slovami „kráľovstvo nebeské“ rozumie sa tu Cirkev, ktorá pre kráľovstvo nebeské vychováva ľudí. Odovzdať niekomu kľúče kráľovstva — znamená — sveriť niekomu správu krá-

lovstva. Pán Ježiš teda týmito slovami prisľúbil sv. Petrovi najvyššiu správnu moc v Cirkvi.

c) „A čokoľvek sviažeš na zemi, bude sviazané i na nebesiach; a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude rozviazané i na nebesiach.“

Slová „sväzovať“ a „rozväzovať“ znamenajú tu zákony vydávať a odvolávať, alebo trestať a odpúšťať. Zákomom sa totiž sloboda viaže a odvolaním zákona sa sloboda uvoľňuje. Pán Ježiš sľúbil tu teda sv. Petrovi najvyššiu moc zákonodarnú, súdnu a trestnú vo svojej Cirkvi.

3. Pán Ježiš aj skutočne odovzdal sv. Petrovi najvyššiu moc vo svojej Cirkvi. — Urobil to pri jazere Genezaretskom slovami: „Pas baránky mojej Pas ovce mojej“ (Jn 21, 15—17.)

Pod slovom „baránky“ rozumejú sa tu veriaci a pod slovom „ovce“ rozumejú sa apoštoli a ich nástupcovia — biskupi a kňazi. Slovo „pásť“ tu znamená viesť, riadiť, spravovať.

Slovami „Pas baránky mojej Pas ovce mojej“ ustanovil teda Pán Ježiš sv. Petra za najvyššieho pastiera a správcu nielen veriacich, ale aj apoštolov a ich nástupcov-biskupov.

4. Sv. Peter aj skutočne zastával najvyšší úrad v Cirkvi Kristovej. — Svedči nám o tom jeho počínanie po nanebevstúpení Pána Ježiša.

On riadil napr. voľbu sv. Mateja za apoštola (Skt 1, 15—26.), on kázal prvý zpomedi apoštolov po soslání Ducha Svätého (Skt 2, 14—20.), zpomedi apoštolov on urobil prvý zázrak, uzdraviac pri dverách chrámových človeka chromého (Skt 3, 1—12), on prijal prvého pohana do Cirkvi (Skt 10, 17—48.), on rozprával v mene apoštolov pred veľradou židovskou (Skt 5, 29—32), on viedol apoštolský snem v Jeruzaleme (Skt 15, 1—29.), on konal dozor nad kresťanskými obcami atď.

5. Prví kresťania sv. Petra uznávali za hlavu svojej Cirkvi. — Svedčia nám o tom niektoré veľmi závažné okolnosti. Zpomedi týchto uvedieme si len tie najvýznamnejšie.

Vo všetkých štyroch soznamoch apoštolov v evanjeliách sv. Peter je uvádzaný vždy na prvom mieste. (Mt 10, 2.; Mk 3, 16.; Lk 6, 14.; Skt 1, 13.), hoci nebol medzi apoštolmi prvý ani veľkom, ani svojim povolaním za apoštola. Sv. Petrovi sa išiel pred-

staviť po svojom obrátení aj sv. Pavol (Gal 1, 18.). Sv. Peter hovorieval ako zástupca všetkých apoštolov a spolu so sv. Jánom a Jakobom bol svedkom najvýznamnejších udalostí zo života Pána Ježiša (napr. premenenia na vrchu Tábor, zajatia v záhrade Getsemanskej atď.). Z prvých storočí zachovala sa nám podnes lampa, ktorá predstavuje loď, na ktorej Peter drží kormidlo a Pavol učí.

Z tohto vidieť, že Pán Ježiš sv. Petra naozaj ustanovil za hlavu Cirkvi a že Peter najvyšší úrad v Cirkvi Kristovej aj skutočne zastával. Svedčí nám o tom aj tento výrok snemu Efezského (r. 431): „Je to po všetky storočia známe a nikdy nebolo o tom pochybnosti, že sv. Peter je kniežaťom a hlavou apoštolov a základom katolíckej Cirkvi.“

(Cvičenie: Čo musí mať každá sporiadaná spoločnosť? — Kto je takouto hlavou v živote rodinnom, obecnom, spolkovom a štátnom? — Čo teda musí mať aj Cirkev Kristova? — Kto sa postaral o najvyššiu hlavu Cirkvi? — Ustanovil Pán Ježiš sv. Petra hneď za hlavu svojej Cirkvi? — Kde prisľúbil Pán Ježiš sv. Petrovi najvyššiu moc vo svojej Cirkvi? — Ktorými slovami mu ju prisľúbil? — Prečo bol sv. Peter nazvaný skalou? — Čo rozumieme pod slovami „kráľovstvo nebeské“? — Čo znamená odovzdanie kľúčov kráľovstva? — Akú moc prisľúbil Pán Ježiš sv. Petrovi slovami „tebe dám kľúče od kráľovstva nebeského“? — Čo znamenajú slová „sväzovať“ a „rozväzovať“? — Akú moc teda prisľúbil Pán Ježiš sv. Petrovi slovami „čokoľvek sviažeš a čokoľvek rozviažeš na zemi“? — Kde odovzdal Pán Ježiš sv. Petrovi najvyššiu moc vo svojej Cirkvi? — Ktorými slovami mu ju odovzdal? — Čo máme rozumieť pod slovami „baránky“ a „ovce“? — Akú moc dostal sv. Peter od Pána Ježiša slovami „pas baránky moje“ a „pas ovce moje“? — Zastával sv. Peter najvyšší úrad v Cirkvi Kristovej? — Z čoho to vidíme? — Uznávali prví kresťania sv. Petra za hlavu svojej Cirkvi? — Ktoré okolnosti nám svedčia o tom? — Aké rozhodnutie vyniesol o hlave Cirkvi už aj Efezský snem?)

Čítanie:

Potreba najvyššej hlavy Cirkvi.

Čo stojí telo bez hlavy, rodina bez otca, obec bez richtára, štát bez vlády, vojsko bez vodcu, loď bez kapitána, spolok bez predstaveného atď.?

Nič. To predsa každý rozumný človek uzná a uznať musí.

A preto je to nesmysel predstavovať si Cirkev bez hlavy.

Pred rokmi bol som v Kremnici slovenským kaplánom.

— Na Strelnici máta, — hovorili mi vtedy — ukazuje sa tam kôň bez hlavy!

A tohto koňa bez hlavy spomínali už aj pri zorkovskom cintoríne, ba i pri kostole v Mošovciach.

Kôň bez hlavy! Zaiste dobrá vec! Nie. Človek sa vždy pritom zameje. Ale keď mátať, nuž mátať! Na mátanie aj to môže byť dosť dobré. Ale zasa len bohorúhaním by bolo i z Cirkvi robiť takúto mátohu a predstavovať si ju bez hlavy, a k tomu ešte povedať, že to tak zariadil a ustanovil sám Kristus.

Nie. So svätými vecami sa nesmieme hrať, a ak voľakde, tak tu musíme byť dôslední.

Keď Boha, tak i kresťanstvo.

Keď kresťanstvo, tak i Cirkev.

A keď Cirkev, tak i hlava Cirkvi, zástupca Kristov.

(J. Koza Matejov v Plameni r. IX. č. 17, str. 263.)

Zaujímavý výrok.

Napoleon za svojho sporu s Píom VII. povedal raz svojmu príbuznému, arcibiskupovi tourskemu De Baralovi:

— Strýčko, však môže Cirkev jestvovať aj bez pápeža!

— Pravdaže! — odpovedal mu pohotový príbuzný. — Práve tak, ako armáda bez Napoleona! (A. Koch: Homiletisches Handbuch.)

Slová konvertitu A. z Ruville.⁹⁰

Dvanásť apoštolov zvolil si Pán, ale sa nikdy nedal pohnúť k tomu, aby ich rozradil podľa dôstojenstva, hoci niektorí z nich častejšie prejavovali túžbu byť prednými v jeho kráľovstve. Až vo večnosti mali obdržať miesta podľa svojej vnútornej hodnoty, ale určovanie týchto miest ponechal si Otec nebeský. Peter predsa však mal medzi nimi už na zemi prvé miesto. Jemu sľúbil totiž Pán zvláštnu, nepopierateľnú prednosť, a ten sľub nemožno vyvrátiť nijakým umelým výkladom. Všetka protestantská učenosť aspoň tú pravdu ešte nevyvrátila, hoci jej na tom veľmi záležalo. Miesta sv. evanjelií, ktoré o týchto veciach pojednávajú, nemožno poprieť... Bol by to boj proti veterným mlynom, keby voľakto chcel dokazovať, že Peter nemal primát v Cirkvi a nepripisoval si ho v tom rozsahu, ako ho od neho odvodzujú jeho nástupcovia. Je pravda, že si ho v tom rozsahu (výslovne) nepripisoval a v tom rozsahu ho ani nepoužíval, ale len preto, že to za jeho časov nebolo potrebné. Veď v Cirkvi bola ešte jednota viery, prvotná obec kresťanská a nové obce vzrastaly a žily v duchu Kristovom. Kde sa mysle rozchádzaly, napr. v dôležitej otázke o kres-

⁹⁰ Dr. Albert von Ruville (nar. 1855), nemecký univerzitný profesor v Halle, pôvodne protestant a od roku 1909 katolík.

fanoch, obrátených z pohanstva, dosiahlo sa jednoty schôdzkami a osobnými rozhovormi... Všade bolo treba, aby Peter účinne vplýval, ale nikde nebolo treba prísne zakročiť. Mal teda málo príležitosti a popudov, aby vystupoval do popredia ako neobmedzená hlavná hlava Cirkvi, ale zato nestratil platnosť ten úrad, ktorý mu sveril Pán.

(Dr. A. z Ruville: Zpät k svätej Cirkvi.)

Pri Cezarei Filipovej.

A prišiel Ježiš na strany Cezareje Filipovej a opýtal sa svojich učeníkov a riekol: Za koho vydávajú Iudia Syna človeka? Oni však riekli: Jedni za Jána Krstiteľa, iní zas za Eliáša; iní zasa za Jeremiáša, alebo za jedného z prorokov. Riekol im Ježiš: A vy za koho ma vydávate? Odpovedal Šimon Peter a riekol: Ty si Kristus, Syn Boha živého. Tu odpovedal Ježiš a riekol mu: Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo telo a krv nezjavily to tebe, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach. A ja ti povedám, že ty si Peter, a na túto skalu vystavím svoju Cirkev, a brány pekelné ju nepremôžu. A tebe dám kľúče od kráľovstva nebeského. A čokoľvek sviažeš na zemi, bude sviazané i na nebesiach; a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude rozviazané i na nebesiach. Vtedy prikázal svojim učeníkom, aby nikomu neriekli, že je Ježiš Kristus. (Mt 16, 13—20.)

Pri jazere Genezaretskom.

Potom zjavil sa Ježiš zasa učeníkom pri mori Tiberiadskom. To už po tretie zjavil sa Ježiš svojim učeníkom, čo bol vstal zmŕtvych. A keď poobedovali, riekol Ježiš Šimonovi Petrovi: Šimon Jánov, miluješ ma viac, ako títo? Riekol mu: Áno, Pane, ty vieš, že ťa milujem. Riekol mu: Pas baránky moje. Riekol mu zasa: Šimon Jánov, miluješ ma? Odpovedal mu: Áno, Pane, ty vieš, že ťa milujem. Riekol mu: Pas baránky moje. Riekol mu i po tretie: Šimon Jánov, miluješ ma? Zarmútil sa Peter, že mu riekol po tretie: Miluješ ma? i povedal mu: Pane, ty všetko vieš, ty vieš, že ťa milujem. Riekol mu Ježiš: Pas ovce moje. (Jn 21, 1—17.)

S ú h r n :

Za najvyššiu hlavu svojej Cirkvi Pán Ježiš vyvolil sv. Petra apoštola. Najvyššiu moc vo svojej Cirkvi Pán Ježiš sv. Petrovi zpočiatku len prisľúbil, ale po svojom zmŕtvychvstaní aj skutočne odovzdal. Sv. Peter túto najvyššiu moc aj vykonával a prví kresťania sa mu ochotne podrobovali.

Nástupcovia sv. Petra.

Obsah: 1. Nástupcami sv. Petra sú rímski pápeži. — 2. Sv. Peter v Ríme žil a zomrel. — 3. Rímski pápeži od najstarších časov boli pokladaní za nástupcov sv. Petra. — 4. Rímski pápeži hneď od počiatku zastávali najvyšší pastiersky úrad v Cirkvi. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Nástupcami sv. Petra sú rímski pápeži. — Podľa vôle Pána Ježiša Cirkev má trvať až do skončenia sveta. Vyplýva to zo slov samého Pána Ježiša: „A hľa, ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta“ (Mt 28, 20.) a: „Brány pekelné ju nepremôžu.“ (Mt 16, 18.) Aby sa však Cirkev až do skončenia sveta udržala mohla, úrad najvyššieho pastiera nesmel v nej zaniknúť smrťou sv. Petra, ale sa musel udržať aj pre nasledujúce veky. Sporiadaná spoločnosť nemôže sa totiž udržať bez hlavy, a preto by sa ani Cirkev nebola mohla udržať vo víre toľkých búrlivých storočí, keby sv. Peter ako najvyššia hlava Cirkvi nebol mal v nej svojich nástupcov.

Nástupcami sv. Petra a najvyššími pastiermi Cirkvi od smrti sv. Petra sú rímski biskupi, lebo: a) sv. Peter v Ríme žil a zomrel, b) rímski pápeži od najstarších časov pokladaní boli za nástupcov sv. Petra, c) rímski pápeži hneď od počiatku zastávali najvyšší pastiersky úrad v Cirkvi.

Rímski biskupi nazývajú sa pápežmi (papa — otec), lebo sú duchovnými otcami všetkých veriacich. Okrem toho nazývajú bývajú aj „svätými Otcami“, pretože ich úrad je svätý.

2. Sv. Peter v Ríme žil a zomrel. — Sv. Peter zdržoval sa zpočiatku v Jeruzaleme, neskôršie v Antiochii a konečne v Ríme. V Ríme býval sv. Peter po celých 25 rokov (42—67) ako hlava Cirkvi a prvý biskup rímsky a za cisára Neróna († 29. júna 67) tam aj na kríži zomrel. Zpočiatku bolo jeho telo pochované v katakombách, neskôršie však bolo uložené vo velebnom chráme sv. Petra v Ríme.

O pobyte sv. Petra v Ríme svedčí nám celý kresťanský starovek.

Prvý list Petrov písaný je z „Babylonu“. Týmto „Babylonom“ však môže byť len Rím pre všeobecne známou vtedajšiu svoju nemravnosť. Babylon nad Eufratom za časov Petrových bol už v

troskách a Babylon egyptský ako malá vojenská pevnosť pre pobyt Petrov vôbec nemôže prísť do úvahy.

Sv. Klement Rímsky, žiak sv. Petra a tretí jeho nástupca na pápežskom tróne vo svojom liste (1 Kor 5.) medzi rímskymi mučeníkmi uvádza aj sv. Petra.

Sv. Ignác Antiochejský († 107) píše Rimanom: „Nemôžem vám rozkazovať ako Peter a Pavol.“ (Rim. 4.)

Sv. Irenej, biskup lyonský († 202), ktorý sa aj osobne obrátil v Ríme, velebí Cirkev rímsku, lebo bola „založená od preslávaných apoštolov Petra a Pavla.“ (Adv. haer.)

Tertullián píše († 240): „Máš Rím, kde sa Peter svojim umučením prispôbil Pánovi.“ (De praescr. c. 36.)

O pobyte sv. Petra v Ríme píše ešte aj Papias, Origenes, Eusebius a iní. V otázke pobytu sv. Petra v Ríme shodujú sa teda svedectvá spisovateľov, zdržujúcich sa v Itálii, v Malej Ázii, v severnej Afrike, v Egypte a v Sýrii.

O pobyte sv. Petra v Ríme svedčí nám konečne aj kresťanská archeológia, ktorá nám už od najstarších časov ukazuje v svätopeterskom chráme v Ríme hrob sv. Petra a najnovšie aj miesto dočasného odpočinku sv. Petra v katakombách sv. Šebastiána. Okrem toho nám ukazuje aj katedru sv. Petra v chráme svätopeterskom.

3. Rímski pápeži od najstarších časov boli pokladaní za zástupcov sv. Petra. — Vidíme to z počínania vynikajúcich cirkevných osôb najstarších časov.

Sv. Polykarp, biskup smyrnenský a žiak sv. Jána († okolo 155), k pápežovi Anicetovi išiel o radu vo veciach cirkevných.

Mučeníci lyonskí pápeža Eleutheria žiadali, aby sa ujal ázijských kresťanov proti bludom Montanovým.

Cisár Aurelián rozhodol, že len ten môže byť nástupcom osadeného biskupa Pavla zo Samosaty, koho uzná rímsky biskup (Eus., Hist. eccl. VII. c. 30.).

Bludári hneď od začiatku usilovali sa dosiahnuť schválenie svojich bludov od rímskeho biskupa.

Podľa zprávy sv. Hieronyma biskupi referovali o svojich biskupstvách rímskym pápežom.

Účastníci snemu chalcedonského (451) po slovách pápeža Leva Veľkého volali: „Peter hovoril ústami pápeža Leva!“

Prednosť (primát) rímskeho biskupa dokazuje nám aj tá okolnosť, že len tie usnesenia všeobecných cirkevných snemov v minulosti pokladaly sa za platné, ktoré pápež potvrdil. Konečne je zaujímavé aj to, že ani jedno biskupstvo sveta nevyhlasuje sv. Petra za prvého svojho biskupa (ani Jeruzalem, ani Antiochia). Carihradský arcibiskup sa síce usiloval strhnúť na seba cirkevnú moc na východe, ale sa ani len nepokúsil popierať primát rímskeho biskupa. Oprávnenosť svojich snáh usiloval sa dokazovať tvrdením, že s cisárskym dvorom prešla do Carihradu aj moc cirkevná.

4. Rímski pápeži od začiatku zastávali najvyšší pastiersky úrad v Cirkvi. — Vidíme to z toho, že vydávali zákony pre celú Cirkev, rozhodovali v cirkevných sporoch, predsedávali osobne alebo prostredníctvom svojich legátov na snemoch, trestali a vylučovali z Cirkvi neposlušných biskupov a ich rozhodnutiam podrobovala sa celá Cirkev.

Pápež Klement Rímsky sa napr. prísny listom usiloval urovnať v Korinte náboženské spory, hoci vtedy ešte žil aj sv. Ján apoštol a zdržiaval sa v blízkosti Korintu.

Pápež Viktor I. (189—199) rozhodoval v otázke slávenia Veľkej noci.

Pápež Kalixt I. (217—222) upravil otázku verejného pokánia.

Pápež Štefan I. (254—257) rozhodoval o platnosti krstu, udeľeného bludármi.

(Cvičenie: Zanikol najvyšší úrad v Cirkvi smrťou sv. Petra? — Prečo nezanikol najvyšší úrad v Cirkvi smrťou sv. Petra? — Co bolo k tomu potrebné, aby sa Cirkev až do skončenia sveta mohla udržať? — Kto sú nástupcami sv. Petra? — Prečo sú rímski pápeži nástupcami sv. Petra? — Prečo sa volá rímsky biskup pápežom? — Prečo sa volá svätým Otcom? — Kde žil a kde zomrel sv. Peter? — Kde bolo a kde je pochované telo sv. Petra? — Odkiaľ vieme, že sv. Peter v Ríme žil a zomrel? — Kde bol napísaný prvý list sv. Petra? — Ktoré mesto sa nazývalo za časov sv. Petra Babylonom a prečo? — Co píše o sv. Petrovi sv. Klement Rímsky? — Co píše Rimanom sv. Ignác Antiochejský? — Co píše sv. Irenej? — Co píše Tertulián? — Co nám ešte svedčí o smrti sv. Petra v Ríme? — Ktorí spisovatelia spomínajú ešte smrť sv. Petra v Ríme? — Boli rímski biskupi hneď od počiatku pokladaní za nástupcov sv. Petra? — Odkiaľ to vieme? — Ktoré prípady nám o tom svedčia? — Zastávali rímski pápeži od počiatku najvyšší úrad v Cirkvi? — Odkiaľ to vieme?)

Čítanie:

Konvertita o primáte rímskych biskupov.

Peter sám zriadil si svoj stolec v Ríme, v samom strede pohanskej svetovej ríše. Zvláštne povinnosti a práva, vznešené sľuby, ktoré mu bol dal Pán, prešly na riadnych dedičov jeho význačného a v popredí stojaceho miesta. Ježišove slová boli by ostaly bez ceny, keby boli platili osobne len Petrovi, ktorý mal tak málo príležitosti na ich splnenie v celom rozsahu. Právne na tom vôbec nezáležalo, či ostatné kresťanské obce uznávaly alebo neuznávaly rímsky primát. V rímskom biskupstve žil tento primát v stálej pamäti, a to právne stačilo. Rímski biskupi počínali si skutočne ako námestníci Kristovi, zodpovední za zachovanie jednoty viery a Cirkvi na celej oblasti zemskej. Je celkom pochopiteľné, že sa v čase sporov o vieru jednotlivé strany rozpomínaly na to miesto, ktoré sa honosilo dedičstvom sľubov Kristových a bolo tak povolané za najvyšší rozhodujúci úrad. Tam hľadala a nachádzala viera bezpečný prístav za každej búrky. Kedykoľvek Rím rozhodol, a to správne rozhodol, zakaždým vzrástla jeho vážnosť, upevnila sa v kresťanstve a pribudol nový stavebný kameň ku stavbe pápežovho primátu. Semeno, zasiate Pánom, vzrastalo. Jeho sľuby sa plnily, pretože kresťania verili v jeho slovo, pretože nastávaly časy, keď bolo treba, aby sa plnily, a pretože sa biskupom rímskym dostávalo zvláštnou mierou Ducha Svätého. Ako by sa dalo inakšie vysvetliť, prečo práve vždy títo biskupi našli pravú cestu, keď všade bujelo toľko bludov, prečo rozlúštili vždy správne pochybnosti o článkoch viery, prečo boli zárukou, že stále trvá tá istá Cirkev, ktorú založil Kristus Pán. (Dr. A. z Ruville: Zpät ku svätej Cirkvi.)

Slová Harnacka.

Že Peter zomrel v Ríme mučeníckou smrťou, to predtým popierali z protestantskej predpojatosti a neskôr z kritickej úmyselnosti. Ale v obidvoch prípadoch blud len napomohol správne poznanie historickej pravdy; veda vykonala tu teda svoju službu. Že popieranie bolo bludom, to je nad slnko jasnejšie každému bádateľovi, ktorý nezatvára oči pred pravdou. Dnes sa už môže pokladať za bezcenný celý ten kritický aparát, s ktorým Baer napádal podanie.

(Harnack: Chronologie der altchristl. Literatur.)

Rozhodujúce slovo pápeža.

V Ríme zomrel Šimon, nezomrel však Peter. Po ňom roku 67 nastupuje svätý Linus a potom zasa asi roku 79 svätý Anaklet. A tretí nástupca svätého Petra svätý Klement (od r. 90 až do r. 99) vystupuje

ako hlava Cirkvi a ako kedysi Peter, urovnáva spor medzi biskupmi, kňazmi a veriacimi r. 98 v Korinte. Jeho rozhodnutiu sa podrobia všetci. Z Ríma zasahuje a nikto sa proti nemu neozve. V Korinte kázal apoštol Pavol a Korinfania mali biskupov aj na východe, ale rímsky biskup rozhoduje v spore. Ako Peter! Nie je pozvaný len za akéhosi rozhodcu, ale zasahuje v povedomí svojho úradu a hrozí tým, ktorí neuposlúchnu to, čo „Kristus povedal skrze neho“, vyzýva všetkých, aby sa podrobili tomu, ktorý im píše „skrze Ducha Svätého“.

(P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Vykopávky v katakombách sv. Šebastiána.

Práve za svetovej vojny, a to v najposlednejších jej rokoch, prišlo sa v Ríme „náhodou“ na niečo, čím bolo uvedené vnivoč aj to najučenějšíe pochybovanie. Krátko, dnes je už ako slnko jasné, že sv. Peter v Ríme bol, účinkoval, zomrel a bol pochovaný... Dokonca, na majetku cisárskeho rodu, bratov z cisárskeho domu (ek tu kaisaros oikias), ako sa nimi skoro vychlúba list sv. Pavla apoštola. Je to hromová rana, smrtiaca rana, z ktorej niet vzhopenia sa a vzpomätania. Doznáva a uznáva všetkými príslušnými autoritami... Nuž, v pravom čase, na pravom mieste, spôsobom celkom presvedčivým dokázaná bola pravdivosť prastarej katolíckej tradície, že — ako mi bolo povedané — i sám Harnack, najväčšia to protestantská autorita v starokresťanstve, prišiel si obzrieť tieto paniatky a poklonil sa pred pádnosťou týchto dokladov. (Dr. R. W. Hynek: Obrozenie Rimom.)

S ú h r n :

Najvyšší úrad v Cirkvi nezanikol smrťou sv. Petra, ale prešiel na rímskeho biskupa, lebo sv. Peter v Ríme žil a zomrel. Rímsky biskup tento úrad zastával od najstarších časov a kresťania ho vždy uznávali.

Predstavení Cirkvi.

Obsah: 1. Pán Ježiš za predstavených Cirkvi ustanovil apoštolov. — 2. Apoštolí aj skutočne zastávali úrad predstavených Cirkvi — 3. Nástupcami apoštolov sú biskupi. — 4. Pomocníkmi biskupov sú kňazi a diakoni. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Pán Ježiš za predstavených Cirkvi ustanovil apoštolov. — Pán Ježiš okrem najvyššej hlavy ustanovil aj predstavených vo

svojej Cirkvi. Za týchto predstavených určil Pán Ježiš apoštolov, ktorým odovzdal úrad učiteľský, kňazský a pastiersky.

a) Úrad učiteľský odovzdal im slovami: „Ľdte teda, učte všetky národy . . . učte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal.“ (Mt 28, 19—20.)

b) Úrad kňazský odovzdal im slovami: „Krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“ (Mt 28, 19.) — „Ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im, a ktorým zadržíte, zadržané sú.“ — „Toto čiňte na moju pamiatku.“ (Lk 22, 19.) Týmito slovami dostali totiž apoštoli od Pána Ježiša moc slovo Božie hlásať, sviatosti vysluhovať a sv. omšu slúžiť.

c) Úrad pastiersky odovzdal im slovami: „Čo sviažete na zemi, bude sviazané aj na nebi; a čo rozviazete na zemi, bude rozviazané aj na nebi.“ (Mt 18, 18.) — „Ako mňa poslal Otec, tak i ja posielam vás.“ (Jn 20, 21.)

2. Apoštolí aj skutočne zastávali úrad predstavených Cirkvi. — Úrad predstavených Cirkvi totiž apoštoli od Pána Ježiša nielen prijali, ale aj skutočne zastávali.

a) Apoštoli zastávali v Cirkvi úrad učiteľský, lebo si boli vedomí svojho učiteľského poslania. Sv. Pavol preto vyhlásil: „Namiesto Boha konáme posolstvo, ako by Boh napomínal skrze nás.“ (2 Kor 5, 20.) — „Keby vám kto kázal proti tomu, čo ste od nás dostali, nech je prekliaty.“ (Gal. 1, 9.)

b) Apoštoli zastávali v Cirkvi úrad kňazský a vykonávali v nej kňazskú moc. Skutky apoštolské píše: „Ktorí prijali jeho reč (t. j. sv. Petra po poslaní Ducha Svätého), boli pokrstení.“ (Skt 2, 41.) — „Lámali chlieb.“ (Skt 2, 46.)

c) Apoštoli zastávali v Cirkvi úrad pastiersky. Tak napr. Starý zákon vyhlásili za nezáväzný pre kresťanov (čo do obradných predpisov) slovami: „Videlo sa Duchu Svätému a nám neklásť na vás viac nijakého bremena, iba toto potrebné.“ (Skt. 15, 28.)

Veriaci kresťania ochotne sa podrobovali učiteľskej, kňazskej a pastierskej moci apoštolov, lebo si boli vedomí slov Pána Ježiša: „Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mnou pohŕda, a kto mnou pohŕda, pohŕda tým, ktorý ma poslal.“ (Lk 10, 16.)

3. Nástupcami apoštolov sú biskupi. — Trojaký úrad apoštolov — učiteľský, kňazský a pastiersky — z vôle Pána Ježiša má

trvať až do konca sveta. Preto nezanikol smrťou apoštolov, ale prešiel na ich nástupcov-biskupov, ktorí sú podriadení pápežovi.

Slovo „biskup“ je gréckeho pôvodu a znamená dozorcú. Biskupi v skutočnosti aj sú dozorcami, lebo konajú dozor nad duchovenstvom a veriacimi. Nimi spravované územia nazývajú sa biskupstvami alebo diecézami.

Prvých biskupov ustanovili apoštolí, a to vkladáním rúk a modlitbou. Svedčia nám o tom slová sv. Pavla, napísané Timotejovi: „Napomínam ťa, aby si znovu roznieť milosť Božiu, ktorá je v tebe skrze vloženie mojich rúk.“ (2 Tim 1, 6.)

Biskupi od apoštolov získajú učiteľskú, kňazskú a pastiersku moc hneď od počiatku vykonávali a pri biskupských vysviackach ďalej odovzdávali. Tak to robili od časov apoštolských až po naše časy. Dnes svoju biskupskú moc vykonávajú biskupi tak, že so stránky duchovnej a správnej spravujú vykázané im biskupstvá a zúčastňujú sa na snemoch, konaných pod vedením pápeža. Svoju biskupskú moc môžu však biskupi vykonávať len v spojení s pápežom, ktorého musia poslúchať ako najvyššieho pastiera celej Cirkvi.

Pápež a s ním sjednotení biskupi volajú sa cirkvou učiacou, ostatní členeovia Cirkvi nazývajú sa cirkvou poslúchajúcou.

4. Pomocníkmi biskupov sú kňazi a diakoni. — Povinnosťou týchto je:

a) Kňazi majú biskupom pomáhať vo vykonávaní úradu učiteľského a kňazského. Vo vykonávaní svojej moci sú závislí od biskupa, takže svoju moc môžu vykonávať len na základe právomoci, udelenej im biskupom. Povinnosťou kňazov je slovo Božie hlásať, sviatosti vysluhovať (okrem birmovania a posvätenia kňazstva) a svätú omšu slúžiť.

O kňazstve nachádzame zprávy už aj v dobe apoštolskej. Sv. Jakub napr. píše: „Onemocnie kto z vás? Nech povolá starších (kňazov) Cirkvi.“ (Jak 5, 14.) A sv. Pavol píše Titovi: „Preto som ťa zanechal na Kréte . . . aby si ustanovil kňazov po mestách, ako som ti to ja uložil.“ (Tit 1, 5.)

Zpomedzi kňazov farári sú duchovnými správcami cirkevných obcí (farností), kapláni ich pomocníkmi v duchovnej správe a katechéti profesormi alebo učiteľmi náboženstva.

b) Diakoni sú vlastne pomocníkmi kňazov a ich povinnosťou

je: kázať (s dovolením biskupa), krstiť, sv. prijímanie podávať a posluhovať pri slávnostnej omši sv.

O diakonoch môžeme sa dočítať už v dobe apoštolskej. Zpomedi prvých diakonov vynikol najmä sv. Štefan, prvý mučeník (Sk. ap. 6—7. kap.).

(Cvičenie: Koho ustanovil Pán Ježiš vo svojej Cirkvi okrem najvyššej hlavy? — Koho ustanovil Pán Ježiš za predstavených svojej Cirkvi? — Aký úrad odovzdal Pán Ježiš apoštolom? — Ktorými slovami im odovzdal úrad kňazský? — Ktorými slovami im odovzdal úrad pastiersky? — Zastávali apoštoli úrad predstavených Cirkvi? — Odkiaľ vieme, že zastávali úrad učiteľský? — Odkiaľ vieme, že zastávali úrad kňazský? — Odkiaľ vieme, že zastávali úrad pastiersky? — Podrobovali sa veriaci kresťania učiteľskému, kňazskému a pastierskemu úradu apoštolov? — Prečo sa mu podrobovali ochotne? — Zanikol po smrti apoštolov trojaký úrad apoštolský? — Na koho prešiel ten úrad po smrti apoštolov? — Odkiaľ pochádza a čo znamená slovo „biskup“? — Prečo sa nazývajú biskupi dozorcami? — Ako sa volajú biskupmi spravované územia? — Kto ustanovil prvých biskupov? — Ako ustanovili biskupov apoštoli? — Odkiaľ vieme o vkladaní rúk? — Vykonávali biskupi od apoštolov získanú moc? — Komu ju odovzdávali oni? — Ako ju odovzdávali? — Ako vykonávajú dnes biskupi svoju duchovnú moc? — Môžu túto svoju moc vykonávať celkom nezávisle? — Akú Cirkev tvorila biskupi, sjednotení s pápežom? — Akú Cirkev tvorila ostatní členovia Cirkvi? — Kto pomáha biskupom? — V čom pomáhajú biskupom kňazi? — Koľko moci majú kňazi? — Dokedy majú túto moc kňazi? — Čo je povinnosťou kňazov? — Kedy sa spomína po prvý raz kresťanské kňazstvo? — Kto spomína najskôr kresťanské kňazstvo? — Ako sa volajú kňazi, ktorí sú duchovnými správcami cirkevných obcí (farností)? — Ako sa volajú ich pomocníci? — Čo sú katechéti? — Čo sú diakoni? — Co je povinnosťou diakonov? — V ktorej dobe sa už spomínajú diakoni? — Kto vynikol zpomedi prvých diakonov?)

Čítanie:

Začiatky cirkevnej hierarchie.

Kristus Pán shromažďoval okolo seba veriacich a vyvolil si zpomedi nich dvanástich, ktorých nazýval apoštolmi (Lk 6, 13.). Potom si ešte vyvolil iných dvaasedemdesiatich a poslal ich po dvoch do každého mesta a mestečka, kam hodlal aj sám prísť. Svätého Petra však povýšil nad všetkých ostatných, učiniac ho základným kameňom a najvyšším pastierom svojej Cirkvi. Tak ustanovil Kristus Pán vo svojej Cirkvi jej duchovných predstavených, správcov tajomstiev Božích (1 Kor 3, 1.). Z evanjelií vieme, že apoštoli boli viac ako učenci. Po nanebevstúpení Pána prevedená bola prvá voľba, voľba sv. Mateja. Túto voľbu riadil sv. Peter a ten rozkázal voliť niekoho z tých mužov,

ktorí boli s apoštolmi po celý ten čas; kým Pán Ježiš chodieval s nimi, teda zmedzi 72 učeníkov. Je všeobecným presvedčením kresťanstva, že učenici znamenajú prvotných kňazov. Kňaz a učeník sv. Matej postúpil teda za apoštolu. do sboru predstavených cirkevných. Onedlho potom utvorili Duchom Svätým vedení apoštoli aj tretí stupeň cirkevných predstavených, sbor 7 diakonov. A zasa vieme zo Skutkov apoštolských, aké rozdielne byly práva a povinnosti apoštolov, kňazov (starších) a diakonov. Apoštoli sa modlili, kázali, udeľovali Ducha Svätého, to jest birmovali, navštevovali jednotlivé cirkevné obce a utvrdzovali ich vo viere; diakoni krstili, kázali, starali sa o chudobných; kňazi tvorili akýsi miestny poradný sbor a namiesto a v mene apoštolov konali rozličné duchovné úkony. Keď sa sv. apoštoli rozišli a zakladali medzi pohanmi kresťanské obce, ustanovovali v každej obci miestnych duchovných predstavených, tí mali napred sverenú starostlivosť o denné duchovné potreby svojej obce: kázať, omšu svätú slúžiť, pripravovať ľudí na krst, bdieť nad poriadkom a spravovať nejaký cirkevný majetok. Hlavný dozor a vedenie ponechali si ešte sami apoštoli, ako to dosvedčujú aj ich pastorálne listy. Novokresťania, ktorí sotvaže vyviazli z pohanstva ešte neboli úplne schopní na hlavné vedenie svojich obcí. Títo miestni predstavení sú, pravda, v Skutkoch apoštolských nazývaní hneď biskupmi a hneď zasa staršími, to jest kňazmi. Možno povedať, že názov duchovných predstavených nebol ešte v dobe apoštolskej ustálený, ale zato bol ustálený úrad dozorný a riadiaci, čiže úrad biskupský. Vieme, že si svätí apoštoli svojich nástupcov v biskupskom úrade najprv osobne vychovávali, napríklad svätý Peter Marka, neskoršie biskupa alexandrijského, svätý Pavol ustanovil svojho odchovanca Timoteja za biskupa v Efeze, Tita za biskupa na Kréte, a dal im moc ustanovovať iných biskupov, poučil ich tiež o vlastnostiach budúcich biskupov.

(P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Slová Klementa Rímskeho.

Apoštoli boli Pánom Ježišom určení za našich kazateľov evanjelia, Ježiš Kristus poslaný bol Bohom. Apoštoli kázali po dedinách a mestách slovo Božie. Prvotiny veriacich po preskúšaní v Duchu ustanovili za biskupov a diakonov nad budúcimi veriacimi. Apoštoli boli však Ježišom Kristom, Pánom naším poučení, že povstanú spory o menovanie biskupské. Pre túto príčinu, ktorá im bola dokonale predpovedaná, ustanovili spomenutých (biskupov a diakonov) a potom nariadili, aby po ich smrti iní osvedčení mužovia prevzali ich úrad. Najvyššiemu kňazovi (biskupovi) sú určené isté povinnosti, kňazom je vykázané ich vlastné miesto a leviti, to jest diakoni, majú určené tiež isté služby.

S ú h r n :

Pán Ježiš za predstavených svojej Cirkvi ustanovil apoštolov. Nástupcami apoštolov sú biskupi a pomocníkmi biskupov sú kňazi a diakoni.

Neomylnosť Cirkvi.

Obsah: 1. Pojem neomylnosti. — 2. Potreba neomylnosti — 3 Prislúbenie neomylnosti. — 4. Rozsah neomylnosti. — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

1. Pojem neomylnosti. — Pán Ježiš preto založil Cirkev, aby všetkých ľudí k večnému spaseniu viedla. Je to povinnosť ťažká a Cirkev môže ju s úspechom plniť len vtedy, keď je vo svojej učiteľskej činnosti chránená od akéhokoľvek omylu a bludu. Pán Ježiš veľmi dobre chápal význam jediného učiteľského úradu pre veriacich, a preto obdaril svoju Cirkev darom neomylnosti.

Neomylnosť je zvláštna milosť Božia, ktorou Pán Boh chráni Cirkev katolícku od akéhokoľvek bludu v úrade učiteľskom, aby zjavené pravdy neporušene mohla zachovávať a hlásať.

2. Potreba neomylnosti. — Cirkev pri vykonávaní svojho učiteľského úradu rozhodne potrebuje dar neomylnosti, lebo jej neomylnosť vyžaduje: a) čistota viery a b) jednota viery.

a) Dar neomylnosti vyžaduje čistota viery. Pán Ježiš chcel, aby sa jeho učenie neporušené zachovalo a hlásalo až do skončenia sveta. Toto jeho učenie nemohlo by sa však zachovať neporušené, keby sa Pán Ježiš nebol postaral o niekoho, kto o jeho pravom znení môže rozhodovať s konečnou platnosťou. Nepriatelia Cirkvi mohli by totiž to učenie poprekrúcať a sfalšovať, čím by bolo ohrozené spasenie ľudstva. Neomylný úrad Cirkvi môže však úradne a s najväčšou istotou vyhlásiť, čo patrí k učeniu Kristovmu a čo nie.

b) Dar neomylnosti vyžaduje jednota viery. Pán Ježiš vo svojej veľkňazskej modlitbe sa modlil: „Otče svätý, v mene

svojom zachovaj ich, ktorých si mi dal, aby boli jedno, ako i my." (Jn 17, 11.) Táto jednotnosť viery nebola by však možná, keby sa nebol postaral o neomylného strážcu a vykladača pre svoje učenie. Bez neomylného učiteľského úradu nie je možná jednota viery. Protestanti napr. pokladajú jednotlivcov za neomylných a Duchom Svätým osvietených vykladačov Pisma svätého, u nich si každý môže vykladať Písmo sväté podľa svojho vlastného rozumu, a preto ani niet jednoty vo viere medzi nimi. Nateraz je napr. asi 300 rozličných protestantských cirkvi na svete a tie si navzájom odporujú vo svojom učení, hoci všetky pokladajú za prameň viery Písmo sväté.

Niet teda ani len najmenej pochybnosti o tom, že bez daru neomylnosti by Cirkev nemohla viesť ľudí k večnému spaseniu.

3. Prislúbenie neomylnosti. — Pán Ježiš prisľúbil a udelil Cirkvi svojej dar neomylnosti. Vysvitá to zo slov Pisma sv.

a) Pri Cezarei Filipovej vyhlásil Pán Ježiš o svojej Cirkvi: „Brány pekelné ju nepremôžu.“ (Mt 16, 18.) Premohly by ju však, keby sa ju voľakomu podarilo priviesť na cesty bludné a pochybné.

b) Pri poslednej večeri Pán Ježiš povedal svojim apoštolom: „Ja budem prosiť Otca a dá vám iného Tešiteľa, aby s vami ostal naveky; Ducha pravdy . . . Ten vás naučí všetkým veciam a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“ (Jn 14, 16, 26.) Týmito slovami prisľúbil svojej Cirkvi zvláštnu pomoc Ducha Svätého pri vykonávaní úradu učiteľského.

c) Svojim apoštolom vyhlásil raz Pán Ježiš: „Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mnou pohŕda.“ (Lk 10, 16.) Tým im dal najavo, že ľudia tak musia poslúchať Cirkev ako jeho samého. Takéto niečo by však nemohol žiadať od ľudí, keby Cirkev vystavená bola omylom a blodom.

d) Pred svojim nanebevstúpením vyhlásil Pán Ježiš svojim učeníkom: „A hľa, ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta.“ (Mt 28, 20.) Týmito slovami sľúbil svojej Cirkvi stálu ochranu až do konca sveta.

4. Rozsah neomylnosti. — Cirkev je neomylná v učení viery a mravov.

Pán Ježiš na to založil Cirkev, aby ľudí k večnému spaseniu viedla. Povinnosťou Cirkvi je teda učiť ľudí, čo majú veriť a či-

niť, aby boli spasení. Jej neomylnosť môže sa teda týkať len učenia viery (čo máme veriť, aby sme boli spasení) a mravov (čo máme činiť, aby sme boli spasení) a toho, čo je potrebné k vysvetľovaniu a obrane viery. V iných veciach je Cirkev neomylná len nepriamo, nakoľko sa totiž dotýkajú učenia viery a mravov.

Cirkev neomylnne môže vyhlásiť:

- a) čo patrí k učeniu Pána Ježiša,
- b) ako máme chápať tú alebo onú pravdu náboženskú,
- c) čo sa protivi vierouke alebo mravouke Pána Ježiša.

Cirkev je síce hlásateľkou náuky o spasení ľudstva, ale nie je učiteľkou svetskej vedy napr. zemepisu, dejepisu, matematiky, prírodných vied, hvezdárstva atď. Ešte aj vo veciach viery a mravov je len vtedy neomylná, keď rozpráva v zastúpení Pána Ježiša ako najvyššia učiteľka viery a mravov.

(Cvičenie: Na čo založil Pán Ježiš Cirkev? — Za akých okolností môže Cirkev ľudí priviesť k večnému spaseniu? — Čím obdaril teda Pán Ježiš svoju Cirkev? — Co je neomylnosť? — Potrebuje Cirkev dar neomylnosti? — Prečo potrebuje Cirkev dar neomylnosti? — Prečo vyžaduje neomylnosť čistota viery? — Prečo vyžaduje dar neomylnosti jednota viery? — Prisľúbil Pán Ježiš svojej Cirkvi dar neomylnosti? — Kde a kedy ho prisľúbil Cirkvi? — Ktorými slovami ho prisľúbil svojej Cirkvi pri Cezareí Filipovej? — Kedy by brány pekelné premožly Cirkev? — Ktorými slovami prisľúbil Pán Ježiš svojej Cirkvi dar neomylnosti pri poslednej večeri? — Ktorými slovami ho prisľúbil pri inej príležitosti? — Co dal Pán Ježiš najavo týmito slovami? — Kedy by nemohol takéto niečo žiadať od ľudí? — Ktorými slovami prisľúbil Pán Ježiš svojej Cirkvi dar neomylnosti pred svojím nanebevstúpením? — Co sľúbil Pán Ježiš svojej Cirkvi týmito slovami? — V čom je učiacia Cirkev neomylná? — Co rozumieme pod učením viery? — Co rozumieme pod učením mravov? — Prečo sa neomylnosť týka len učenia viery a mravov? — Je Cirkev neomylná aj v otázkach umeleckých, politických a vedeckých? — Prečo nie je Cirkev aj v týchto otázkach neomylná? — O čom môže Cirkev neomylnne rozhodovať? — Je Cirkev v otázkach viery a mravov vždy neomylná?)

Čítanie:

Cirkevní spisovatelia o neomylnosti.

Sv. Irenej: „S touto Cirkvou (rímskou) pre jej zvláštnu prednosť má sa srovnávať každá cirkev.“ (Adv. Haer. III, 3.)

Sv. Cyprián: „K rímskej Cirkvi blud nemá prístup.“ (Ep. 59.)

Výrok protestantského laika.

V čase vyhlásenia dogmy o neomylnosti Cirkvi bol som ešte mladým právnikom. Podľa vtedajšej módy pokladal som vyhlásenie tohto článku viery za nevhodné. Tento svoj názor zastával som aj pri jednej návšteve v Kolíne (Kölne) v spoločnosti svojich príbuzných. A vtedy mi jeden z prítomných, starý to dôstojník-protestant, povedal tieto vážne slová: „Nechápem. ako môžete vy katolík takto rozprávať. Ak je učiteľský úrad vašej cirkvi naozaj zriadený Kristom a ak Kristus všetky národy odkázal na tento učiteľský úrad, tak je nemysliteľné, že by Kristus v otázkach viery nechal tento učiteľský úrad poblúdiť: v očiach katolíka však v prítomnej dobe nemôže byť nič časovejšieho, ako mať jasno v tejto veci.“ Bol som prekvapený zahriaknutím z úst protestanta. To zahriaknutie urobilo na mňa veľký dojem a bolo pre mňa nezabudnuteľným napomenutím, aby som opatrnejšie a úctivejšie smýšľal o vhodnosti cirkevných rozhodnutí.

(A. Koch: Homiletisches Handbuch.)

Neomylnosť a jednota viery.

Keď ide o vieru, teda o bezpodmienečné presvedčenie, že podávané mi učenie je pravdivé, vtedy alebo vážnosť toho, kto mi ju podáva, bude pre mňa absolútnou čiže neomylnou hodnotou, alebo vôbec nebudem môcť o neho oprieť svoju vieru. A vtedy, ak uverím, tak neuverím pre onú vážnosť, ktorú by som pokladal za neomylnú, ale preto, že sa mi sama vec páči a že — ako sa hovorí — zodpovedá môjmu presvedčeniu. A tak neuverím všetko, čo sa mi v tej náuke podáva, ale len to, čo sa mi bude páčiť. Môj sused, pravda, pre tú istú príčinu práve to neprijme a uverí iné čiastky tej náuky a tretí zas celkom iné... Takto potom, ak by vôbec bola možná viera, nemožná by bola jednota vo viere, nemožné by bolo spoločenstvo tej istej viery — a nemožná by bola akákoľvek cirkev.

(M. Morawski: Večery nad ženevským jazerom.)

Predmet neomylnosti.

Ide o zjavenú náuku, ktorá je obsažená v Písme svätom alebo v cirkevnom podaní alebo o takú náuku, ktorá nevyhnutne súvisí so zjavením. Z toho vidieť, že ani prírodné vedy, ani matematika alebo gramatika nepodliehajú neomylnému rozhodovaniu... ale len veci, týkajúce sa viery a mravov, ktoré majú základ v zjavení Božom alebo s ním úzko súvisia. A konečne, aby nejaké rozhodnutie bolo neomylné, vyžaduje sa, aby to bolo rozhodnutie definitívne, ktoré zaväzuje celú Cirkev. Vieme z dejín cirkevných, že sa medzi bohoslovcami veľa diš-

putovalo o tom, či tá alebo oná náboženská pravda je naozaj obsažená v zjavení Božom, a hoci sa mnohí pápeži príležitostne vyjadrili pre tú alebo onú stranu, ich slová neboly neomylné, dokiaľ ich výnos nemal všetky uvedené podmienky a dokiaľ nebol záväzný pre celú Cirkev. (P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Neomylnosť neodporuje rozumu.

Neomylnosť nielen že neodporuje rozumu, ale je rozhodne nevyhnutná. Cirkev sa nemôže báť väčšej porážky, než akú jej môže zapríčiniť peklo bludom. Ak však Cirkvi sľúbil jej Zakladateľ, že sa ani s tej strany nemusí obávať porážky, sľúbil jej tými slovami neomylnosť, pretože človek sám je meniteľný, náchylný k bludom a chybám, ak teda má ostať Cirkev až do konca nezmenená, ak má odporovať aj moci pekla, tomuto širiteľovi všetkých bludov, potrebuje celkom zvláštnu pomoc Božiu, ktorá jej je daná darom, charismatom neomylnosti... Bez tohto daru neomylnosti by aj katolícka Cirkev bola zašla ta, kam zašly sekty protestantské, ktorých neustálemu štiepaniu niet konca. Rozum ľudský je veľmi slabý, ľudia sú veľmi márnomyseľní, než aby jednotu v učení viery a mravov vedeli po dlhé storočia zachovať aj v najmenších podrobnostiach: k tomu bol potrebný dar neomylnosti, ktorým v Cirkvi neustále účinkuje Duch Svätý. Duch jednoty a Duch pravdy. (P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

S ú h r n :

Aby Cirkev svoj učiteľský úrad náležite zastávala mohla, obdarená bola neomylnosťou. Neomylnosť je zvláštna milosť Božia, ktorou Boh chráni Cirkev katolícku od akéhokoľvek bludu v úrade učiteľskom, aby zjavené pravdy neporušene mohla zachovať a hlásať. Táto neomylnosť Cirkvi týka sa učenia viery a mravov.

K t o u č í v C i r k v i n e o m y l n e ?

O b s a h : 1. V Cirkvi neomylné učí biskupský sbor celého sveta v jednote s pápežom. — 2. Kedy je biskupský sbor neomylný? — 3. V Cirkvi neomylné učí aj pápež sám ako najvyšší učiteľ a pastier všetkých veriacich. — 4. Kedy je pápež neomylný? — Cvičenie. — Čítanie. — Súhrn.

Neomylnosť je výsadou učiteľského úradu Cirkvi, a preto ju požívajú len tí, ktorí tento úrad v nej zastávajú. Dar neomylnosti

má teda v Cirkvi: 1. biskupský sbor celého sveta v jednote s pápežom, 2. pápež sám ako najvyšší učiteľ a pastier celej Cirkvi.

1. V Cirkvi neomylné učí biskupský sbor celého sveta v jednote s pápežom. — Biskupský sbor celého sveta na čele s pápežom ako najvyššou hlavou Cirkvi tvorí totiž učiteľský úrad Cirkvi vo veciach viery a mravov, a tomuto úradu udelil Pán Ježiš dar neomylnosti. Svedčia nám o tom slová samého Pána Ježiša.

a) Pán Ježiš pred svojim nanebevstúpením povedal svojim apoštolom: „Učte všetky národy . . . A hľa, ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta.“ (Mt 28, 20.) Tieto slová povedal síce Pán Ježiš len apoštolom, ale sa vzťahujú aj na ich nástupcov-biskupov. Dávajú nám to tušíť slová „až do skončenia sveta.“ Pán Ježiš týmito slovami naznačuje, že apoštolov a ich nástupcov bude chrániť pri najdôležitejšej ich povinnosti, t. j. pri vyučovaní ľudstva.

b) Pri poslednej večeri Pán Ježiš prisľúbil apoštolom Ducha Svätého slovami: „Ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa, aby s vami ostal naveky . . . Ale Potešiteľ, Duch Svätý . . . vás naučí všetkým veciam a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“ (Jn 14, 16, 26.) Naveky môže však Duch Svätý ostať s apoštolmi len vtedy, keď zostane aj s ich nástupcami a aj tým pripomenie všetko, čo Pán Ježiš vyučoval.

Výsada neomylnosti bola Pánom Ježišom prisľúbená celému biskupskému sboru len ako celku, a preto jednotliví biskupi nie sú neomylní.

2. Kedy je biskupský sbor neomylný? — Biskupský sbor celého sveta v jednote s pápežom je neomylný:

a) keď sa o veciach viery a mravov rozhoduje na všeobecnom sneme cirkevnom,

b) keď o veciach viery a mravov biskupi po celom svete pri riadnom vykonávaní svojho učiteľského úradu jednotne učia.

Hlavou biskupského sboru celého sveta vždy musí byť pápež, bez schválenia ktorého (hoci aj dodatočného) sú usnesenia biskupského sboru neplatné.

Všeobecný cirkevný snem je shromaždenie biskupov celého sveta, vedené pápežom alebo jeho zástupcom. Usnesenia všeobec-

ného cirkevného snemu záväznú sú pre celú Cirkev len vtedy, keď ich pápež ako najvyššia hlava Cirkvi podpíše. Doteraz bolo 20 všeobecných cirkevných snemov. Posledný všeobecný cirkevný snem konal sa v rokoch 1869—70 vo Vatikáne, ale pre nepokoje v Taliansku nemohol byť dokončený.

3. V Cirkvi neomylné učí aj pápež sám ako najvyšší učiteľ a pastier všetkých veriacich. — Dokazuje nám to Písmo sväté, ktoré nám jasne svedčí, že Pán Ježiš okrem sboru apoštolov a ich nástupcov udelil dar neomylnosti aj samotnému sv. Petrovi a jeho zákonitým nástupcom.

a) Pri Cezarei Filipovej vyhlásil Pán Ježiš sv. Petrovi: „Ty si Peter, a na túto skalu vystavím svoju Cirkev a brány pekelné ju nepremôžu.“ (Mt 16, 18.) Brány pekelné by však rozhodne premožli Cirkev, keby sa Peter mohol myliť vo veciach viery a mravov.

b) Pri poslednej večeri povedal Pán Ježiš sv. Petrovi: „Šimon, Šimon, hľa, satan vypýtal si vás, aby vás preosieval ako pšenicu, ale ja prosil som za teba, aby neprestala tvoja viera; a ty; keď sa niekedy obrátiš, utvrdzuj svojich bratov.“ (Lk 22, 31—32.) Ak mal sv. Peter utvrdzovať iných vo viere, rozhodne nesmel v nej poblúdiť on sám.

c) Pri jazere Genezaretskom povedal Pán Ježiš sv. Petrovi: „Pas baránky mojej! Pas ovce mojej!“ (Jn 21, 15—17.) Podľa týchto slov Peter mal nasycovať ľudí potravou Božej pravdy. To však mohol robiť len vtedy, keď sa on sám nezmylil pri hlásaní pravdy.

Je teda nesporné, že Pán Ježiš skutočne udelil sv. Petrovi dar neomylnosti. Keďže však Pán Ježiš chcel, aby sa jeho učenie hlásalo až do konca sveta, preto tento dar neomylnosti prešiel aj na jeho nástupcov — pápežov. Okrem biskupského sboru celého sveta má teda dnes dar neomylnosti aj pápež.

4. Kedy je pápež neomylný? — Neomylnosť pápeža vyhlásená bola za článok viery roku 1870 na sneme Vatikánskom. Podľa rozhodnutia tohto snemu pápež je neomylný za nasledujúcich podmienok:

a) keď hovorí „ex cathedra“, t. j. keď vykonáva úrad pastiera a učiteľa všetkých kresťanov,

b) keď svojou najvyššou apoštolskou vážnosťou ustalaže (definuje) náuku viery a mravov,

c) keď ide o náuku, ktorú má dodržiavať celá Cirkev.

Neomylné vieroučné a mravoučné rozhodnutia pápeža bývajú nateraz uverejňované v úradnom časopise Acta Apostolicae Sedis alebo bývajú vyhlásené v slávnostnom pápežskom preslove (v pápežskej alokúcii). Uverejnenie alebo vyhlásenie vieroučných a mravoučných pápežských rozhodnutí musí byť prevedené jasnými a všetku pochybnosť vylučujúcimi slovami.

Pápež je teda neomylný za uvedených podmienok. Keby napr. bol za pápeža zvolený nejaký matematik, po svojom zvolení za pápeža nestal by sa neomylným v otázkach počtárskych. Zomrelý pápež Pius XI. pred svojím zvolením za pápeža bol knihovníkom v Miláne, ale zato sa po svojom zvolení za pápeža nestal neomylným v otázkach pravosti rukopisov. Jeho neomylnosť týkala sa len otázok viery a mravov.

O neomylnosti pápeža presvedčená bola Cirkev od najstarších časov. Preto pápeži rozhodovali v minulosti vo všetkých sporoch v otázke učenia viery a mravov a bludári u pápeža sa usilovali dosiahnuť schválenia svojich bludov.

(Cvičenie: Koho výsadou je neomylnosť? — Kto teda požíva v Cirkvi dar neomylnosti? — Kto učí v Cirkvi neomylné? — Prečo učí biskupský sbor celého sveta neomylné? — Odkiaľ vieme, že biskupský sbor celého sveta učí v Cirkvi neomylné? — Co povedal Pán Ježiš svojim apoštolom pred svojím nanebevstúpením? — Odkiaľ vieme, že sa tieto slová vzťahujú aj na nástupcov sv. apoštolov? — Co sľúbil Pán Ježiš týmito slovami? — Co povedal Pán Ježiš pri poslednej večeri? — Kedy môže ostať Duch Svätý s apoštolmi naveky? — Sú neomylní aj jednotliví biskupi? — Prečo nie sú aj jednotliví biskupi neomylní? — Kedy je biskupský sbor sveta neomylný? — Kto musí byť vždy hlavou biskupského sboru celého sveta? — Co je všeobecný cirkevný snem? — Kedy sú platné usnesenia všeobecného snemu cirkevného? — Koľko všeobecných cirkevných snemov bolo doteraz? — Kedy bol posledný všeobecný cirkevný snem? — Prečo nemohol byť riadne zakončený posledný cirkevný snem? — Okrem biskupského sboru kto ešte učí v Cirkvi neomylné? — Odkiaľ vieme, že Pán Ježiš aj sv. Petrovi a jeho nástupcom udelil dar neomylnosti? — Co povedal Pán Ježiš sv. Petrovi pri Cezareí Filipovej? — Kedy by premožly „brány pekelné“ Cirkev? — Co povedal Pán Ježiš sv. Petrovi pri poslednej večeri? — Kedy mohol sv. Peter utvrdzovať iných vo viere? — Co povedal Pán Ježiš sv. Petrovi pri jazere Genezaretskom? — Podľa týchto slov čo mal robiť sv. Peter? — Kedy to mohol robiť? — Odkiaľ vieme, že dar neomylnosti prešiel aj na nástupcov sv. Petra? — Kde a kedy bola vyhlásená neomylnosť pápeža za článok viery? — Podľa rozhodnutia Vatikánskeho snemu kedy je pápež neomylný? — Kde bývajú uverejňované a vyhlasované neomylné vieroučné a mravoučné rozhodnutia pápeža? — Ako musí byť prevedené to uverejnenie alebo vyhlásenie? — Je pápež neomylný aj ako súkromná oso-

ba? — V akých otázkach nie je pápež neomylný? — Verila Cirkev aj v minulosti v neomylnosť pápeža? — Odkiaľ to vieme?)

Čítanie:

Zaujímavá príhoda.

Stalo sa to niekoľko dní po vyhlásení dogmy o neomylnosti r. 1870. Istý pravotár sedel v hostinci a práve čítal o tom zprávu v novinách. Tu sa odrazu rozčúľil a celý rozhorčený sa obrátil k svojim susedom: „Pánovia, to je už predsa najväčší podvod, aký len môže byť, čo v Ríme vyhlásili za vieru Cirkvi. Veríte vy to?“ — obrátil sa k susedovi obchodníkovi. Ten mu však na to celkom pokojne odpovedal: „Keď 800 biskupov, väčšinu z nich tvorili striebrovlasí starci, spoločne a slávnostne vyhlásili, že neomylnosť pápeža je vierou Cirkvi, tak sa mi takéto slávnostné vyhlásenie zdá byť významnejším a vážnejším ako súkromný názor jednotlivca, ktorý sa neveľmi vyzná vo viere a len z neznalosti napáda učenie a zariadenia Cirkvi.“ Spomenutý pravotár na toto jeho vyhlásenie už nemal čo povedať.

(A. Koch: Homiletisches Handbuch.)

Prípád Galileiho.

Rozhodnutia pápežských kongregácií nie sú neomylné, hoci by boli podpísané aj samým pápežom. Preto prípad Galilea Galileiho nemá s neomylnosťou celkom nič spoločného. Galileo Galilei na rozdiel od svojich súčasníkov učil, že sa zem krúti okolo slnka a toto svoje učenie usiloval sa dokázať aj slovami Písma svätého. Toto zafahovanie Písma svätého do otázok čiste vedeckých zdalo sa však v tom čase byť nebezpečným pre Cirkev, a preto nemohlo ostať bez povšimnutia so strany pápežských úradov. Okrem toho Galilei sa aj veľmi urážlivo vyslovil o svojich vedeckých protivníkoch, a tým vyvolal proti sebe odpor učených kruhov. Kongregácia sv. Officia preto zaviedla proti nemu vyšetrovanie a donútila ho odvolať jeho učenie. Nakoľko v prípade Galileiho nešlo o otázku viery a mravov a celá vec bola prerokovaná len v Kongregácii, otázka Galileiho nemôže byť predmetom pápežskej neomylnosti. Inkvizičný súd ináč v prípade Galileiho vyhlásil, že jeho názor ako vedecký predpoklad môže byť aj naďalej hájený.

(A. Kliman: Apologetika.)

Neomylnosť a bezhriešnosť.

Slabosti ľudskej prirodzenosti ostávajú aj v pápežoch, aj oni môžu páchať hriechy, a — žiaľbohu — o niektorých z nich zaznamenal dejepis aj smutné poklesky. Ten Kristus, ktorý medzi svojimi apoštolmi strpel aj jedného Judáša, ani pápežov nevyberal zpomedi svätých.

Áno, bolo síce medzi nimi toľko svätých a horlivých mužov ako ani v jednom panovníckom rode; ale — žiaľbohu — boli medzi nimi aj Alexandrovia VI.! Niet pápeža, ktorý by sa opovážil pristúpiť k oltáru skôr, kým v stupňových modlitbách nepovedal to, čo hovoria v nich všetci kňazi: „Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.“

V jeden večer v týždni, keď zapadajúce rímske slnko posledné svoje lúče vysiela do oblokov Vatikánu, za jedným oblokom povstáva od písacieho stola striebrovlasý kňaz v bielom rúchu. Prejde tichými chodbami a zaklope na jedny dvere. Jednoduchý kňaz hlási sa mu na službu — „Chcel by som sa vyspovedať!“ — a pokľakne k spovedelnici. A o niekoľko minút odznejú nad kľačiacim, nad kľačiacim pápežom slová rozhrešenia: „Ego te absolvo“... Teda aj pápež sa spovedá? Áno! Neomylný pápež môže byť tiež hriešnikom? Áno, môže byť, lebo toto dvoje nemá nič spoločného.

(Dr. T. Tóth: Verím v Cirkev svätú . . .)

Slová konvertitu.

Keď vzniknú pochybnosti o smysle alebo o dosahu niektorého článku viery, nerozhoduje vlastne pápež sám, ale rozhoduje Kristus Pán a jeho apoštoli. U tých sa hľadá odpoveď, a keď tú odpoveď nemožno zistiť z Písma, hľadajú ju vo výkladoch cirkevných Otcov, koncilov a skorších pápežov. Ak ani z týchto prameňov nemožno nad všetku pochybnosť zistiť túto odpoveď a strany nemožno sjednotiť v otázke smyslu alebo dosahu článku viery, tak rozhodne „ex cathedra“ pápež a vyhlási o spornej otázke svoj konečný, neomylný a pre celé kresťanstvo platný rozsudok. Toto vyhlásenie koná sa po starostlivých prípravách, keď už holy preskúmané všetky uvedené pramene a vyžiadaná aj mienka najučenejších teologov, po primeraných modlitbách. Len potom, keď sú už poruke všetky možné záruky, učiní pápež svoje vyhlásenie ako výklad viery, daný Duchom Svätým. Pritom nejde teda o nejaké nové pravdy, ale o platný výklad starej pravdy. Novovyhlásená dogma nie je novou vierou, ale je všeobecne platným výkladom tých bodov a článkov viery, o ktorých sa vyskytly pochybnosti, výklad, ktorým sa zisťuje, aký smysel a dosah majú vlastne tieto články podľa učenia Kristovho a apoštolského.

(Dr. A. z Ruville: Zpät ku svätej Cirkvi.)

S ú h r n :

V Cirkvi neomylné učí: 1. biskupský sbor celého sveta v jednote s pápežom, 2. pápež sám ako najvyšší učiteľ a pastier všetkých veriacich. Táto ich neomylnosť týka sa učenia viery a mra-

OBSAH.

Úvod	4

Prvá časťka.

O predpokladoch viery.

I. Je Boh.

Dôkazy zo sveta a zo svetového pohybu	5
Dôkazy z poriadku, zákonitosti, plánovitosti a súladu vo svete	10
Dôkaz zo života na zemi	15
Svedectvo ľudstva o Bohu	19
Námietky proti viere v Boha	25
Ateizmus	30

II. Človek má nesmrteľnú dušu.

Duša ľudská	36
Nesmrteľnosť duše ľudskej	41
Náboženstvo	46

Druhá časťka.

O náboženstve zjavenom.

Zjavenie Božie	53
Skutočnosť zjavenia Božieho	53
Pán Ježiš skutočne žil	62
Osobnosť Pána Ježiša	57
Prorocktá Pána Ježiša	73
Zázraky Pána Ježiša	77
Pán Ježiš nebol čarodejníkom	82
Pán Ježiš nebol lekárom	87
Vzkriesenia mŕtvych	92
Zmŕtvychvstanie Pána Ježiša	97
Pokusy nepriateľov	102
Ježiš Kristus bol pravý Boh	107

Tretia časťka.

O Cirkvi Kristovej.

Založenie a známky Cirkvi	112
Naša Cirkev je jednotná a svätá	116
Naša Cirkev je všeobecná a apoštolská	121
Prvá hlava Cirkvi Kristovej	127
Nástupcovia sv. Petra	132
Predstavení Cirkvi	136
Neomylnosť Cirkvi	141
Kto učí v Cirkvi neomylné?	145
Obsah	151